

WESTERN ROMAN
LASO
CIJENA 15 d.B. 1415

EL TORO

G. F. Unger

EL TORO

LASO 415

G. F. UNGER: EL TORO

Naslov originala: EL TORO

Recenzija: Mladen Stary, književnik

Copyright: Zauberkreis Verlag, Rastatt

Prijevod: M. Kovačević

Grafički urednik: Ivica Bartolić

Urednik: Marcel Čukli

LASO – Izlazi svaki tjedan – Izdavač: RO NOvin-sko-izdavačka djelatnost SOUR-a »Vjesnik« n. sol. o. – OOUR Informativno-revijalna izdanja n. sub. o., 41000 Zagre, Avenija bratstva i jedinstva 4, Redakcija »Romani i stripovi« – Glavni i odgovorni urednik: Borivoj Jurković – Adresa uredništva: »Laso«, Redakcija »Romani i stripovi«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, telefon: (041) 515-555 i 519-555 – Tisak: RO Štamparska djelatnost »Vjesnik« n. sol. o. – OOUR Novinska rotacija n. sub. o. i OOUR TM n. sub. o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) »Vjesnikova« Press agencijc. Zagreb. Cijena pretplate za godinu dana iznosi 780 d ili 702 d s popustom od 10 posto, a za 6 mjeseci 390 d ili 351 d s popustom. Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10 %. Pret-plata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1216 SOUR »Vjesnik«, Interna banka, s oznakom za »Laso«. Cijena za inozemstvo: DM 1,80, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,00 – Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US 15,00 – Uplata za devizni račun 30101-37-7210-256 – Privredna banka Zagreb (za »Laso«) Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Za-greb, Trg bratstva i jedinstva 6. Zadnja kolor-stranica 9000 d, c/b stranica 7000 d.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 26. XI 1973.

LASO broj 415 izlazi: 25. 09. 1981.

I

Poštanska kočija zaustavila se pred loše osvijetljenim hotelom. Vozač je izustio kletvu koja je u njemu izazvala osjećaj opuštanja. Tek tada je uzviknuo.

— Santa Rosa! Kraj putovanja. Santa Rosa!

Clint Hannagan posljednji je napustio kočiju. Brzo se maknuo sa svjetla u sjenu.

Putnu torbu držao je u desnoj ruci. Lijeva mu je mirno visila uz kolt. Prsti su mu s vremena na vrijeme pogladili glatku kožu navlake. Clint Hannagan njušio je atmosferu tog malog grada na granici Sonore. Oh, često je boravio u takvim gradićima. Zbog toga je znao kako dišu, poznavao njihovo bilo. Osjetio je specifično strujanje u zraku instinktom vuka, dvonožnog vuka kad dode u obor.

Takav je Clint Hannagan. Da, za njega se može reći da je dvonožni vuk.

Clint Hannagan prešao je na drugu stranu ulice. Nije teško zapaziti da se odijeva kao jahač,

ali kreće se lako, poput Yaqui-ja.* A Yaqui se mogu verati poput mačke i dugo trčati poput konja.

Clint Hannagan je visok i mršav.

Kad je ušao u poštanski ured, obratio se poštanskom službeniku Stapu Eastmasteru. Službenik je imao pune ruke pisma. Slagao ih je u odjeljke.

No sada je zaboravio na posao. Smatrao je da je mnogo važnije promotriti došljaka.

Još nije vidio čovjeka koji bi djelovao tvrde. A to mnogo govori u ovoj zemlji na granici, gdje se svakodnevno susreće mnogo grubih lica. Lice Clinta Hannagana izgledalo je na prvi pogled tamno, mirno i bilo je puno brazgotina. Ali tek kad se pogleda u njegove sive oči, otkriva se štošta drugo.

A onda odjednom nešto osjetite. Što? To se ne može lako

*Yaqui — pleme Indijanaca Piman živjelo oko rijeke Yaqui, ali danas je naseljeno svuda u Sonori u Meksiku (nap. ur.)

opisati. To je nešto što vam govori da morate biti oprezni, učtivi i ljubazni. A netko će možda osjetiti da mu se kosa na glavi nakostriješila.

Tako je to.

Stap Eastmaster je crvenokosi atleta koji je sposoban da bude voda grupe za prijevoz tere- ta, čovjek koji se već borio na različite načine. Ipak je i on instinktivno postao oprezniji.

— Izvolite! — obratio se pri- došlici.

— Pismo — promrmljao je Clint Hannagan. — Pismo za mene. Ostavljeno je pod šifrom »Pikes-Whisky«. Mogu li ga do- biti?

Eastmaster je kimnuo.

— Da, imam takvo pismo u pretincu — rekao je, okrećući se prema ormaru. Uzeo je jedno pismo i pružio ga strancu. — Mogu li znati vaše ime? — upi- tao je.

Clint Hannagan se nasmije- šio pomalo gorko.

— To se neće moći izbjeći ako se neko vrijeme budem zadržao u Santa Rosi.

Otvorio je pismo, bacivši kra- tak pogled na sadržaj. Vjerojat- no je na papiru bilo napisano samo nekoliko riječi. Smotao je papir i gurnuo ga u džep. Oti- šao je, ne rekavši svoje ime.

Stap Eastmaster je glasno op- sovao.

— Da to nije prokleti... — a onda je ipak zašutio stisnuvši usne. Bacio je na stol pisma ko- ja je još trebalo složiti i izišao na ulicu. — Prokletstvo, pro- kletstvo, tko može biti taj čov- jek? — mrmljao je sam sebi u bradu.

Vidio je preko ulice kako stranac odlazi u hotel.

Kad je Hannagan nestao, Eastmaster je načinio pokret kao da će ga slijediti, ali je za- stao, jer je opazio da mu se pri- bližava šerif Earl Kilham. Ovaj je također krenuo prema hote- lu.

— No, onda dobro — prozbo- rio je Eastmaster sam sebi u bradu te se vratio u svoj ured.

U međuvremenu je portir u hotelu gurnuo pred Clinta Han- naganu knjigu da se u nju upiše ako želi sobu.

— Kasnije, možda — odgovo- rio je Clint. — Sada najprije mo- ram u sobu broj pet. Ondje me čeka Ted Harriet. Je li on gore?

Stari čovjek iza pulta samo je nijemo pokazao na stube. Clint Hannagan je lako pronašao so- bu. Nije bila zaključana a u njoj je gorjela i svjetiljka. U krevetu je ležao neki čovjek. Ted Har- riet. Mrtav i već hladan.

Clint Hannagan promatrao je držak noža koji je virio iz ti- jela Teda Harrieta. Bio je to nož Green-River s uskom oštricom i teškim drškom. Clint je vrlo do- bro poznavao te noževe još iz vremena koje je proveo na sje- veru u Oregonu i Bozeman Trailu.

Kad je podigao glavu, vidio je šerifa. Nije bilo sumnje: to se njegova zvijezda svjetlucala pod svjetiljkom. Revolver u šeri- fovoj ruci imao je tamni odsjaj.

— Jeste li ga možda proboli u snu? — upitao je šerif Kilham ledenom mirnoćom.

Hannagan ga je šuteći pro- matrao. Vidio je pred sobom Teksašanina povijenih brkova čiji su krajevi visili dobrano is- pod kutova usana. Visokog, mr- šavog čovjeka sa svijetlim, hlad- nim očima.

Uzdahnuo je, smiješeći se, a onda progovorio:

– Polako, šerife Čovjek je već hladan. Budući da sam tek stigao poštanskom kočijom, možete lako izračunati da sam bio udaljen od Santa Rose barem četrdeset milja kad je netko utjerao ovaj nož u Teda Harrieta. Imate li još pitanja?

Šerif je šutio. S otkočenim koltom približio se Clintu obišavši ga. Tek tada je prišao krevetu i stavio ruku na čelo mrtvaca.

– No, dobro – rekao je. – Ali zašto je mrtav? I zašto ste ga posjetili? Što vas povezuje, odnosno što vas je vezalo? Došli ste kočijom i odmah ste točno znali gdje ga možete naći. Vidio sam da najprije idete u poštu. Vjerojatno je ondje ostavio neku poruku za vas. Rado bih vidio to pismo. Van s njim!

Podigao je ruku s koltom. Hannagan se smješkao.

– Zašto ne! – promrmljao je. Rukom je posegnuo u džep i izvukao zgužvanu kuglu papira, ali nije je dao šerifu, nego ju je ubacio u cilindar stolne svjetiljke. Papirnata kuglica je planula.

Šerif je opsovao i poskočio da je vrhovima prstiju izvuče dok sasvim ne izgori. Riskirao je čak i da opeče prste, jer je bio uvjeren da je na papiru napisana važna poruka.

Uspjelo mu je izvući gorući papir, ali ga je morao ispustiti na pod i zgaziti nogom. Kad se sagnuo da ga podigne, napravio je veliku grešku. U žurbi se nije osvrnuo na Clintu Hannagana. Možda je bio uvjeren da ovaj nije naoružan.

Hannagan mu je, kad se sag-

nuo, priklješti koljenom uho i sljepoočicu. Šerif je pao na pod.

Hannagan se smijao. Uzeo je svoj revolver i ispraznio šerifov. Bacio ga je zatim pokraj njega na pod ne bi li se pomislilo da ga je izgubio.

Podigao je napola izgorenu kuglicu papira. Odgonetnuo je napisane riječi bez muke. Pročitao ih je ipak još jednom. U mislima je ponovio poruku koju mu je ostavio Ted:

»Blago koje je El Toro napljackao nalazi se u Santa Rosi. Točno znam tko ga je sakrio. Dodi odmah u sobu broj pet.

Ted.

To je bila poruka, a ona je sada u Hannaganovoj glavi.

Ali Ted Harriet je mrtav. Ne može mu više reći gdje je El Torovo blago. A to nije malen plijen. Nije nipošto malen, jer ga je ozloglašeni vođa bandita, nekadašnji general u meksičkoj vojsci El Toro u toku deset godina napljackao s obje strane granice, bilo ubijanjem, otimačinama i ucjenama, bilo drugim sredstvima.

Na neki način El Toro je podsjećao na gusarskog kapetana koji ne samo da je dobro znao čuvati svoje blago nego ga je neprestano i povećavao.

A onda ga je okrao njegov najbolji prijatelj i najpouzdaniji »oficir« i zamjenik Paco Rodrigues.

Veliki lov je počeo.

Clint Hannagan je samo jedan od lovaca. Ted Harriet je bio jedan od Clintovih pomoćnika, koje je razaslao u sva mjesta na granici ne bi li pronašli neki trag. I tako je Clint došao u Santa Rosu pitajući za pismo

ostavljeno pod šifrom »Pikes-Whisky«.

Ali sada je Ted Harriet mrtav. Ne može mu ništa više reći o banditima i njihovu blagu.

Clint Hannagan je otpuhnuo kroz nos a usne su mu se ljutito stisnule. Promatrao je šerifa, svjestan da će s njim još imati posla.

Uništio je ostatke izgorjelog pisma. Čekao je. Šerif se pomaknuo nakon nekoliko trenutaka. Ubrzo se osvijestio i počeo glasno psovati. Posegnuo je za koltom kraj sebe. S mukom se uspravio naslanjajući se na zid iza sebe.

— Moj revolver je naravno prazan? — Gledao je u Clintu Hannagana.

— Da, naravno! — odgovorio je Clint.

Šerif Kilham ga je oštro promatrao.

— To je bio napad na predstavnik zakona — rekao je hladno.

— Ah, da — smijao se Hannagan. — Vi ste običan revolveraš kojeg su građani unajmili da ih brani od ostalih divljih revolveraša. Nešto ću vam reći, gospodine. A to ću učiniti samo jednom i stoga me dobro slušajte. Mičite mi se s puta! Zovem se Clint Hannagan. Naravno, o n a j Clint Hannagan! Želite li sa mnom još neprilika?

Pitanje nije zvučalo ni prijeteće ni ljutito. Zvučalo je vrlo mirno i sadržajno.

Šerif Kilham je mirno stajao razmišljajući.

— Clint Hannagan, dakle. Ne mali vuk, nipošto! Ali ako mislite da vas se bojim, varate se. Bit će možda bolje da malo pričam i promotrim što će se do-

goditi. Pretpostavljam da ćete tražiti i pronaći ubojicu ovog čovjeka. No to je jedna stvar. A sada ćemo odmah raščistiti i drugu. — Napravio je malu pauzu, otirući nadlakticom bradu i usta, ali promatrajući pri tome neprekidno svojim svijetlim očima Clintu Hannagana. — Hannagane — nastavio je — vi ste od onih momaka koji uvijek slijede neki trag. A u ovoj zemlji ima posvuda ljudi koji imaju na sebi neku sjenu. I u Santa Rosi ima ih sigurno dosta. Što mislite, Hannagane, što strah...

— No, dobro! — Hannaganov glas je zvučao nestrpljivo.

— Ne, nije dobro — proturječio je Kilham. — Mi smo obojica revolveraši, i vi i ja. Nas mogu unajmiti po određenoj cijeni! Mene su angažirali građani. Moj revolver vrijedi ovdje stotinu dolara mjesečno. To je petorostruka plaća nekog kauboja. Može se pretpostaviti da ste i vi ovdje po nekom plaćenom poslu. Nekoliko ljudi će se preplašiti. Ako ne budu pobjegli, zavući će se negdje u zasjedu sa sačmaricom, a onda će tek početi nevolje u ovom gradu. Nije li bolje da mi kažete kakvu igru igrate? Ako mene pitate, onda je ovaj momak Ted Harriet, koji vam je ostavio poruku, bio na tragu nekom drugom momku. Kojem? Tko je taj? Vjerojatno se preplašio da ga je Ted Harriet prepoznao i zbog toga ubio. Dakle...

— Nema smisla, šerife — rekao je Hannagan i zastao razmišljajući.

Onaj koji je po mišljenju Teda Harrieta sakrio blago El Tora vjerojatno je Tedov ubojica.

Clint Hannagan dobro poznaje ovu zemlju s obje strane granice. Tako je brzo saznao da je Paco Rodrigues, kojem je El Toro vjerovao kao rođenom bratu, nestao s El Torovim blagom. Pripremio je bijeg tako dobro da ga El Toro već nekoliko tjedana nije uspio pronaći. Clint Hannagan je to saznao vrlo brzo, a kako je dobro poznavao Paca, pokušao se staviti u njegov položaj.

Angažirao je dvanaestoricu ljudi i poslao ih ondje gdje bi se morao pojaviti Paco Rodrigues, ako izbjegne potjeri s one strane granice.

Hannagan je pogledao Earla Kilhama.

– Platit ću sprovod. Zar će mrtvac vječno ostati u hotelu?

– Nećete me se otresti – rekao je podrugljivo šerif, puneći ponovo svoj »remigton« 44.

– Hej, Londridge! Ovdje gore je mrtvac! – viknuo je šerif kroz otvorena vrata. – Podite prijeko do Baele!

Vratio se u sobu. Vidio je da je Hannagan počeo pretraživati mrtvaca.

– Kad bih znao što tražite, mogao bih vam pomoći – rekao je šerif s blagom ironijom.

– Idite do đavola! – promrmlijao je Hannagan poluglasno. – Ne mogu više slušati vaše naklapanje. Odbij, Teks!

Ali Kilham se samo nasmijao.

– Poznaješ me, revolverašu! – rekao je naglašeno ljubazno. – Lako se može dogoditi da ti vlastite hlače više neće odgovarati... Ne zaboravi samo da si me malo prije iznenadio, jer nisam malo prije iznenadio, jer nisam znao kakav si vuk. Ali...

Ponovo je držao u ruci spreman revolver.

– Kad bih bio budala, ti bi već imao rupu u trbuhu.

Hannagan mu više ništa nije odgovorio. Pretraživao je i dalje mrtvaca. Rasporio mu je čak i podstavu na čizmama.

Nije našao ništa što bi mu moglo poslužiti kao putokaz. Pogledao je portira, koji je ušao u sobu.

– Poslao sam Boba u salun. Ako Beale još nije pijan, odvešće mrtvaca iz hotela – rekao je portir šerifu.

Hannagan je nestrpljivo mahnulo rukom. – Tko je posljednji bio kad Harrieta? – upitao je.

Portir ga je bezizražajno pogledao, sliježući ramenima.

– Ovo je Clint Hannagan – promrsio je šerif. – Vjerujem da je došao u naš grad zato što je Harriet ovdje nanjušio nešto za njega. Ali špijun ovog lovca na glave sada je mrtav. A Hannaganu više neće biti sasvim jednostavno otkriti divljač!

Tiho se smijao.

Portir je odjednom postao nestrpljiv. Prije nego što se okrenuo na petama da napusti sobu, čuo je Hannagana:

– Kad iznesu mrtvaca, zadržat ću ovu sobu. Promijenite posteljinu!

– Mislite li da ja to ne znam i bez vas? – razljutio se portir. – Ja sam Londridge, Sam Londridge, i kad ja...

No odjednom je zašutio ne mogavši više izdržati Hannaganov ledeni pogled. Izišao je iz sobe. Earl Kilham, koji je u međuvremenu spremio revolver, opipao je natečenu stranu svoje glave. Ali Hannagan se na nje ga nije osvrtao nego je pretražio sobu.

Nakon nekoliko trenutaka došli su ljudi da odnesu mrtvaca. Kad su otišli, Hannagan je rekao šerifu:

– Izlazite iz moje sobe!

Oči Earla Kilhama su se suzile. Bio je bijesan.

– O, Hannagane! – prosiktao je. – Nema sumnje, nas dvojica smo predodređeni jedan za drugoga. Ali ja znam čekati.

Nakon tih riječi je otišao.

II

Bila je gotovo ponoć kad je Hannagan izašao. Duboko u sebi osjećao je nešto poput rezignacije, koju je s mukom svladavao.

Bio je neposredno pred ciljem.

El Torov plijen nalazio se u Santa Rosi, a Ted Harriet je znao tko ga je ovdje sakrio.

Ali sada...

Jedno je jasno. Paco Rodrigues, koji je okrao El Tora, bit će da je dolazio u Santa Rosu neopazeno i nakratko. Vjerojatno je tu imao nekog povjerljivog.

A gdje je Paco sada? Hannaganu se u glavi vrzu mnoga pitanja dok prolazi usnulim gradom. U Santa Rosi je mirno. Samo u ponekoj kući gori svjetlo. U meksičkom dijelu grada potpuno je mračno. Još jedino poneki pas zavija.

Osvijetljeni su samo salun, poštanska postaja, hotel i javna staja na drugom kraju grada. Hannagan je prešao, na drugu stranu ulice. Ovaj mali grad nalikovao mu je u tami na životinju koja se skriva pred opasnošću.

Hannagan je svjestan da se igra svojim životom. Ali ne mo-

že i neće gubiti vrijeme. Samo je pitanje vremena kada će se ovdje pojaviti El Toro sa svojom bandom da preuzme grad. A kad se osvjedoči da se blago još nalazi ovdje u Santa Rosi, ništa ga neće spriječiti da grad uništi a ljude pobije. Prije, u Meksiku, El Toro je uništio mnogo takvih gradića čiji su stanovnici posakrivali svoje dragocjenosti. Ali čak i najotpornije među njima natjerao je da progovore i sve otkriju. Tako će biti i u Santa Rosi.

Zastao je maloprije nego što je krenuo u pokrajnu ulicu. Učini mu se da čuje neki šum.

– Ostani miran! – rekao je neki tih miran glas. Čovjek se tiho nasmijao. – Koga gonite, Hannagane? Recite mi koga tražite, a onda ću odlučiti hoću li povući obarač ili neću! Dajem vam tri sekunde. A onda ću pucati.

Glas je sada postao glasniji i prijeteci. Uzbudenje čovjeka koji je to rekao bilo je veliko. Vjerojatno mu i prsti trzaju. Ako sada povuče...

Ali Hannagan ne misli na to. Već je odavno navikao na takve situacije.

– U hotelu se nalazi mrtvac. Tražim njegova ubojicu. Ako ste vi njegov ubojica, tada povucite. Inače...

Nije završio rečenicu možda zato što je mogla zvučati kao molba. Ali čekao je napeto, ruka mu je bila kraj revolvera. Čak i s nekoliko metaka u sebi moći će izvući revolver i isprazniti ga. Tu sposobnost ima revolveraš njegova formata. Osjetio je kako se čovjek u uličici bori sam sa sobom.

– Vjerujem vam. Ipak, ne

mogu vam pomoći. Možda bi mogla Conchita Monteno. Mi u Santa Rosi uvjereni smo da se Ted Harriet samo zbog lijepe Conchite zadržao ovdje. Podite k njoj u salun. Možda vam ona može reći kome je smetao. Idem sada, mister Hannagane. Uvjeran sam da vas nisu poslali da me ubijete...

Odjednom je zašutio kao netko tko je svjestan da je rekao suviše.

Clint Hannagan je uzdahnuo, napetost je popustila. Isuviše dobro je znao da stoji na oštrici noža. No možda je sada ipak naišao na trag. Čovjek koji je smatrao da njega goni dao mu je prvu informaciju ne bi li ga skrenuo sa svoga traga.

Hannagan je krenuo u salun.

Ispred velike svjetiljke na ulazu visio je natpis: »Conchiti-na bonanca«.

Pred salunom je bilo svezano nekoliko prvoklasnih, izdržljivih konja po kojima nije bilo teško zaključiti da pripadaju jačima što mnogo putuju. Hannagan se pitao hoće li u salunu susresti znance ili možda neprijatelje.

Ali mora ući, mora vidjeti Conchitu, koju je Ted vjerojatno uzeo kao izliku da pred ljudima ima valjan razlog za svoje zadržavanje ovdje. Conchita je prva, iako slaba mogućnost da otkrije pravi trag.

Ušao je. Na trenutak je predstavljao dobru metu. Ali nikoga nije bilo da mu u povoljnom času pošalje sa strane metak. Ušao je u salun tobože nemarno, a zapravo vrlo oprezno i vrebajući. Opasnost se nalazi posvuda oko njega. Ted Harriet

je ubijen, a ubojica zna da ga sad progoni poznati revolveraš i lovac na glave na koje je raspisana nagrada. Možda Tedov ubojica zna i više od toga. A možda čak nekoliko ljudi ima mnogo bolje informacije od njega.

Oči Clinta Hannagana vrlo brzo su se navikle na jako svjetlo u salunu. S lakoćom je razaznao lica kartaša oko stola.

Jednoga od njih poznavao je površno. To je bio Blue Pete, kradljivac stoke i banditi, koji zapravo djeluje prijeko u Meksiku, a ovdje samo ima prijatelje.

Blue Pete se nasmiješio kao dobar dječarac i povikao: – Pogledajte, došao je veliki vuk kojega se svi boje! Pogledajte ga samo! To je veliki majstor! To je Hannagan, Clint Hannagan! Gledajte ga!

Po njegovu glasu moglo se zaključiti da se iskreno veseli što može predstaviti legendarnog borca i revolveraša.

Ostali prisutni nisu ništa rekli. Nisu se čak ni pokušali nasmiješiti jer su znali da im to ne bi pošlo za rukom kao Blue Peteu. Svi su promatrali Hannagana. Svi su već čuli o njemu, jer ljudi njihove vrste znaju sve o onima poput Hannagana.

Hannagan ih je samo kratko pogledao. Rekao je Blue Peteu: – Jednoga dana, Pete... – i ostavio je što će se to jednoga dana dogoditi, ali Blue Pete je vjerojatno znao što to znači, jer je njegov osmijeh nestao.

Nije rekao više ni riječi, karte mu se više nisu svidale. Odložio ih je i zagledao se u hrpu novaca na stolu. Bilo je gotovo stotinu dolara i on bi ih rado uzeo.

No sada mora misliti na to da će ga jednoga dana vjerojatno ipak objesiti u Meksiku. Neka stara indijanska vračara, trava-rica iz plemena Yaqui prorekla mu je to jednom iz dlana. A ponekad, kad bi bio pijan, mislio je na to. Čak je i govorio o tome u nekom salunu na granici, a Clint Hannagan je to čuo.

Kad god bi se s vremena na vrijeme sreli, Clint ga je uvijek na to podsjećao.

Clint ga je u međuvremenu zaboravio. Prišao je Conchiti za barom. Odmah je otkrio tu Conchitu. Bila je uočljivija nego išta drugo u salunu. Stajala je nepomično za barom promatrajući ga.

Čak i kad je stao pred nju, nije se pomaknula, gledala je samo njegove oči. Odmah je osjetio njezinu privlačnost. Conchita Monteno je tamna i rasna žena, kakva samo može biti žena čiji su preci Meksikanci. Majka joj je bila čistokrvna bjeljkinja i Conchitine oči su bile izrazito plave.

Bez riječi je napunila čašu i pružila je Hannaganu. Pri tome ga je neprestano gledala u oči, pa se činilo kao da postoji neko razumijevanje među njima. Kao da se već dugo poznaju i znaju sve jedno o drugom.

Uzeo je čašu i čekao.

Tek kad je i za sebe napunila čašu i otpila gutljaj i on je počeo piti. Nije mu natočila neku jeftinu rakiju. Osjetio je to odmah. Dala mu je najbolji viski koji je imala.

Progovorila je tiho:

— Žao mi je zbog Teda Harieta. Bio mi je simpatičan. Zaljubio se u mene. Mnogi muškarci se u mene zaljubljuju. Ne

mogu ništa protiv toga. Žao mi ih je. Ali što da radim? Da ih sve ljubim? — pitala je smiješeći se pomalo žalosno.

— Ne, to ne možete, Conchita — promrmljao je Hannagan, otpivši još jedan gutljaj, ali ne skidajući pogleda s nje. — Treba da ljubite samo pravoga.

Njezine oči su se suzile. Pogledala je zatim prema kartašima i mirno rekla:

— Jašite kući, prijatelji! Kasno je. Grad je noćas tih i prazan. Ne isplati se više držati salun otvoren. Izlazite polako!

Poslušali su bez riječi, toliko su cijenili tu ženu. Vjerojatno bi joj ispunili svaku želju.

Čak ni Blue Pete nije dobio nikakvu opasku, kako je inače običavao.

Clint Hannagan je ostao.

Još je gledao u Conchitu.

— Ja ostajem — rekao je mirno, a ona je kimnula i nasmijala se.

— Kako je to jednostavno — promrmljala je zamišljeno. — Svaki dan dolaze muškarci u moj salun i većina me ne zaboravlja lako. Ali svi oni opet moraju otići. Naprosto ih mogu poslati van. A onda dode jedan koji jednostavno kaže da će ostati. To je tako jednostavno.

— Da — odgovorio je Hannagan. — Jesmo li sami?

Otišla je do vrata i zaključala ih. Tada mu je prišla tako blizu da je kroz odijelo osjetio toplinu njezina tijela.

— Inače mi pomaže jedan Meksikanac — rekla je. — Ali danas je otišao, jer mu je umro otac. To je dvadeset milja daleko odavde, u Guadalupeu. Da, danas sam sasvim sama, samo si ti došao, Clinte Hannagane.

Čula sam već o tebi. Poznavao si mnogo žena s obje strane granice. Prijeko u Sonori imao si jednom lijepu ženu i rudnik zlata, je li tako?

— To je bilo jednom — odgovorio je ledenim glasom.

Tada mu je Conchita položila ruke oko vrata, podigla se na vrhove prstiju i poljubila ga. Čvrsto ju je stisnuo uza se i tako su ostali nekoliko trenutaka.

Odjednom je osjetio udarac straga po glavi. Odgurnuo je Conchitu i oteturao na stranu, pokušavajući izvući kolt. Ali snaga ga je izdala. Pao je na koljena i pokušao izbjeći protivnika. No pred očima mu se smračilo. Vidio je samo tamne krugove, a onda je pao u duboku nesvjesticu, kao kamen u vodu.

* * *

Probudio ga je udarac u rebra, bespoštedan i gnjevan. Bacio se naprijed da protivnika makar ščepa za noge i obori, ali nije uspio, jer refleksi su mu bili spori. U glavi je osjećao strahovitu bol i nije jasno vidio. Primio je još nekoliko udaraca nogom, a nije imao nikakve mogućnosti da ih izbjegne. Onaj tko ga je udario bocom po glavi imao je mnogo iskustva u tom poslu.

Konačno ga je Hannagan prepoznao.

Bio je to Stap Eastmaster, poštanski agent, u čijem uredu je podigao pismo ostavljeno za njega. A Eastmaster je atleta, bivši boksač i gonič mazgi.

Kolt Clint Hannagana bio je daleko. Znao je da nema nikakve šanse ako se ne obračuna s ovim protivnikom...

Stap Eastmaster je pustio

Hannagana da ustane. Ali Hannaganu se vrtjelo u glavi. Puna boca mu je gotovo razbila lubanju.

Eastmaster ga je polako obišao te ga počeo tući kratkim, preciznim udarcima. Clint Hannagan nije bio dovoljno brz. Kad je ponovo našao na podu, znao je da je to tek početak.

Upao je u stupicu, u kakvoj je Ted Harriet već izgubio život. Vjerojatno će i Clint tako završiti. Oni samo još žele saznati postoji li osim njega još netko tko zna toliko kao on.

Hannagan je nekoliko trenutaka ostao ležati na podu, napol u nesvjestici, napol pri svijesti. Ali Stap Eastmaster nije mu dao da predahne. Ponovo ga je počeo udarati nogama, onako kako to znaju goniči mazgi u bespoštednoj borbi ne bi li što brže uništili protivnika.

Stap Eastmaster bio je teži od stotinu kilograma. Hannaganu bi bilo teško s takvim protivnikom čak i da nije prije toga bio pogoden bocom u glavu.

Kad se ponovo osvijestio, osjećao je po cijelom tijelu žestoke boli. Najviše su ga boljale ruke, jer ih je Eastmaster neprestano gazio. S opasnim, legendarnim revolverašem Clintom Hannaganom, Sonora-Hannaganom, gotovo je. Ovim rukama vjerojatno više nikad neće moći izvući revolver.

Kad ga je Conchita poljubila, nekoliko sekunda nije bio oprezan. A koji muškarac bi to bio na njegovu mjestu uz ženu kakva je Conchita?

— Ustaj, hombre! — dahtao je Eastmaster. — Ustaj, veliki revolverašu, razgovarat ćemo. Sada ću ja postavljati pitanja.

Poslušao je. S mukom se osvio na noge. Još nikad u životu nije dobio takvih batina i udaraca. Ruke su ga boljale kao da ih je položio na nakovanj da mu ih netko čekićem izlomi. Morao se nasloniti na zid. Magla pred njegovim očima polako je nestajala. Crveni plameni krugovi postepeno su iščezavali, tako da je uspio prepoznati ljude pred sobom.

Da, to je par, Conchita i taj Eastmaster. Oni su kao vuk i vučica. Sada je sve jasno! Dovoljno ih je pogledati.

Vidio je kako Conchita Monteno ulijeva piće u čašu Eastmasteru. On je pio polako, s užitkom.

Onda je počeo govoriti:

— Ono prokleta pismo ostavljeno za tebe Ted Harriet nije sam donio. Poslao ga je po nekom malom Meksikancu i stoga mi nije bio sumnjiv. Ali znao sam da Ted Harriet prisluškuje i vrebata mene i Conchitu i da čeka pomoć. Znao sam da će netko doći. No, lijepo. Zašto si ovdje, Hannagane? Po vlastitoj želji ili po nalogu El Tora?

Hannagan nije odgovorio. Promatrao je svoje ranjave ruke i u bolnoj glavi mu je sinula misao da ih možda više nikad neće moći upotrebljavati. Da više neće biti revolveraš kakav je bio. To je dakle prošlost. Nalikovao je na ranjenu životinju.

Tako je to. Uvijek je znao da će se to jednom dogoditi. Jer jednom svaki mora izgubiti. Na bilo koji način propada svaki revolveraš. Uvijek je bilo tako i zašto bi on bio iznimka?

Sad su ga dohvatili. Nije teško shvatiti da će ga Eastmaster ubiti čim sazna da je s Te-

dom Harrietom za vlastiti račun tražio El Torovo blago,

— U ovom gradu se ništa ne može sakriti — rekao je Hannagan — baš ništa. A kako će El Toro uskoro doći, saznat će što si učinio sa mnom, Eastmaster. Oderat će ti kožu. Mogu se u to kladiti.

Kad je zašutio, Eastmaster je ispraznio čašu i bacio je u kut. Režeći mu se približio.

— El Toro neće naći ni komadića od tebe. Lako ćemo mu objasniti da si otišao slijedeći neki od svojih tragova. Ja ću te...

— Nećeš ti ništa! — rekao je neki glas iz pozadine. Šerif Earl Kilham došao je iz jedne od pokrajnih prostorija, držeći kolt u ruci. — Mene se ne možeš osloboditi jednom bocom — dodao je hladno — i onda mi udesiti ruke. To nije časno, Stape. No, lijepo, čuo sam da će doći El Toro. Zašto?

— El Torovo blago... — rekao je Hannagan. — Plijen koji je skupljao mnogo godina... Njegov najbolji prijatelj Paco Rodrigues pobjegao je s tim blagom. Zar vi živite na Mjesecu? Prije u Sonori svi o tome znaju. To banditsko blago još se nalazi ovdje u Santa Rosi. Ted Harriet je to saznao i ostavio mi poruku. A kad sam došao, bio je mrtav. Ali onda me ovaj spretni par uzeo u klijesta. No, Kilhame, zbroji sam.

— Morat ćemo surađivati svi zajedno — rekao je šerif. — Jer ako El Toro dođe...

— ...ne smije ovdje zateći Hannagana — umiješala se Conchita Monteno. — Lako se može dogoditi da je došao po El

Torovu nalogu. Hannagan mora nestati.

Nakon tih riječi zavladao je muk.

Još prije nego što su išta mogli odlučiti, začuli su kako sa svih strana dolaze jahači.

Mali grad je odjednom bio pun jahača.

— To je već El Toro — rekao je šerif mrko. — Ako na svakoj životinji sjedi po jedan jahač, najmanje ih je pedeset. Budemo li se borili protiv tih bandita, oni će sve uništiti. Možemo samo pokušati...

Zanimio je, jer prvi banditi već su ulazili u salun. Zaključana ulazna vrata su razbili.

El Torovi ljudi nagrnuli su unutra s velikim šeširima na glavama, divljim pogledima, brkovima na smjelim licima i zveckajući mamuzama. Svi su bili dobro naoružani.

Jedan od njih se počeo smijati.

— Hej, prijatelji — viknuo je — želite li se boriti i umrijeti ili se pokloniti velikom El Toru?

Zaustavio se pred Hannaganom, čije je ranjeno lice još krvavilo.

— Nekako si mi poznat, prijatelju. Poznajemo li se?

— Ja sam Hannagan, Sonora-Hannagan — rekao je i ponovo pao u nesvijest, jer je podnio više nego što bi podnijela trojica običnih ljudi.

* * *

Kad se osvijestio, posvuda po tijelu osjećao je bol. Jednom prije dospio je u krdo divljih konja zahvaćeno panikom. Ali tada se nije osjećao tako loše kao sada, iako je mislio da će umrijeti.

Malo-pomalo počeo se svega sjećati. Stapu Eastmasteru bilo je lako da ga uz Conchitinu pomoć tako udesi. Uzdahnuo je od nemoćnog bijesa, gorčine i srama. Da, srama. Jer on, veliki Sonora-Hannagan uletio je u stupicu lijepe-žene kao najobičnija budala.

Odjednom je osjetio da je netko kraj njega. Pokušao je vidjeti tko je to. Taj netko mu je skinuo mokri ručnik s lica. Kroz uske otvore natečenih očiju razabrao je da se nalazi u hotelskoj sobi, u krevetu.

Djevojka ili mlada žena sjedila je do njega.

Oči su mu bile tako otečene da je jedva gledao. Usprkos svemu opazio je da djevojka vrlo lijepa.

Protisnuo je kroz grlo nešto što je trebalo da bude pozdrav. Ugledao je na djevojčinu licu sažaljiv osmijeh. Začuo je njezin pomalo grlen glas:

— Ležite u hotelskoj sobi u kojoj je umro Ted Harriet. To ste htjeli... mislim tu sobu. El Toro mi je zapovjedio da se brinem o vama. To mi odgovara, jer mi je to najbolja zaštita od njegovih divljih bandita. Zaposjeli su grad i svi smo u njegovoj vlasti. Kad je El Toro čuo da ste vi Hannagan, najprije se nasmiješio, a onda se grohotom nasmijao. Rekao je da vas ni vlastita mater ne bi prepoznala, a kamoli on. Inače bi vas prepoznao. Još je rekao da ste vi jedan od malobrojnih u ovoj zemlji koji zaslužujete svoje ime. Kazao je: Hannagan, el hombre! Ja sam Stella Londridge, kći vlasnika hotela. Učinila sam za vas što sam mogla. Neka vas ne prestraši što sam vam ruke

svezala za rubove kreveta. Ne vjerujem da je išta slomljeno. Učinila sam to zato što sam smatrala da morate nekoliko dana potpuno mirovati. Mislim da niste gladni. Ili jeste? Možda nije dobro da već jedete. Mogli biste popiti samo malo čaja.

Nije čekala njegov odgovor, nego se sagnula da mu primakne šalicu ustima.

Popio je dva ili tri gutljaja. Ranjene i otečene usne s mukom su srkale tekućinu.

— Hvala, Stella! — promrm-ljao je jedva čujno. — Dobri ste prema meni. Što radi El Toro u gradu?

— Ima Santa Rosu u ruci — odgovorila je ozbiljno. — Svi smo u njegovoj vlasti. Traži svoje ukradeno blago. Čim se oporavite, Hannagane, moram ga pozvati. Ali...

— Još ne — prekinuo ju je. — Bilo bi još prerano da mu se suprotstavim i da ne napravim pogrešku. Moram točno razmisliti o svakoj riječi.

— Naravno — odgovorila je. — Ponovo ću vam staviti na lice mokri ručnik, Hannagane. Ujutro ćete izgledati već mnogo bolje. To vam mogu obećati.

Nije joj ništa odgovorio. Zapao je u težak san od iscrpljenosti. Čak ni bol nije mogla nadvladati san.

III

Kad se probudio, osjećao se bolje, ali to je ujedno značilo da se vrijeme koje mu je El Toro dao za oporavak bliži kraju.

El Toro je stajao uz njegov krevet i davolski se cerio.

— Hej; hombre, dovoljno je samo da kažem tvoje ime i već

se budiš! Hej, stari prijatelju, kako je?

Hannagan je vidio El Tora dvostruko. Ali tada se njegov pogled razbistrio. Bit će da je spavao vrlo dugo. San ga je oporavio, osjećao je to. Bol je postala podnošljivija. Mogao je disati a da ga nije svaki put zaboljelo u prsima. Mogao je čak otvoriti oči.

Osjetio je glad. To je bio osobito dobar znak.

El Toro se nije promijenio. Posljednji put su se vidjeli prije otprilike godinu dana. To je bilo prijeko u Rio Bravu. El Toro se udebljao možda za dva-tri kilograma i to se zapažalo na njegovu okruglom, debelom licu, ali inače je ostao isti. Bez brkova i tamnih svjetlucavih očiju to lice bi bilo posve bezazleno.

Ali to je varka. El Toro znači »bik za borbu«. Od nekadašnjih španjolskih torosa potječu dugorogi bikovi.

El Toro, koji je bio srednje visine, izgledao je na prvi pogled debeo. Ali u tom brdu mesa skrivali su se snažni mišići.

— Već sam saznao zašto si tako stradao — rekao je El Toro, cereći se. Njegove debele usne su se razvukle i pokazale niz bijelih zuba. Oči su mu se stisnule a pogled se zaoštrio. — Conchita te je poljubila, a poštanski agent to nije mogao gledati. Ta Conchita je zaista najljepša od svih drolja. Ona je drolja. Ne vjeruješ? — nije čekao Hannaganov odgovor, nego je nastavio: — Hannaganu su dakle najprije punu bocu razbili na glavi a onda ga obogaljili. Amigo, znaš li zašto sam ovdje? Oh, nemoj me razočarati odgovorom, hombre!

Izrekao je to s prividno prijateljskim osmijehom. Ali u njegovim očima bili su više nego očiti bešćutnost i bijes. Hannagan o tome nije imao nikakvih iluzija.

— Čuo sam prijeko u Sonori o tvojoj nevolji s Pacom. Znam da ga već tjednima slijediš radi blaga koje ti je ukrao. Trag te doveo do Santa Rose. Znam to, jer sam primio poruku jednog svog kompanjona. Bio je to Ted Harriet, kojeg si i ti površno poznavao. Javio mi je da ovdje treba tražiti. No našao sam ga mrtvog u ovom krevetu. Otišao sam tada do Conchite Monteno, jer je i Ted Harriet boravio kod nje dok je čekao da dođem. Nadoao sam se da joj je možda nešto rekao. Ali ja...

Hannagan je zašutio, jer ga je potresao kašalj. Razgovor ga iscrpljivao.

El Toro se široko nasmijao.

— Dobri stari Paco, bit će da se najeo ludih gljiva — rekao je sažaljivo. — Pronašli smo ga prije četiri dana. To jest, moji ljudi su ga pronašli ranije, ali prije četiri dana su mi ga doveli preko granice. Bio je to krasan mladić, pravi tvrdi hombre. Trebalo nam je tri dana dok ga nismo slomili. Nije ni pisnuo, ali njegova izdržljivost je pomalo nestajala. Jučer smo došli dotle da mi je odao da je moje blago sakrio u Santa Rosi, a onda se onesvijestio. Kad smo ga osvijestili, osjetio je da će umrijeti. Pljunuo mi je u lice, rekao da više ne osjeća nikakve bolove i da idem do đavola. Tada je umro. Zašto li je samo bio takva budala da mene, svog prijatelja, brata, dobročinitelja prevari? Zašto? Zar više nema nikakve

vjere među ljudima? — El Torov glas poprimio je čudan prizvuk a oči su mu se ovlažile. Ali taj sjetni trenutak brzo je prošao. — Moji momci pretražuju grad — rekao je oštro. — Pronaći će skrovište. Smatram da je Paco imao ovdje dobrog prijatelja ili prijateljicu, kome je dao plijen. A ta osoba povjerenja trebalo je možda da sve zapakira i razasalje... u vreći za brašno na primjer. Ili... Ah, ima tako mnogo mogućnosti. Što li je samo taj Ted Harriet tu pronašao?

Pitanje je imalo dvostruko značenje. Hannagan je to odmah shvatio, ta dovoljno dobro poznaje El Tora da zna da je najopasniji kad je ljubazan.

— To ne znam — odgovorio je Hannagan. — Ted Harriet nije bio tako glup da mi u pismu napiše gdje je skriveno blago. Ali stanovao je u ovoj sobi. Nisam je još mogao pretražiti i pogledati je li možda negdje ostavio kakvu poruku. Amigo, znam kad gubim. Neću ti ništa sakriti.

— To ti vjerujem — promrm-ljao je El Toro. — Jer ti me poznaješ bolje od bilo koga ovdje. Uvijek si mogao zaviriti u moju dušu. Isto tako znaš da mi moj instinkt uvijek kaže kad netko laže. Zakazao je samo kod Paca. Bio sam od njega udaljen samo dva dana jahanja kad me okrao i dao se u bijeg. Nisam bio dovoljno blizu da osjetim što smjera. No...

Zašutio je i počeo na svojim kratkim krivim nogama hodati po sobi. Njegove srebrne ostruge zvonile su melodično.

Nekoliko trenutaka ostao je stajati kod prozora gledajući

van. Odjednom je nešto viknuo nekom od svojih ljudi dolje na ulici.

Kad se ponovo okrenuo prema krevetu, lice mu je bilo bez maske. To nije bilo lice nikakvog dobroćudnog debeljka.

Na El Torovu zapovijed umrlo je stotinjak nedužnih ljudi prijeko u Meksiku. Nekoć je kao general zapovijedao vojsci od tri tisuće ljudi.

— Hombre Hannagane — prosiktao je kroz zube — vrijeme je da se dignesh i pomogneš mi. Ne možeš vječno ležati u krevetu, dok meni gori pod petama. Razumiješ li? Ne mogu ostati dugo na teritoriju Sjedinjenih Država i unedogled držati grad u rukama. Moram računati s tim da će doći vojska. Shvaćaš li? Možda će se netko uspjeti provući kroz straže koje su postavili moji ljudi. Možda netko poznaje kakve skrovite staze i na taj način će izbjeći mom nadzoru. Ne mogu stalno ovaj grad držati odvojen od svijeta. Kroz njega prolaze poštanske linije. Nekoliko dana ga mogu držati, ali... — zašutio je na trenutak, a onda nastavio: — Ti to znaš bolje od mene i stoga mi je potrebna tvoja pomoć. Ti si pametna glava. Da je tako, kazuje i to šta si stigao ovamo prije mene. Ja sam tek kasnije nadošao na to da je Paco Rodrigues organizirao svoj bijeg preko ovoga grada. Morao sam ga najprije prisiliti da progovori. Ustani i počni tražiti!

Hannagan se nije suviše iznenadio. Zapravo ništa drugo i nije očekivao. Polako se uspravio i sjeo. Osjetio je oštru bol u leđima i prsima. Kapi znoja orosile su mu čelo.

El Toro ga je promatrao.

— Ako uskoro ne pronađem svoje blago — nastavio je lede-nim glasom — uništiti ću ovaj grad i odvesti u Meksiko nekoliko talaca. Hombre Hannagane, znam da ti nisi ubojica kao ja i većina mojih ljudi. Tebe je tvoja majka učila da štitiš žene i djecu a otac te odgajao da uvijek budeš junak. Ako mi pomogneš da pronađem blago, spasiti ćeš ovaj grad. Smatram da mi nitko ne može ukrasti blago ako su svi mrtvi. Čak ako ga je netko i sakrio za Paca, mrtav čovjek ne može s njim ništa početi. Ako budem morao pobjeći u Meksiko, moći ću se uvijek vratiti i dalje tražiti. Razumiješ li? Ako za dva-tri dana bez uspjeha budem morao napustiti ovo mjesto, ostavit ću iza sebe mnogo mrtvaca, a nekoliko talaca ide sa mnom. Dakle ustaj, čovječe Hannagane!

Nakon toga izišao je iz sobe, zvoneći ostrugama. Hannagan je još nekoliko trenutaka ostao sjediti u krevetu. Razmišljao je o svojoj nevolji i o El Toru. Oh, oni se poznaju već dugo. U ono vrijeme kad je El Toro bio general koji se borio za prava siromašnih i potlačenih pod francuskom vlašću jahali su čak zajedno za istu stvar. Ali...

Hannagan je prekinuo nit svoje misli, jer je Stella Londridge ušla u sobu.

Nosila je poslužavnik sa zdjelom dobre, krepke juhe od mesa. Osim tanjura i pribora donijela je još bocu rakije.

Hannagan joj se nasmiješio. Glava mu je danas bila mnogo bistrija nego prije. Mogao je bolje pogledati djevojku. Svidjela mu se još više. Bila je drugačija

od Conchite, koja je otrpve osvajala muškarce. Stella nije bila neka mlada, neiskusna djevojka. Oko očiju i usta imala je već diskrene borice. Ali u njezinim sivim očima bio je poseban izraz, mješavina radosti, čežnje, ali i opreza. Njezin pogled bio je otvoren, miran i siguran.

— Rakija je prava? — upitao je Hannagan. — Jer El Toro me već želi vidjeti na nogama. Popit ću gutljaj. Ostatkom me natrljajte, molim vas, Stella! Po cijelom tijelu! Jeste li već vidjeli golog muškarca?

Lice joj se uozbiljilo.

— Moj otac je bio profesionalni vojnik prije nego što je kupio ovaj hotel. Odrasla sam u dvorištima kasarni. Zbog toga sam imala prilike vidjeti mnogo golih muškaraca. Za vrijeme rata njegovala sam nekolicinu. Zadovoljni, Hannagane?

— Kad biste me zvali Clint...

— rekao je, prinoseći bocu ustima.

— Počnimo, lijepa sestro! Rakijom i masažom možda će mi se mišići malo opustiti. Možda ćete spasiti ovaj grad.

Razrogačila je oči. Shvatila je da ne pretjeruje. Znala je da je taj čovjek u nevolji i da mu je potrebna njezina pomoć.

Vjerojatno ga El Toro ipak ne smatra prijateljem.

Kakva tajna postoji između njega i El Tora? Nema vremena da razmišlja o tome. Tražio je malo juhe. Pojeo je nekoliko žlica.

— A sad počni, dušo!

Zastala je na nekoliko trenutaka.

— Nazivate li svaku djevojku sestrom ili dušom?

Nasmijao se.

— Što se tiče ljepote, nisi do-rasla Conchiti prijeko u salunu, ali na pustom otoku ipak bih radije bio s tobom.

Nije rekla više ništa, nego je maknula s njega pokrivač. Uskoro je prostenjao pod njezinim rukama koje su ga masirale.

Kad je završila, odahnula je. Njezino ljepušasto lice zarumenjelo se od napora. Maknula je crveni čuperak sa čela i sjela u naslonjač.

Pokušao je hodati po sobi. Promatrala ga je i vidjela kako ga svaki pokret boli, iako mu je masaža pomogla. On je zapravo bolestan čovjek koji se jedva drži na nogama. Upotrijebio je svu svoju snagu da se održi, jer je znao da je u pitanju život, i to ne jedan, nego mnogi.

Nakon nekoliko trenutaka počeo se odijevati. U međuvremenu je pojeo ostatak juhe iz tanjura, iako je već bila hladna.

Stella Londridge ga je promatrala i postalo joj je jasno koliko je snažan taj muškarac.

— Čula sam kroz vrata što je govorio El Toro — rekla je. — Možeš dakle spasiti ovaj grad od razaranja i ljudima živote ako pronađeš blago El Tora. Vi se vrlo dobro poznajete, je li tako? Ali ti si mu htio zapravo uzeti to blago, je li?

— Ah — odgovorio je — ono što sam htio više ne mogu. Sada naprosto moram pronaći njegovo blago prije nego što podivlja. Upoznao sam ga za vrijeme revolucije protiv Francuza...

Ustala je da mu zakopča dugmad. To nije mogao sam i neće moći još nekoliko dana. Ruke i prsti su mu još bili oštećeni, podliveni krvlju. Ali nije bilo prijeloma.

— Pomoći ću El Toru da pro-
nade ukradeno blago. Nadam
se da te on i njegovi banditi ne-
će napastovati kao ostale dje-
vojke i žene u gradu. Ako ne bu-
dem uspio, i ti ćeš...

— Znam — prekinula ga. —
Tada će i mene uzeti kao divlja-
ci. To je grozna banda, pravi
ubojice i pljačkaši, za koje su
djevojke i žene samo ratni pli-
jen. Već su počinili mnogo zla
u ovom gradu. Dok si ti spavao,
posvuda su se mogli čuti jauči
iz kuća.

— A Conchita Monteno prije-
ko u salunu? — upitao je nakon
nekog vremena.

— Morala je pjevati i plesati
za bandite, a onda ju je El Toro
rezervirao za sebe — odgovori-
la je Stella. — To joj i pristaje.
Takva ljepotica ima pravo na
glavnog od tih lupeža.

U njezinu glasu bilo je ljutine.
Hannagan ju je iznenađeno
pogledao.

Izišao je. Kretao se ukočeno
ali i oprezno, ali bio je ponovo
na nogama.

Na hodniku je naišao na dva
bandita. Nosili su na prsima
ukrštene redenike.

— Prijatelji — pokazao je
Hannagan preko svojih leđa —
ona pripada meni, a ja sam El
Toru važan čovjek. Ostavite je
na miru, mučaćos.

Bilo mu je vraški teško sići
stepenicama. U predvorju hote-
la vrzla su se još dvojica bandi-
ta. Promatrali su ga. Bilo je oči-
to da su malo pripiti. Jedan od
njih je rekao:

— Hej, Sonora — čovječe! Jesi
li to ti?

Kimnuo je.

Vidio je kako otac Stelle Lon-
dridge dolazi hodnikom iz ku-

hinje. Nosio je poslužavnik na
kojem je bilo svinjsko pečenje s
mnogo priloga.

— Ovi ljudi žderu bez pre-
stanka — mrmljao je dok je
prolazio kraj Hannagana. —
Pazite samo, Hannagane, da se
Stelli nešto ne dogodi!

— Dok me El Toro treba, njoj
se ništa neće dogoditi — odgo-
vorio je Hannagan, izlazeći na
ulicu.

Na prvi pogled grad je izgle-
dao mirno i pospano.

Tu i tamo stajali su privezani
konji bandita. Većina životinja
ipak je bila upregnuta u kola ili
odvedena pred javnu staju. Iz-
jest će ondje sigurno sve žalihe
hrane.

Grad je bio potpuno u ruka-
ma bandita. Puštali su doduše u
grad posjetioce, ali nikoga iz
grada. Vjerojatno nedužne po-
sjetioce okupljaju u nekom
štaglju ili na drugom mjestu na
kojem mogu izdržati nekoliko
dana i noći. Za jahače i ljude
koji dolaze kolima grad je izgle-
dao mirno i prijateljski.

Ali tako je bilo samo izvana.
U kućama, lokalima, stajama i
dvorištima sve se pretraživalo.
Banditi su ljudima prijetili i tu-
kli ih, a događale su se i ostale
ružne stvari koje se mogu oče-
kivati od banditske horde.

Kad je Hannagan htio ući u
salun, otvorila su se pokretna
vrata i na njima se pojavio El
Toro, zveckajući mamuzama.
Šešir mu je na vrpci visio na le-
đima. Pušio je veliku cigaru.

— Do ručka ću strpljivo čeka-
ti. A onda ću dati ustrijeliti prvi
tucet. Hombre Hannagane, mo-
ji ljudi su već sve pretražili. baš
sve! Kopali su u svakom buna-

ru, svakom kaminu. Sve smo prevrnuli u ovom gradu, ali ništa nismo pronašli. Moje blago je predobro skriveno, predobro za nas. I bili smo predugo dobri prema ovim budalama ovdje. Ali upoznat će nas i drugačije. Od podne će se ovdje štošta promijeniti. Kladim se da će bitanga kojoj ga je Paco ostavio iskopati moje blago ako je u pitanju život. Naći ću blago, pa bilo to posljednje što ću naći u ovom gradu!

– Imam li slobodne ruke, sa svim slobodne da ti pomognem? – pitao je Hannagan.

El Toro je kimnuo.

– Moji ljudi će skakati da ti pomognu. Ni ona crvenokosa djevojka nema se čega bojati. Vidiš, čak sam preduhitrio tvoju molbu. Ne moraš me ni za što moliti, jer sam uvjeren da moje blago možeš pronaći brže nego ja. Imaš svjež trag koji te doveo ovamo. Sad pokaži što znaš! Moram u ophodnju. Ako to ne učinim, napit će se moji mladići i neće moći brzo u sedlo ako bude trebalo.

Otišao je.

Hannagan je ušao u salun.

Unutra nije bilo toliko mnogo bandita koliko je mislio. Jedan je stajao za barom. Visok, bubuljičav Crnac. Vjerojatno ga je El Toro postavio za barmana, da izbjegne da se neki od njegovih ljudi napije do besvijesti.

– Daj mi viski, Frederick! – rekao je Hannagan.

Poznavao je Crnca. Prije je Frederick čak radio u njegovu rudniku zlata, dok mu nije palo na pamet da bi kod El Tora mogao bolje živjeti. El Toro je na početku kao general postizao

velike uspjehe i mnogi su mu prišli.

Crnac mu je natio čašu.

– Svaki od nas dobije samo svaki sata takvu čašu – rekao je. – To je El Torova zapovijed.

Hannagan je kimnuo.

– Gdje je žena? – upitao je.

– Ona pripada El Toru, čovječe Hannagane – odgovorio je Frederick, pomalo ljutito, ali ipak je pokazao na stube.

Hannagan nije ništa rekao. Prinio je čašu ustima. Zatim je uzeo još napola punu čašu i ponio je sobom.

Kad je došao gore, čuo je iza jednih vrata kako Conchita pjevuši neku pjesmu na španjolskom.

Hannagan je otvorio vrata. Prostorija je bila namještena lijepim starim španjolskim namještajem. Bilo je mnogo svile, baršuna i brokata. Conchita je sjedila pred ogledalom i četkala svoju prekrasnu kosu, crnu kao gavranovo krilo.

U ogledalu je ugledala Hannagana. Nakon nekoliko trenutaka progovorila je:

– Ako sada viknem, svi El Torovi ljudi će pojuriti. Ako poželim, El Toro će ti oderati kožu, gringo! Nestani! I Eastmaster te mogao pretući kao psa. Bez syoga revolvera nisi nitko i ništa, Hannagane. Zašto te zapravo zovu Sonora-čovjek Hannagane? Ti naprosto nisi nikakav čovjek, a pogotovu nisi Sonora-hombre. Odlazi!

Nakon tih riječi, koje je izgovorila ogledalu, Hannagan je sjeo u naslonjač i otpio gutljaj iz čaše.

– Pazi malo, draga moja! Ja ću ti to točno objasniti. Ti ne po-

znaješ El Tora tako dobro kao ja. Vjeruješ da je tvoja ljepota dovoljna da ode odavde slijep i glup. Ali nije tako. El Toro nije slijep, a pogotovo nije glup. On uzima tvoju nježnost, a meni prepušta posao.

— Kakav posao? — pitanje je postavila tako oštro da je mislio da će se od bijesa baciti na nje-ga.

— Ne moram naročito razmišljati — nastavio je. — Ted Harriet mi je u sobi ostavio obavijest. Napisao ju je na dnu jedne ladice u komodi. Osim toga sami ste priznali da ste ga ubili, jer vas je prisluškivao. No, lijepa Conchita, što ćemo sada?

Zašutio je i čekao. Samo naoko je bio miran. Lagao je, jer Ted Harriet nije ostavio nikakvu poruku.

Jedini njegov oslonac bile su riječi koje je Stap Eastmaster izgovorio dok ga je tukao. Gorjele su mu u glavi kao vatra.

Još jednom ih je ponovio u sebi: »To prokletu pismo na poste restante! Poslao ga je po nekom mladom Meksikancu i stoga mi uopće nije bilo sumnjivo. Ali znao sam još tada da Ted Harriet prati mene i Conchitu i čeka nekakvu pomoć. Znao sam da će netko doći, netko koga Harriet već nekoliko dana čeka...«

Conchita je ljutito promatrala Hannagana. skočila je sa stolca i otišla do prozora.

— Ako sada viknem, El Toro će te dati išibati! — rekla je.

— No, pokušaj! — odgovorio je Hannagan opasnom mirnoćom. Želio je da joj praznu čašu baci u glavu. Ipak ju je odložio, jer bi mu nagli pokret izazvao bol. — Možeš jedino birati da li

će El Toro tebe ili Eastmastera najprije prisiliti da progovorite — dodao je. — I Paca Rodriguesa su naveli da progovori. Divlji, tvrdi Paco je propjevao. A budući da si ga ti tako dobro poznavala te ti je povjerio veliki plijen i tek onda pokušao zametnuti svoje tragove, najbolje ćeš znati kako je bio tvrd i divlji i kako te ljubio — Hannagan je napravio dugu stanku. — Hoćete li ti i Eastmaster isto tako dugo izdržati dok konačno ne otkrijete skrovište? Conchita, ljepotice, izgubili ste. Možda se ipak još možeš spasiti ako prijedeš na El Torovu stranu.

— Tako kao ti! — rekla je bijesno.

Hannagan je kimnuo.

— Tako kao ja. Jer ni najveća blaga na svijetu ponekad ništa ne vrijede. Vrijedi jedino preživjeti.

— Ali Eastmaster bi bio mrtav čovjek — rekla je, postavši iznenada vrlo mirna i sabrana, a iza njezina lijepog čela rojile su se misli.

— Eastmaster je i bez toga mrtav čovjek — uzvratio je Hannagan. — Jer mi ćemo se još jednom boriti. Ubit ću ga — vidjelo se da je u to uvjeren. Ustao je i krenuo prema vratima. — No, lijepo — uzdahnio je. — Javit ću El Toru da nisi spremna ni za kakav razuman prijedlog. Obavijestit ću ga da si ti bila ta kojoj je Paco ostavio blago kad je poludio za tobom. Više nije znao što čini. El Toro će već znati što treba poduzeti. Ti si žena za koju bi čovjek počinio sve grijehove ovoga svijeta. Dakle...

Otvorio je vrata.

Tek tada je počela govoriti:

— Ja s tim nisam u vezi. Paco je s vremena na vrijeme dolazio k meni. Prije nekog vremena donio je neku kožnu vreću, dobro zatvorenu i tešku. Molio me da je spakiram u sanduk i pošaljem u New Orleans. Na sanduk je trebalo napisati: lomljivo posude. Učinila sam mu tu malu uslugu. Ali Eastmaster je otvorio sanduk i otkrio blago. Tako smo postali par. Odakle sam mogla znati da je Paco okrao svog prijatelja, generala El Toru? Odonda živim u strahu.

— A gdje je Eastmaster sakrio plijen?

Hannaganov glas je zvučao sasvim mirno. Nije odavao koliko je uzbuđen.

Zamišljao je potragu mnogo težom.

IV

— Ne znam — odgovorila je.
— Zbog toga me Eastmaster sada ima u rukama. Ili možda misliš da je on čovjek o kojem sanjam dan i noć i bez čije ljubavi ne mogu živjeti? Eastmaster mi je uzeo blago i time je dobio i mene. Za takvo blago mogu svašta podnijeti. Zar misliš da cijeli život želim provesti u ovom ušljivom gnijezdu?

Hannagan je zatvorio vrata i ledima se na njih naslonio.

— Došla sam iz Meksika — nastavila je — imala sam samo toliko novaca da otvorim ovaj salun. No proći će godine dok ne zaradim dovoljno da se maknem odavde. Za ženu poput mene godine se vrlo brzo počnu dvostruko brojiti, a ondā i trostruko. Vrijeme bježi. Paco Rodrigues mi je obećao da će me učiniti bogatom. Nisam znala

kako i odakle. Žao mi ga je. Hannagane, možeš li mi kako pomoći? Eastmaster me okrao, kao što je okrao i Paca. Ali radije ću biti s tobom, nego s Eastmasterom. Govorim iskreno, Hannagane. Stavi se malo u moj položaj!

Kimnuo je.

— Lijepa si — rekao je — prokleta si lijepa i možeš zaludjeti svakog muškarca. Da, mogu se staviti u tvoj položaj. Vidjela si El Torovo veliko blago. Vlastitim rukama si ga spakirala u sanduk. Kad si ga vidjela, poludjela si. Ovjesit ćeš se o vrat čovjeku za kojega smatraš da će posjedovati to blago. Paco Rodrigues, Stap Eastmaster, El Toro... Čak i meni daješ malu šansu. je li? Sa svakim se odmah vežeš.

Već je podigla ruku da mu zarije prste u još otečene oči, ali predomislila se. Opet je postala blaga.

— Ja sam žena — rekla je. — Moram pokušati na svoj način doći do cilja. Zar se moram ponašati kao vi muškarci? Ne! Mogu pokušati samo na svoj način. Zašto to ne možeš razumjeti? Zar se i ti ne želiš na neki način domoći blaga? Zar naši ciljevi nisu isti?

Kimnuo je. A onda je upitao:

— Jesi li sve točno vidjela? Svaki komadić nakita? Priča se da su to najljepši dragulji koji se uopće mogu pronaći, a opljačkani su u kućama veleposjednika. Neki od tih komada navodno potječu iz plemićkih kuća u Španjolskoj.

Kimnula je.

— Da — odgovorila je ledanim glasom. — Vidjela sam lance, narukvice, čak grofovske i

kneževske krune i dijademe. Svaki taj komad predstavlja neprocjenjivo bogatstvo.

Clint Hannagan je i dalje ispitivao, tobože potpuno ravnodušan i nezainteresiran.

— Jesi li vidjela i slona od bjelokosti, velikog recimo kao ženski dlan? Sav je optočen draguljima.

Potvrdila je.

— Što je sa tim slonom? — upitala je.

— Ah, ukraden je s nekog bogatog ranča. Čuo sam priče o tome. Neki Indijanac došao je jednom u Teksas i poklonio ga kćeri svog domaćina. No, lijepo, Conchita, vidjet ću što mogu učiniti za tebe i za sebe. Ali morat ćeš sama objasniti El Toru zašto si tako dugo o tome šutjela. Ti ćeš to znati bolje nego ja.

Smiješila se.

Izišao je. Izgledao je vrlo iscrpljeno. Morao se nasloniti na zid. Dakle ta djevojčura ima slona kojeg je moja jadna žena dobila kao dijete, razmišljao je. Uvijek sam sumnjao da je taj prokletnik...

Nije mogao više razmišljati. Sve se oko njega okrenulo. Da se nije naslonio na zid, pao bi.

Trenutak slabosti je prošao, ponovo je gospodario sobom. Jedno mu je bilo jasno. Zapravo više nije potrebno da traži Torovo blago.

Konačno je saznao da se i slon nalazi među ostalim vrijednim predmetima. Više nema sumnje. Sve je jasno. Zapravo bi sada morao ispaliti metak u El Torov debeli trbuh i gledati ga kako polako umire.

Na to se zakleo ubojici svoje žene Rosy kad je još u Sonori posjedovao zlatni rudnik, a El Toro se prikazivao njegovim prijateljem.

Polako je sišao niz stepenice. Kad je izišao iz hotela, vidio je da dolazi El Toro.

Hannagan se prisiljavao da sakrije svoje osjećaje i zbog vlastitih interesa, jer je vrlo dobro znao kako istančan instikt ima taj bandit.

— Onda, prijatelju, ima li što novo! — pitao je El Toro, široko se smijući. — Bio si kod lijepe Conchite? To je žena kakvu već dugo nisam sreo — mljacnuo je jezikom, ali pogled mu je bio oštar i oprezan. — Tvoj prijatelj Ted Harriet uvijek se nalazio u njezinoj blizini — dodao je. — To su čuli moji ljudi u meksičkom selu. A vidjeli su i mog dobrog Paca. Dojahao je noću i odjahao noću. Ipak ću morati lijepu Conchitu išibati, a onda je predati svojim ljudima.

— Ne, El Toro — odgovorio je Hannagan. — Moraš se prihvatiti Eastmastera. Conchita ne zna gdje je on sakrio tvoje blago. Paco je imao dobru ideju. Htio je blago slati odavde u New Orleans kao stakleno posude u odvojenim sanducima. Ali Eastmaster je otvorio sanduke i vidio što je unutra. Možda on kao poštanski agent češće otvara tuđe pošiljke. Conchita se bojala da ti to kaže. Bojala se tebe i Eastmastera.

— Pih, ta ona je samo drolja — rekao je El Toro. — A drolje su drolje. Kod njih se može kupiti ljubav, inače... — odmahnuo je rukom. — Idemo! — rekao je. — Sigurno će te veseliti

kad čuješ kako Eastmaster cvili.

— Ne — odgovorio je Hannagan — to mi neće biti nikakvo zadovoljstvo. Ja ga želim ubiti u dvoboju. Borit ću se s njim čim se oporavim. Duguje mi nešto, je li tako? Ako mi ti nešto duguješ, onda mi ga prepusti.

El Toro ga je promatrao svjetlucavim očima.

— Zar ti ja nešto dugujem, compadre? — pitao je nekako isuviše ljubazno. — Zar nisi ti tragao za Pacom i mojim blagom? Zar nisi htio doći prije mene?

— Možda — odgovorio je Hannagan. — Zar ne bi i ti pokušao na mojem mjestu? Ili je trebalo da propustim Paca?

El Toro se smijao. Udario je Hannagana po leđima tako da je ovaj zastenjao od boli. Trebalo je da to bude prijateljski gest.

— Ah, mi smo ljudi! Pravi ljudi ponekad odnesu jedan drugome plijen ispred nosa. Idemo! Obećavam ti da ćeš dobiti tog Eastmastera, samo ako je dovoljno pametan da preda blago. Ako ga najprije budemo obrađivali kao Paca, neće od njega baš mnogo ostati. Idemo!

Eastmaster je sjedio za pisaćim stolom i činilo se da je vrlo zaposlen.

El Toro je ušao i udario šakom po stolu tako da je bočica tinte poskočila.

— Jesi li izdržljiviji od Paca Rodrigesa? Nisi! Kad smo ga nekoliko sati obrađivali, progovorio je. Na žalost, umro je usred postupka. Kako je s tobom, gringo? Hombre Hannagan želi s tobom srediti nekoliko stva-

ri. Moći će to ako mi daš ono što mi pripada. Ako te prije toga budemo morali udesiti, ništa od tebe neće ostati. Poklanjam te svom prijatelju Hannaganu ako sada progovoriš, gringo.

Eastmaster ga je odmjerio. Dugo su se gledali u oči. Eastmaster je sigurno tvrdi nego što je bio Paco. Ali vjerojatno je i pametniji. Pogledao je Hannagana.

— Je li to točno? Želiš li zadovoljštinu u fer borbi?

Hannagan je kimnuo.

— U fer borbi, a ne u onakvoj kakvu si ti započeo, mister. I odmah možeš reći tko je od vas dvoje probo Teda Harrieta. To želim znati. Harriet je pratio tebe i Conchitu. Stoga je morao umrijeti. Tko ga je dakle ubio od vas dvoje?

— Ah, neki mamak iz meksičkog sela ondje prijeko — odgovorio je Eastmaster. — Za pedeset dolara. Bilo mu je to vrlo lako, jer je Harriet bio prilično pijan. Nije smio njuškati uokolo. Netko mu je rekao da je kod Conchite neki Meksikanac, čiji je konj stajao u staroj staji iza saluna. A to je Harrietu bilo dovoljno...

— U redu, gringo — prekinuo ga je El Toro. Iznenada mu se stvorio revolver u ruci. Držao ga je za cijev i drškom udario Eastmastera preko čela i nosa. — Moram ti malo pomoći — rekao je El Toro Hannaganu.

Eastmaster je prinio ruke glavi, ali samo malo je zastenjao.

Polako se uspravio i pogledao El Tora.

— Možda sam ja već mrtav čovjek, ovako ili onako — kazao

je. — Jer vjerojatno nećeš održati svoje obećanje. Ako ga i održiš, stjerat će mi Hannagan kuglu u trbuh. Možda bi to bilo moja posljednja šala da vam ne dam blago.

El Toro se zagrcnuo.

— Da, to bi zaista bila šala.

U njegovu pogledu je bila opomena, koju je Eastmaster odmah shvatio. Probljedio je. A onda je progovorio:

— Došli ste jedan dan prerano. U dvorištu stoje troja kola. Natovarena su kukuruzom. Sve vreće ste već pregledali, ali dvostruko dno jednih kola nije vam zapelo za oko. No, hoćeš li me sada sasjeći na komade?

Pogleda je upitno El Tora, ali nije ostavljao dojam čovjeka koji se boji.

— A Conchita? — pitao je El Toro, vrebajući.

— Ah — nasmijao se Eastmaster — lijepa je poput grijeha. Ali ne ljubi me. Nisam tip kakvog vole takve žene. Prvom prilikom zabola bi mi nož u leđa i nestala s blagom, da se na nekom drugom mjestu pojavi kao španjolska grofica. No, što ćete učiniti s njom?

Samo u pozadini njegovih riječi naslućivala se zabrinutost.

El Toro se glasno nasmijao.

— Ha, morat ćeš se boriti sa Sonora-čovjekom Hannaganom čim ozdravi — rekao je, krećući prema izlaznim vratima.

Hannagan je pošao za njim, ali nije ga mogao slijediti u stopu, jer je El Toro išao vrlo brzo. Kad je Hannagan ušao u dvorište u kojem su bila kola, El Toro ga je ostavio za sobom nekoliko

koraka. Okrenuo se da ga pričekaja.

— Lezi u krevet, hombre — rekao mu je. — Sada te ne trebam. Dobro si mi pomogao. Drago mi je što ne moram ništa poduzeti protiv Conchite, jer njezina ljepota će me razveseljavati još neko vrijeme. Lezi i odmori se, čovječe Hannagane. Odjahat ćemo večeras kad padne noć. Svi ćemo otići!

Posljednje riječi zvučale su kao prijetnja.

— Zar ne smijem vidjeti tvoje blago? Ja sam ti pomogao da ga nađeš. Da makar vidim što sam mogao dobiti da sam imao malo više sreće! — rekao je Hannagan mirno.

El Torove oči su se smiješile.

— Ne! — kazao je odlučno. — Idi! Nestani! Misli radije na to da ćeš danas još morati jahati! Ili misliš da ću tebe i Eastmastera ostaviti ovdje? Hej, vas dvojica biste mogli podići cijeli grad na noge dok ja stignem u svoj logor u Sonori. Možda biste se čak udružili protiv mene ti i Eastmaster...

Nestrpljivo je odmahnuo, jer nije želio više govoriti. Konačno se ponovo domogao svog plijena.

Hannagan ga nije slijedio.

Okrenuo se natrag prema poštanskom uredu i pogledao čovjeka koji mu je zadao tako mnogo muka.

— Vjerojatno će nas zaista pustiti da se borimo — rekao je. — A onda ću ti sve vratiti, Eastmasteru, sve.

— Zar je to još važno? — odgovorio je ovaj. — Možda bi bilo bolje da se udružimo.

Ali Hannagan mu nije odgovorio. Bio je isuviše iscrpljen.

Dok je sporo, posljednjom snagom išao prema hotelu, osjeti je da ga slijede mnogi pogledi. Banditi ga nisu ispuštali iz vida. A bilo ih je posvuda u malom gradu Santa Rosi.

Bilo ih je i u hotelu. Ipak, dopustili su mu da ode u svoju sobu. Ondje ga je čekala Stella.

Nije joj ništa mogao reći. Pao je na krevet i već idućeg trenutka zaspao. Nije osjetio da se zabrinuto nagnula nad njega. Stavila mu je mokr ručnik na oznojeno čelo.

Lice joj je bilo napeto i ozbiljno.

V

Na ulici je bilo bučno. Čuli su se povici, rzanje konja i topot kopita. Neka žena je vrištala i zvala u pomoć. Ali nitko joj nije pomogao, jer bi tada morao umrijeti.

El Torovi banditi spremali su se za odlazak. Otimali su i pljačkali. Opet su lovili žene, a mali grad je osjećao svim svojim porama da su to banditi čiji je život kratak, divlji i opasan te stoga mrze sve što predstavlja mir i red.

Hannagan je bio spreman. Nedostajali su mu samo opasač i revolver. Svima pa i njemu oduzeli su oružje. Ali on i onako svojim rukama ne bi mogao upotrijebiti nikakvo oružje.

Sišao je niz stepenice, misleći na Stellu, na Chonchitu i na Stapa Eastmastera.

Kad je izišao na ulicu, vidio ih je sve troje na svjetlu ulične svjetiljke. Hannagan je zastao i ogledao se za El Torom.

— Uzjaši, Sonora-hombre! — rekao je jedan od bandita, udarajući pri tome Hannagana šakom u rebra.

Zaboljelo ga je. Ali El Toro je već dolazio. Zaustavio se pred njim. Oko zglavke njegove ruke bio je omotan remen.

— Zašto uzimaš djevojku, El Toro? — pitao je Hannagan.

— Uvijek uzmem po nekoliko talaca — odgovorio je El Toro kratko. — Bili smo predugo ovdje u Santa Rosi. Možda će nas do Sonore pratiti kakva konjica ili će nam presjeći put u kanjonu. Uvijek je dobro imati nekoliko talaca. Osim toga jahanje će te iscrpiti. Ova crvenokosa te ovdje dobro njegovala, a ja svakako želim vidjeti tvoju borbu s Eastmasterom. Hej, idemo, jašimo!

Okrenuo je Hannaganu leđa.

Hannagan je znao da ga El Toro više neće pustiti na slobodnu. Svoje smrtno neprijateljstvo El Toro ne ispušta lako. Hannagan je opet bio u neprilici, jer mu je jahanje zadavalo užasne boli.

Izdržao je sedam milja. Tada je pao s konja. Imao je sreću što je pao na neki grm, tako da je udarac bio blaži.

Kolona se zaustavila. Nekoliko bandita se nasmijalo. Netko je viknuo:

— Ha, Sonora-hombre ipak nije tako tvrd!

— Mučaćosi, položite ga koso preko sedla i svežite! — povikao je El Toro.

— Ne smijete to učiniti! — umiješala se Stella Londridge. Dobro je govorila španjolski. — Rebra su mu napukla. Ako ga

položite preko sedla, zadobit će prijelome.

— Hoće li ga netko podupirati da sjedi? — prekinuo ju je El Toro.

Nitko od bandita nije se javio.

— Neka crkne gringo! — začulo se iz mnogih grla jahača.

Tada se javio Eastmaster.

— Ja ću ga uzeti. Stavite ga pred mene na konja!

Divlja horda se iznenadila. Kad se El Toro počeo grohotom smijati, pridružili su mu se i ostali.

Onda se ponovo javio neki glas:

— Pogledajte, takvi su gringosi! Mogu biti neprijatelji, ali protiv nas su zajedno. Takvi su gringosi!

Ponovo su se počeli smijati.

Putem se Hannagan osvijestio. Trebalo je nekoliko trenutaka dok nije shvatio tko ga drži na konju.

Kad su korakom jahali preko plitke rječice te se zatim zaustavili da pogledaju dolinu obasjanu zvijezdicama dolje u Sonori, Hannagan je nevoljko promrmlijao:

Zašto to činiš, pasji sine? Zar momak poput tebe zna za plemenite osjećaje? Zašto si mi odjednom spreman pomoći?

— Zato što se moramo držati zajedno ako želimo dobiti i najmanju šansu — odgovorio je Eastmaster mirno. — Tek kad pobjegnemo, možemo razmišljati hoćemo li jedan drugom razbiti glavu. Razmisli malo, Sonora-čovječe!

Posljednje riječi zvučale su

podrugljivo. Jahali su dalje. Hannagan je morao stisnuti zube. Ponovo je izgubio svijest.

* * *

Kad se osvijestio činilo mu se da je sve bio ružan san. Tresao se cijelim tijelom.

Ali Stella je bila kraj njega. Obrisala mu je znoj s lica. Osjećao je da ima groznicu. Dala mu je hladnog čaja. Pogledao ju je i osjetio koliko mnogo u njoj ima životne snage. Shvatio je da je to žena borac koja se lako ne predaje.

— U proklesoj smo stupici, Stella.

— Naravno — odgovorila je mirno. Stoga nema svrhe da se žalimo ili plaćemo. To sam već shvatila, Clinte. Ne moraš se ni za što brinuti. El Toro me odredio za tvoju njegovateljicu. Sigurno sam od njegovih divljaka dok ti ne ozdraviš. Moram ti reći ovo jahanje ne bi izdržao da te Eastmaster nije kao dijete uzeo u naručaj i držao te svojom nevjerojatnom snagom i izdržljivošću.

Pokušao je razmišljati, ali glava mu je još bila mutna.

— El Toro nas želi vidjeti kako se borimo na život i smrt — rekao je. — Da sam putem umro, ubio bi Eastmastera da ga ne mora dalje voditi. Mrzi ga, jer je imao njegovo blago. Mrzi i mene, jer...

Zašutio je, ali je Stella bila radoznala.

— Jer...?

— To je duga priča, Stella. Vezana je za moju ženu Rosy i moj rudnik zlata. Uskoro ću ti je ispričati. Imaš pravo na to. Ali sad sam isuviše slab.

Ponovno je zaspao od iscrpljenosti.

Stella je u njegovu logoru, u maloj kolibi koja im je bila dodijeljena u banditiskom selu provela uz njega mnogo sati.

* * *

Banditsko selo ležalo je na maloj visoravni okruženoj klančima. Obronci uokolo svjetluca li su oko podne od vrućine. Posvuda je bilo kaktusa.

Noći su bile vrlo hladne, a vrućina neizdrživa danju, kad je sunce bilo točno iznad visoravni. Vode je bilo dovoljno. Kolibe i kuće bandita bile su razbacane bez ikakva reda, ali sve su se nalazile blizu potoka, koji je s istočne strane završavao kao vodopad. Bilo je nekoliko obora s konjima, mazgama i magarcima pa čak i nekoliko krava i svinja.

U danima i noćima što su sporo prolazile Hannagan je promatrao život u naselju. Ocjenio je da tu živi više od stotinu ljudi, među njima čak žene i djeca. Dolazili su i novi jahači i natovarene karavane.

To je bio El Torov glavni logor, iz kojega je vladao širokim područjem. Sela i gradovi plaćali su mu takozvane posebne poreze. Plaćali su čak i bogate hacijende i poduzetnici i poslovnici ljudi.

I Hannagan je plaćao dok je posjedovao rudnik i živio sa svojom ženom Rosy. El Toro je to zvao taksom za zaštitu, jer je morao voditi računa o svojim ljudima koji su ostale bandite tjerali iz zemlje.

Hannagan je isuviše dobro poznao prilike a da bi stva-

rao neke iluzije. U toj zemlji još dugo neće biti nikakva reda. Car Maksimilijan je doduše mrtav a i Francuzi koji su ga štitali ovdje u Meksiku odavno su otišli. Meksiko ponovo pripada Meksikancima, a predsjednik je Benito Juarez, Indijanac. Ali nemiri u udaljenim krajevima još traju. Juarezova armija mora u njih tek stići. Neki generali smatraju da nisu dobili dovoljno počasti dižu revoluciju. Možda će čak i El Toro u ovim brdima okupiti kakvu malu vojsku.

U danima oporavka Hannagan je vrlo često mislio na svoju ženu Rosy. Jedne večeri došla je Stella i sjela kraj njega na klupu ispred kolibe.

— Često misliš na nju — rekla je blago. — Ne možeš je zaboraviti, je li?

Pogledao ju je. Oči mu nisu bile više onako otečene i podlivene krvlju. U njegovu pogledu bilo je nešto što se Stelli svidjelo.

Još prije je čula o njemu. Slovio je za jednog od najbržih revolveraša na cijeloj južnoj granici, a pričalo se da je i lovac na nagrade.

No u ovo posljednje više nije vjerovala. Kimnuo je.

— Da, još mislim na nju — promrmlao je. — Još nisam uhvatio njezina ubojicu. Oh, ni pošto ne želim biti sudac. Ali ne smije se dogoditi da taj bandit koji je kriv za Rosynu smrt ostane nekažnjen. I ti si sada u njegovoj vlasti, Stella.

Trgnula se na te riječi.

— El Toro! — prošaputala je. — El Toro je ubio tvoju ženu?

— Pretpostavljam — pro-

mrmljao je. Šutjeli su nekoliko trenutaka. Stella je već mislila da joj ne želi govoriti o svojoj prošlosti, ali tada je počeo polako pripovijedati: – Zvala se Rosy, Rosy Carpenter, a to je bilo poznato ime u Teksasu. Kod njih je tada, 1846. godine, kad se Teksas priključio Uniji, indijski maharadža bio gost u kući. Rosy je tada bila djevojčica. Njezin otac pomagao je maharadži kao izviđač i lovac na divlje konje. Među njima se čak razvilo prijateljstvo. Maharadža je lovio već u svim dijelovima kugle zemaljske i proputovao cijeli svijet. Putovao je vlastitim brodom. Došao je brodom oko Rta Horna do San Francisca, a onda je proputovao zemlju od zapadne do istočne obale, naravno s pratnjom. Na rastanku je poklonio maloj Rosy, koju je zavolio, slonića od bjelokosti optočenog dragim kamenjem. Rosy je te dragocjenosti još imala kad smo se vjenčali. Htjela je da je prodamo i kupimo ranč. Njezine roditelje ubili su razbojnici. Cijeli Teksas je poslije rata bio vrlo siromašan. Ja nisam htio da Rosy taj poklon pretvori u novac. Htio sam vlastitim snagama stvoriti nešto za nas. Tada smo otišli dalje na jugozapad. Mogao sam to s njom lako poduzeti, jer je jahala kao Indijanac i izvrsno gadala. Nije se ničega bojala. Ne, nije bila muškobanjasta. Bila je lijepa, plavokosa, modrih očiju, tamnopusla. Mogla je ukrotiti konja i s visoke stijene skočiti u duboku vodu. A znala je biti meka i nježna. ... – Hannagan je zašutio kao da se srami svojih misli i osjećaja, kao da ne želi iskazati svoju bol. Ipak je nastavio. –

Oprosti mi, Stella, što tako govorim o njoj. Ona je bila žena s kojom bi muškarac kao što sam ja morao osvojiti svijet.

– To vjerujem – rekla je Stella mirno.

Čekala je zatim strpljivo dok nije nastavio:

– Otišli smo dakle na jugozapad. Poznavao sam tu zemlju. Još kao dječak došao sam u Sonoru i Arizonu. Znao sam i za neke rudnike zlata. Jedan od njih kupio sam još prije rata za malo novaca. Mislilo se da je iskorišten. Ali neki stari kopač rekao mi je da ću još jednom naići na zlato. A onda je došao rat. Otišao sam u teksašku brigadu i tada sam u Teksasu upoznao svoju Rosy. Dakle išla je sa mnom u Sonoru. Nisam se bojao da neću moći zaštititi Rosy. Već sam bio vrlo poznat. Čak i najokorjeliji banditi sklanjali su mi se s puta. A s El Torom sam bio u vrlo dobrim odnosima. Zajedno smo lovili, jahali. Kad je prije rata u Sonori dizao revoluciju, pomogao sam mu. Tada je još imao plemenitih ideja i velikih planova. Kad nas je prvi put posjetio u našem rudniku, došao je kao prijatelj. A kad nam je velikodušno ponudio svoju pomoć, morao sam mu dati dio onoga što sam posjedovao. Toliko je stajala njegova pomoć. Nismo se više morali bojati ostalih bandita ili Yaqui Indijanaca. Ali počeo je dolaziti u sve kraćim i kraćim razmacima. Uskoro sam opazio da je poludio za Rosy. Možda je smatrao da će svojim čestim posjetima ostaviti na Rosy dobar dojam. Valjda se nadao da će jednoga dana zauzeti moje mjesto. Za njega su uvijek vrije-

dila vrlo primitivna pravila. Mislio je da kao vuk može drugom vuku oteti ženku. No bili smo oprezni prema njemu. Nisam zapravo vjerovao da bi pokušao upotrijebiti silu. Neko vrijeme se nije pojavljivao. Prošli su tjedni i mjeseci. Čak smo primili obavijest da je sa svojom bandom počeo daleko odavde neki posao s govedima. Ukrao je veliko stado i tjerao ga prijeko u Novi Meksiko. Neko vrijeme nas je ostavio na miru, jer njegovi posjeti su nas uvijek uznemiravali. Kao da smo sjedili na buretu baruta. Morao sam za rudnik nabaviti alat i zalihe hrane za dvanaest naših radnika. Otišao sam na put dvojim kolima. Bila su mi potrebna dva dana do El Pasa, onda sam ondje morao čekati dva dana dok sve nije bilo nabavljeno, a trebalo mi je još tri dana za povrat, jer su kola bila pretovarena. Posljednje milje jahao sam ispred svih. Rosy ni traga. Moji kopači također su nestali. Sve zgrade su bile razorene a, rudnik zatrpan od eksplozije. Sve naše drgocjenosti su bile ukradene. Naše zlato i osobne stvari, koje smo čuvali u jednom skrovištu također su nestale. Među njima je bio i Rosyn slončić.

Clint Hannagan je opet zastao. Teško je disao i nepomično se zagledao u neku daleku točku u tami.

Na nebu su počele svjetlucati prve zvijezde.

Posvuda u banditskom gni jezdu gorjele su svjetiljke. Vatre su plamsale pred malim kolibama.

Stelli je odjednom postalo jasno kamo se zagledao Clint Hannagan. Gledao je u veliku i

najljepšu kuću u naselju. Ondje stanuje El Toro, a s njim je Conchita.

— Što je bilo s Rosy? — pitala je Stella.

Osjećala je da je za Clintu bolje da govori i oslobodi se tereća.

— Našli smo je u rudniku — odgovorio je. U nevolji je pobjegla u okno i vjerojatno se branila. Možda nije htjela izići, a onda su banditi podmetnuli eksploziv. Možda ga je i sama postavila na ulazu, jer je znala da će se vratiti i osloboditi je. Možda se preračunala i stavila previše eksploziva. Ne znam. Znam samo da ju je netko natjerao u okno, a ona se nije znala drukčije braniti. Od Conchite sam saznao da se među El Torovim blagom nalazi i slončić od bjelokosti optočen draguljima. El Toro sluti da je to znam. Zbog toga mi neće dati ni najmanju šansu.

Bila je to cijela priča.

Stella je htjela nešto reći, utješiti ga. Ali osjetila je da to riječima ne može. Podigla je ruku i potražila je Hannaganovo lice.

— Uvijek postoji šansa — rekla je. — Prije dva dana, dok si ti spavao, došla je karavana. Promatrala sam ljude kako skidaju tovar i nose ga u podrum El Torove kuće. To je velika kamena kuća s isto tako velikim podrumom.

— Da zalihe ostanu svježije... — dopunio ju je Hannagan. — Unutra ima mnogo bačvi vina i velikih zaliha hrane za slučaj da opskrba bude onemogućena.

— Ima i barut, municiju, oružja! — nastavila je Stella. —

Tvoje okno je zatrpano i Rosy je pri tome stradala. Ali ako budeš imao sreće i smo malo šanse, možeš dignuti u zrak cijelu El Torovu kuću. Jer karavana ovaj put nije dopremila nikakvu hranu. Vidjela sam sanduke s barutom, eksplozivom i oružjem. El Toro vjerojatno želi povećati svoju bandu i naoružati još više ljudi.

Hannagan je šutio. Gledao je prijeko u El Torovu kuću, u kojoj je gorjelo mnogo svjetiljki. U dvorištu, u kojem je bilo mnogo njegovih ljudi, bila je naložena vatra. Neki su sjedili i na verandi, na kojoj je pjevala Conchita Monteno.

— Opet nešto slave — promrmlijao je Hannagan. — Ako želimo odavde pobjeći, moramo cijelu bandu dići u zrak. Ali čak kad bih i mogao, ne bih to učinio prije nego što El Tora vidim kako moli za milost zbog onoga što mi je učinio, prije nego što mi ispriča kako je to bilo s Rosy i kako je došao do slonjaka.

VI

Život u banditskom selu već je idućeg dana postao življi. Ne prestano su dolazili novi jahači koji su iz El Torove kuće dobivali oružje jer su bili nenaoružani, ili su ako su bili naoružani staro oružje mijenjali za novo. Ponovno su zatim odlazili, ali uvijek u različitim smjerovima. Nikada se nisu vraćali putem kojim su došli.

Hannagan je rekao Stelli:

— To su njegove predstraže. Stacionirane su u okolnim selima ili čuvaju važne prijevoje ili ceste. Osigurao se u krugu od trideset ili četrdeset milja. Ako

budu dolazili vojnici Benita Juareza, bit će na vrijeme opomenut. Čvrsto kontrolira ovo područje. Naravno, u Hermosilu je guverner s odredima milicije, ali to je prokleta daleko. Sa svojim ljudima ne usuduje se krenuti protiv El Tora, jer ovaj može cijelu armiju od tisuću ljudi vući za nos. Čini mi se da pojačava ljudstvo, jer se sprema za nešto veliko. Možda čak za rat ili napad na neki grad. Vjerujem da ću otići k njemu i to ga pitati.

Stella ga je gledala bez riječi.

— Pazi na sebe, Sonora-hombre! Bez tebe mi se loše piše. Ali to će se ionako dogoditi čim više ne budeš trebao moju pomoć. Spremna sam na to.

Rekla je to s mirom. Vjerovao je da nije dobro čuo.

— Ti bi to podnijela? — upitao je.

Oči su joj se suzile.

— Da — odgovorila je. — Učinit ću sve što mogu da se spasim. Važno je preživjeti. Čovjek može svašta zaboraviti, sprati sa sebe, preboljeti. Već sam jednom otišla od kuće. Tada sam naučila nekoliko lekcija u životu. Bila sam u nekom divljem gradu bolesna, sama i trebala sam novac... — zastala je, a onda nastavila: — Tvoja Rosy je možda bila vraški dobra, hrabra, plemenita i ne znam što sve ne ali ja se ne bih zatrpalala u rudnik. Borila bih se vani drugim sredstvima. Pogledaj Conchitu! Ona je drolja, naravno, ali da bi preživjela bori se bolje nego tvoja Rosy. Čak bi i Rosy uspjela da se podala El Toru, ako ni zbog čega drugog a ono da mu zarije nož u rebra

kad posegne za njom. Ja bih to pokušala. Ne bih umrla sama.

— Zašto mi to pričaš?! — iznenadio se Hannagan.

Stala je pred njega.

— Zbog mnogih razloga! Da svoju Rosy ne precjenjuješ. Nije imala šanse, to je istina, ali mogla je ubiti El Tora. Nije mislila na tebe. Sada ga ti moraš ubiti, a to ti vjerojatno neće uspjeti. Osim toga htjela sam ti objasniti da prema meni ne moraš biti obazriv.

Kimnuo je. — No, dobro — rekao je — ali nemoj se uspoređivati s Conchitom kad je riječ o borbi i životu u nevolji. Ne!

Ušetao se pred njom. Već je bio sigurniji na nogama. Još je bio vrlo mršav, a nije mogao podnijeti ni najslabiji udarac u rebra. Ali njegov oporavak je ipak napredovao.

Krenuo je prema selu i već došao do prvih kuća. Tu je stanovao Crnac Frederick. Lijepa mulatkinja prostirala je rublje kraj kuće. Hannagan je zastao i pogledao Fredericka. Promatrali su se bez riječi.

— Svida ti se kod ove bande ubojica, Frederick? Možeš li mi reći kako je moja žena dospjela u okno?

Crnac je odmahnuo glavom.

— Prestao sam raditi kod tebe, Hannagane, jer mi je El Toro ponudio trostruku plaću. Gonio sam tada goveda iz Meksika u Teksasu i u Novi Meksiko. Ne znam ništa, baš ništa. Samo sam čuo da je rudnik razoren i tvoja žena mrtva. Ništa ne znam.

— Moja žena je bila dobra prema tebi — nastavio je Hannagan. — Kladim se da makar sumnjaš tko je kriv za njezinu

smrt. Pomogla ti je kad te je ugrizla zmiya.

Nakon tih riječi krenuo je dalje, jer je znao da ne smije odviše navaljivati.

Približavo se El Torovoj kući. Bila je to lijepa kuća, čak i u velikom gradiću bila bi jedna od najljepših. Imala je vrt, za konje, veliku verandu na kojoj se može sunčati. El Toro je sjedio na verandi. Bio je u lanenim hlačama, bijeloj košulji i sandalama.

Kad je ugledao Hannagana, široko se nasmijao.

— Hej, Sonora — čovječe! — doviknuo je. — Jesi li malo bolje? Hoću li skoro vidjeti tvoju borbu s Eastmasterom? To će biti borba! Kladit ću se u tebe. Ako pobijediš, pustit ću te da odjašeš. Možeš čak i onu crvenokosu djevojku povesti sobom. Svida li ti se? Je li ona nadomjestak za Rosy?

Hannagan je zastao pod verandom. Kad bi sad bar imao revolver!

Pogledao je iza sebe. Nije se prevario. Dvojica naoružanih tijelohranitelja stajala su u blizini i promatrala ga. Znao je da su izvanredni strijelci, opasni revolveraši. Ali on nije naoružan i oni su to znali.

Uspeo se na verandu a da nije tražio El Torovo dopuštenje. Pokušao je baciti pogled na pismo koje je stajalo na stolu, no El Toro ga je gurnuo u ladicu.

— Kad si već malo prije spomenuo njezino ime, možemo govoriti o Rosy — rekao je Hannagan. — Kako se to dogodilo s njom? Zar još ne znaš, El Toro, koji su je banditi stjerali u okno i onda ga razorili? Tko su bili ti koji su mi to učinili?

El Toro se više nije nasmijao. U

njegovim stisnutim očima zaiskrio je gnjev.

— Otkud bih to znao? Sve što znam jest da si gonio Paca radi mog blaga i da više nismo prijatelji. Vidim da si se već dobro oporavio. Eastmaster radi ondje prijeko. Kopa podrum za buduće spremište municije i oružja, jer ponovo okupljam vojsku. Bit ću gotov za dva tjedna. Imat ću tada pod oružjem tisuću ljudi u krugu od dvadeset milja. A kad zapovjedim, svi će pojahati u Hermosillo. Tisuće će nam se još priključiti.

Ali ovo selo ostat će moje uporište. Za nepuna dva tjedna morat ćeš se boriti protiv Eastmastera. Želim to vidjeti prije nego što odjašem sa svojim ljudima. Idi sada! Danju se možeš slobodno kretati, ali čim padne mrak, ne smiješ napuštati svoju kolibu. Ako te moji ljudi noću negdje zateknu, ustrijelit će te. Idi sada!

U El Torovim očima bilo je opasnog sjaja.

Hannagan je ustao.

Polako je došetao do središta naselja. Uskoro se našao pred velikom četvorouglastom jamom u kojoj je radio Eastmaster. U neposrednoj blizini bio je naoružani stražar. Ali to nije moralo značiti da su banditi osobito oprezni. Iz ovog sela, čiji su prilazi dobro čuvani, ni pas se ne bi mogao neopaženo izvući.

Eastmaster je zastao kad se Hannagan približio. Obrisao je znoj sa čela prije nego što je progovorio:

— No, hoćemo li si za El Torovo zadovoljstvo obostrano porazbijati glave?

— Za četrnaest dana. — odgo-

vorio je Hannagan. — Bit će mi posebno zadovoljstvo da ti udesim tu buldošku njušku. Dobit ćeš od mene natrag sve s kamata, to ti obećavam.

Eastmaster je kimnuo. Gornji dio tijela mu je bio sav u znoju. Košulja mu je služila samo da ga štiti od sunca. Kako mu je košulja bila zalijepljena za tijelo, Hannagan je vidio sve njegove mišiće. Vidio je da je snažan.

— U prednosti sam pred tobom — rekao je Eastmaster. — Ti se tek oporavljaš, a ja ovdje teško radim. Za dva tjedna ću te opet moći udesiti. Ne možeš mi se suprotstaviti. To bi mogao možda tek za šest tjedana. Hannagane, vrlo dobro razumijem da me mrziš, ali bi ipak bilo bolje da se držimo zajedno. Moramo zajedno razmišljati, nešto smisliti i onda to izvesti. Zajedno imamo dvostruku šansu. Jer jedno ti je jasno, isto kao i meni, da El Toro tjera s nama ružnu šalu. Htjeli smo mu ukrasti blago. Ja sam ga čak imao, a ti si mi ga pokušao oteti. El Toro nas mrzi. Želi da se borimo jedan protiv drugoga radi njegova zadovoljstva. A ako jedan preživi, ubit će ga. Hannagane, razmisli malo!

Nisu mogli duže govoriti, jer se jedan jahač približio i doviknuo im:

— Razilazite se! Pucat ću vam u noge, gringos! — zaustavio je svoga konja i cerio im se odozgo. — No, Sonora-hombre, nećeš valjda našeg najboljeg radnika zadržavati na poslu! Svaki dan mora iskopati dvije stope dublje ako ne želi noć provesti viseći glavom nadolje. Odbij, Sonora-čovječe!

Hannagan je spremno kim-

nuo glavom. Poznavao je jahača. To je bio Miguel Blanco, poznati razbojnik, za kojim je čak raspisana potjernica.

— Miguele — upitao je Hannagan — imaš li što protiv mene?

Meksički revolveraš se nasmijao.

— Zapravo neznam. Onaj put u Santa Crusu mogao si me napiti i poleći pod stol. A onaj tko podnosi piće bolje od mene moj je prijatelj. Ali El Toro ima sad nešto protiv tebe. Budući da će El Toro uskoro postati predsjednik Meksika, ja ću tada biti pukovnik. Sve ono što El Toro misli ili osjeća za mene je zakon. Ja sam ovdje oficir koji je zadužen za sigurnost ovog grada. Moji ljudi nadziru sve ulaze i izlaze, sve putove kroz brda, a naravno, odgovoran sam i za zatvorenike. Hannagane, kladit ću se u stotinu pezeta da ćeš pobijediti.

— Baš lijepo — promrmlijao je Hannagan, odlazeći.

Nakon nekoliko trenutaka ponovo je prolazio kraj Frederickove kuće. Frederick je pred kućom uredio verandu.

— Mogao si kao obrtnik zarađivati za život na pošten način — rekao mu je Hannagan suho.

— A tvoja žena se ne bi morala bojati da će bez tebe odgajati dijete. Zar nećete za nekoliko mjeseci dobiti prinovu?

Veliki Crnac se namrgodio: — Idi do đavola! Ne dovodi me u iskušenje takvim riječima! Mojoj ženi dobro je i ovdje. A uskoro više nećemo biti banditi, nego poštovani vojnici. To je razlika. El Toro će blago žrtvovati za svoju buduću vojsku. Bit

ćemo najbolje opremljena vojska u Meksiku. Odlazi!

Hannagan nije rekao više ni riječi, otišao je.

Stella je pripremila jelo. Gledala je upitno Clintu. Opazila je da je iscrpljen a i zabrinut. Ali ništa nije rekla, čekala je.

Jeli su polako.

— Dobra si kuharica — kazao je. — Ti si i inače djevojka za koju muškarac mora zahvaliti sudbini. Moram smisliti nešto da pobjegnemo oдавде.

Okrenuo se u stranu, jer je čuo da dolazi neki jahač. Bio je to opet Miguel Blanco, koji je sebe nazvao »oficir za sigurnost«.

— Hvala ti na tvojim riječima — promrmlijala je Stella. — Morat ćeš zaista nešto smisliti, Sonora-hombre, još ovu noć! Jer upravo dolazi ovaj dvonožac koji već danima oblijeće oko mene kao kojot oko kokoši. Odvest će me. Ostaj mi dobro, Clinte Hannagane. I misli na moje riječi. Ja nisam tvoja Rosy. Neću pobjeći a da prije ne ubijem nekog od ovih gadova. Još noćas ću tom Miguelu zabiti nož u rebra. Nabavila sam ga.

Kad je to rekla, ustala je i htjela otići u kuću. Ali Miguel, koji je došao već vrlo blizu, pozvao ju je iz sedla:

— Hej, Paloma! Vrijeme je! Sonora-hombre je već dovoljno zdrav da se sam o sebi brine. Sada ću te odvesti od njega, kako sam ti obećao prije nekoliko dana. Ti već znaš koja je moja kuća. Bijela sa crvenim krovom. Idi odmah tamo, očisti je, operi moje rublje, a ja ću doći kad se smrači. Pazi da jelo bude gotovo. Ondje ćeš naći sve što može

trebati ženi. Čak i haljine. Odje-
ni se lijepo i čekaj me!

Njegov glas je svakom izgo-
vorenom riječi bio nestrpljiviji.

Hannagan ništa nije rekao.

Poslije neravnopravne borbe
s Eastmasterom sam sebi se či-
nio bespomoćan, posramljen i
jadan.

Ni Stella nije izustila ni riječi.

Sišla je s verande i krenula
prema bijeloj kući sa crvenim
krovom. Bila je to jedna od naj-
ljepših kuća u naselju, znak da
je revolveraš Miguel Blanco va-
žan El Torov čovjek.

Miguel je gledao za Stellom.

— Svida ti se, je li? — upitao
je Hannagana.

— Njegovala me kao sestra.
Da, svida mi se — kimnuo je. —
Odviše je dobra za tebe, Migue-
le. Misli na to da imaš majku i
sestre. I one bi bile predobre za
momka poput tebe.

— Sutra ćeš raditi s Eastma-
sterom — odgovorio je na to
Miguel. — Kad iskopate osam
stopa, postaviti će se temelji. Taj
podrum mora biti vrlo čvrst. U
njega ćemo staviti naš barut.
Gore će biti sagrađena kuća u
kojoj će se puniti naboji, a naši
oružari će popravljati oružje.
Raditi ćeš najprije pola dana, a
poslije cijeli dan. Tako ti se ni-
kakve loše misli neće rojiti u
glavi. Osim toga moraš malo
ojačati za borbu s Eastmaste-
rom. Dakle, hombre, do sutra!

Nacerio se još jednom i odja-
hao. Nakon nekoliko koraka se
osvrnuo i doviknuo Hannaga-
nu preko leđa:

— S vremena na vrijeme
imao sam poneku drolju u kući
i nijedna nije htjela otići od me-
ne.

Hannagan je zaškrgutao zu-

bima od nemoćnog bijesa. Mi-
slio je na ono što očekuje Stellu
i što će ona učiniti. Hannagan
je ušao u kolibu. To više nije bi-
la ona ista koliba. Bez Stelle je
izgledala velika i prazna.

VII

Kad se spustio sumrak, posje-
tila su ga dvojica Miguelovih
stražara. Donijeli su lisičine i
lanac.

Jedan od njih je rekao:

— Miguel misli da si dovoljno
lud da nešto pokušaš. Stoga će-
mo te lijepo privezati za ovu
gredu na krovu. Moći ćeš leći
na svoju klupu. Ne opiri se,
amigo! Nemamo protiv tebe ni-
šta osobno. A osim toga rado bi-
smo vidjeli tvoju borbu s East-
masterom. No, dodi!

Poslušao je šutke.

Napokon su otišli. Nije gorje-
la ni svjetiljka. Ležao je na
svom ležaju, a lanac kojim su
ga svezali dopuštao mu je da se
malo kreće.

Izvadio je iz usta komadić ži-
ce koji je spremio još poslije
podne kad ga je otkrio u kolibi.
To je bio malen komadić, jedva
veći od igle za šivanje. Bio ga je
savio, jer je očekivao lisičine.
Isuviše je dobro poznavao El
Torovu bandu.

Nije baš lako žičicom otvoriti
mehanizam, iako je bravica bila
primitivna. Morao je malo upri-
jeti i popustila je. Bio je slobod-
an. A vani je bila noć.

Kad je izašao, mogao se samo
nadati da ga nitko od Miguelo-
vih ljudi neće opaziti.

Posvuda u banditskom logor-
u gorjela su svjetla.

Ali kad je Hannagan pogle-
dao prema Miguelovoj kući, u
tom trenutku se ugasio svjetlo.

Stresao se i krenuo. Osjetio je divlji bijes koji je jedva mogao svladavati. Znao je da se mora suspreći. Ne smije napraviti grešku, ni najmanju.

Mora ići zaobilaznim putem. Ne smije doći blizu kuća pred kojima gore vatre.

Kuća sa crvenim krovom već mu je bila prilično blizu s desne strane. Na njegovim čizmama nije bilo mamuza te se kretao tiho. Na tamnoj verandi zaškripala je daska, ali ništa se nije pomaknulo. No ulazna vrata kuće bila su zaključana iznutra. Htio je već krenuti na stranu, tražiti drugu mogućnost, ali onda je iznutra začuo neki šum. Nešto poput kašljanja. Bilo je to stenjanje. A onda je netko pritisnuo kvaku. Vrata su se otvorila.

Miguel Blanco isteturio je van. Bio je nagnut naprijed i obje ruke pritisnuo je na tijelo. Hannagan ga je lijevom rukom uhvatio za dugu, zamršenu kosu, a onda ga je odozdo udario koljenom tako da je zastenjao.

Tek kad je pao, Hannagan je shvatio da je mrtav.

Iz Miguelova tijela stršao je nož. Stella je to učinila, zaključio je Hannagan. Ona se nije predala kao njezine prethodnice.

Znao je da je ona unutra i da čeka završetak. Nije mogla zadržati Miguela Blanca, nego ga je pustila da posrće po kući.

Sada je možda čekala krik umirućeg, koji će uzbuniti cijelo naselje, a to bi se i dogodilo da ga Hannagan nije udario.

Krenuo je u mračnu kuću.

— Ja sam to, Stella — rekao je ispod glasa. — Ne boj se, uni-

jet ću ga u kuću da ga nitko ne pronade. Čuješ li me, Stella?

Začuo je uzdah. Zvučao je kao jauk.

— Da, čujem te, Clinte.

— Bit će sve u redu, samo ne-moj gubiti živce.

— Ne, neću — odgovorila je.

Glas joj je već zvučao sabra-nije.

Izišla je iz tame, prišla i pala mu u naručaj. Čvrsto ju je zagrljio, ljubio joj kosu i šaptao umirujuće riječi:

— Sve će biti u redu, Stella. Bilo je tvoje pravo da se braniš. Nisi imala drugog izbora...

Zanimio je, jer je drhtala u njegovim rukama.

— Je li, je li zaista — mrtav?

— Jest — odgovorio je Hannagan. — Prije nego što odemo oдавде, morat će umrijeti još mnogo ljudi. Unijet ću ga u kuću. Ti zaključaj vrata.

Izišao je na verandu. Miguel Blanco nije bio težak. Nije imao više od šezdeset kilograma. Hannagan ga je počeo vući po podu. Znao je da će morati još mnogo šta učiniti.

To što se dogodilo bilo je pre-rano za njega, jer se još nije oporavio.

— Ovdje su podrumaska vrata — rekla je Stella.

— Otvori ih — prostenjao je Hannagan.

Još je držao mrtvog bandita ispod pazuha. Kad ga je spustio na podrumske stepenice, osjetio je da mu je snaga na kraju.

Bio je preslab za bijeg, ali više nije imao drugog izbora.

Zatvorio je podrumaska vrata i počeo razmišljati. Možda Miguela neće pronaći brzo. Kad se obratio Stelli, njegov glas je zvučao mirno i sigurno:

– Gdje mu je oružje? Brzo, Stella, daj mi njegov opasač!

Požurila je u pokrajnu prostoriju, koja je vjerojatno bila spavaća soba. Ubrzo se vratila s opasačem.

Bio je tu redenik s municijom i dva kolta kalibra 44. Revolveri su bili proizvedeni za američku vojsku, sa cijevima dugim devetnaest centimetara. Jedan je bio iz 1861. a drugi iz 1865. godine. Na žalost, nisu se punili gotovim mecima. Stoga su se na opasaču nalazili džepići s barutom, kapsulama, kuglama i ostalim priborom.

Hannagan je provjerio jesu li revolveri nabijeni. Za bandita poput Miguela Blanca bilo je životno važno da mu je oružje uvijek spremno za upotrebu i da ima dovoljno gotove municije.

Hannagan je na opasaču morao izbušiti novu rupu da ga zakopča. Odmah se osjećao sigurnije i mirnije, pogotovu zato što je bio strijelac koji se služio objema rukama. To je značilo dva puta po šest metaka.

– Ti sigurno dobro poznaješ kuću – rekao je Stelli. – Odjeli se tako da možeš nekoliko dana provesti u sedlu i lako se kretati. Uzmi i topli kaput. Nemamo odviše vremena.

Poslušala ga i počela tražiti odjeću. Clint Hannagan je sjeo u udoban naslonjač i opružio noge. Razmišljao je o onome što im predstoji.

Situacija nije bila nimalo jednostavna. Moraju osloboditi Stapa Eastmastera. Samo s njim imaju nekih izgleda. Hannagan samo sa Stelleom ne može uspjeti.

Eastmaster nije bio sam. Čučao je pod zaštitnim krovom a jedan bandit je bio s njim. Vjerojatno je kontrolirao njegove lisičine. Hannagan je prepoznao bandita u odsjaju male vatre koja je gorjela u blizini. Bio je to onaj isti koji je i njemu stavio lisičine na ruke.

Hannagan je ostavio Stellu i pošao sam. Kretao se bešumno poput sjene. Stao je iza bandita, tako da je ovaj morao okrenuti glavu ako je htio da ga vidi.

Stap Eastmaster prepoznao je sjenu u mraku i odmah sve shvatio. Počeo je stoga glasno kleti:

– Vi ste samo ušljiva banda!
– rekao je banditu. – Cijeli dan moram za vas raditi kao kažnjenik, a ni noću ne mogu opružiti noge i odmoriti se. Kako ću to izdržati? Želite me uništiti, da nemam nikakve šanse protiv Hannagana, kojega zovete Sonora-hombre! Možda se bojite da ću ga tako udesiti da će vam isuviše malo preostati za zabavu?

Meksikanac se podrugljivo smijao.

– To će biti borba! – rekao je. – Čak ću se kladiti u Sonora-čovjeka. To je borac! Kao mladić ostao je bez konja u divljini. Imao je samo laso. Uhvatilo je divljeg Sonora-konja, zauzdao ga, pripitomio za tri dana i s njim se vratio među ljude. Otad ga svi zovu Sonora-čovjek, iako je onda zapravo bio mladić. Oh, mogao bih ti ispričati još mnogo priča o Sonora-čovjeku. No predugo sjedim ovdje. Moram malo skoknuti k njemu da vidim što radi...

Nije stigao dalje. Hannagan

ga je udario revolverom po glavi.

– Ključevi mojih lisičina su mu u džepu – rekao je Eastmaster.

Kad je Hannagan htio otključati lisičine, zastao je na trenutak.

– Nisi to zaslužio – promrmljao je. – Trebalo bi da te sada udesim onako kako si ti udesio mene!

Ali sad moramo raditi zajedno – odgovorio mu je Eastmaster. – Ti si valjan momak, Sonora-hombre. Sad moramo biti kao braća. Podimo!

Hannagan je otključao lisičine. Pošto se Eastmaster domogao oružja bandita, krenuli su. Morali su zaobići vatru, da ih netko ne bi opazio. Imali su sreće.

Malo dalje naišli su na Stellu. Eastmaster je prestrašeno opsovao i htio zamahnuti drškom revolvera, ali ga je Hannagan udario po podlaktici.

– Polako! To je Stella Londridge!

Eastmaster ju je prepoznao u posljednjem trenutku.

– Što je s njom? Neće valjda s nama? – obrecnuo se Eastmaster.

– Naravno da hoće! Ako moram odlučiti s kim ću radije staviti glavu na kocku, onda je to ona. Pouzdaniji je partner od tebe. Ti nisi baš iskren, hombre!

Trenutak se činilo da će se Eastmaster cijelim tijelom baciti na Hannagana, ali je samo promrmljao:

– Pazi što brbljaš, Hannagane! Možemo biti sretni ako se uopće izvučemo oдавде. Što sad da radimo? Bez konja ne možemo pobjeći.

– Trebamo konje – rekao je Hannagan – ali i El Toro! On sam nas je naučio da najvažnije taoca treba povesti sobom. To ćemo i učiniti. Bojiš li se možda buldože? Zar možda želiš biti zec kojeg će loviti? Ili ćeš radije odjahati oдавде, ponosno sa sačmaricom koja svakog trenutka može raspoloviti El Tora?

Eastmaster ga je iznenađeno pogledao.

– Sad polako shvaćam zašto su te ovi ovdje s mnogo poštovanja nazivali Sonora-hombre – promrmljao je s respektom.

VIII

Jedna od El Torovih navika bila je da noću ustaje i jede u kuhinji. Ovaj put našao je na stolu hladno svinjsko počenje, kruh i vino u vrču.

Malo se sagnuo da natoči vina, a kad je odložio vrč i uspravio se, jedva je povjerovao vlastitim očima. Ugledao je Hannagana s koltom u ruci i opasnim sjajem u očima.

Hannagan se tiho smijuljio.

– Želiš li odmah ići do đavola ili ćeš nas možda radije pratiti komad puta? Slobodno izaberi, amigo. Onda?

El Toro je žvakao. Nije mogao progutati veliki zalogaj mesa koji mu je bio u ustima. Nije mu više prijao. Ispljunuo ga je Hannaganu pred noge.

– Onog Miguela objesit ću za uši – zagrmio je. – A onda...

– Miguel je svoje već dobio, zauvijek! – prekinuo ga je Hannagan. – A ti imaš prokletu sreću što te još malo trebam. Stavi ruku na leđa! Moj parter

ima za tebe par lijepih narukvica.

El Toro se okrenuo i tek tada ugledao Eastmastera, koji je došao s druge strane kuće.

— Već dvojica ste se, znači dogovorili! — rekao je iznenađeni El Toro. — Mogu misliti kako ćete to sad izvesti. Ali nećete uspjeti.

— Vidjet će se — kazao je Eastmaster. — Ovamo ruke! Nećeš vjerovati, ali ja nisam tvoj prijatelj.

El Toro je razmišljao kakvi su mu izgledi. Činilo se na trenutak da će navaliti kao bik u borbi. Ali onda se umirio i stavio ruke na leđa, gledajući Hannagana, u čijim je rukama bio revolver.

Nakon nekoliko sekundi došla je u kuhinju Conchita.

— Što vi ovdje... — nije dorekla pitanje.

Jedan jedini pogled bi je dovoljan da shvati.

Sva trojica muškaraca promatrala su ljepoticu. No ona se znala savladati. Lice joj je bilo bez izražaja.

Pogledala je Eastmastera.

— Nećete uspjeti — rekla mu je.

— Možda i nećemo — smijuljio se Eastmaster. — Ali jedno je sigurno. Ako ne uspijemo, El Toro će biti mrtav. Morat ćeš sada odlučiti, lijepa Conchita. To je teško, je li?

Ponovo ga je pogledala. Njezine duge crne trepavice skrivale su opasni sjaj velikih crnih očiju.

Iznenada je progovorila:

— Njegovo blago je u spavaćoj sobi pod krevetom, u nekađšnjoj oficirskoj škrinji. Donijet ću ga.

— Naravno — kimnuo je Hannagan — ali Stella ide s tobom.

— Stella? Gdje je Stella? Nećete se valjda i s njom... — počela je žurno govoriti.

— Ovdje sam iza tebe. Cijelo vrijeme — rekla je mirno Stella, koja je dotad stajala u kutu sobe kroz koju je prošla Conchita, ali je nije opzila.

El Toro se odjednom počeo smijati. Smijeh mu je zvučao divlje, prijeteći.

— Umukni! — zarežao je Eastmaster.

El Toro ga je poslušao.

Hannagan je zaključao kuhinjska vrata koja su vodila u dvorište. Pokazao je glavom prema sobnim vratima.

— Udimo! Možemo zapaliti svjetiljku.

Tako su i učinili. U dnevnoj sobi, koja je bila namještena lijepim starim španjolskim namještajem, uz jedan zid bio je veliki ormar s oružjem.

Hannagan je za sebe izabrao sačmaricu s dvije cijevi, koju je lako mogao držati u ruci. Napunio ju je municijom. Uzeo je i rezervnu vrećicu s barutom.

— Nagutat ćeš se ti još baruta, El Toro — rekao je Hannagan. — A znaš li zašto? Igra skrivača je završena! Već dugo znam da se među dragocjenostima koje si opljačkao nalazi i Rosyn slonić. Znam da tada nisi tjerao nikakva goveda na prodaju, nego...

Glas mu se izgubio. El Toro se zagledao u njega. Na njegovu čelu pojavile su se kapljice znoja.

— No, lijepo — kazao je — želiš me ubiti zbog Rosy. Bila je glupa, mnogo gluplja nego

Conchita. Jer mogla je živjeti. Da, pobjegla je od mene kao od divljeg majmuna. Pobjegla je u okno. Trebalo je da izađe i...

Nije uspio doreći, jer mu je Hannagan pušćane cijevi zabio u trbuh

— Ako sada povučesh — nastavio je El Toro — onda ste već sada mrtvi. Možete izaći odande samo se živim El Torom.

— Istina je — umiješao se Eastmaster. — Hannagane, do vraga, zar već sada želiš biti mrtav čovjek? Zar ćeš zbog osвете sve naše živote staviti na kocku?

Hannagan je uzdahnio i povukao pušku k sebi.

Conchita i Stella donijele su u međuvremenu škrinju s blagom u dnevnu sobu.

— Otvori je, Conchita! — zapovijedio je Eastmaster oštro.

Poslušala je! Na škrinji nije bilo brave.

Conchita Monteno zagrabila je dragocjenosti objema rukama. Podigla je pregršt lanaca, narukvica, prstenja, dijadema, pribadača...

— To je... — šaptala je kao začarana — to je sve na svijetu! Imamo ga ponovo. Eastmasteru!

I Hannagan je prišao bliže. Pogledao je u škrinju i oklijevajući pružio ruku. Stella mu se približila. Vidjela je kako drhtavim prstima uzima slonića od bjelokosti. Bio je to zaista skupocjen predmet. Samo indijski maharadža mogao je takav dar dati nekom djetetu. Mala Rosy sigurno je osvojila njegovo srce. A sada je ona mrtva.

Hannagan je gurnuo slonića u džep. Bio je velik poput šake, ali visokokaratni dijamanti na

njemu vrijedili su sigurno stotinu tisuća dolara.

Hannagan je prijeteći pogledao El Tora. Ovome nije bilo ugodno. Pokušao se nasmijati.

— Tvoja Rosy je bila ponosna — rekao je. — Ali ponos je glupost. Sakrila se preda mnom u okno i više je nisam vidio. Zvao sam, ali bez uspjeha. Čak je pucala na mene. Doviknula mi je da će radije umrijeti nego mi se približiti. Ha, bila je glupa. Zar ja nisam poseban čovjek? Zar ja nisam El Toro? Kad je njezin revolver bio prazan, htio sam ući da je izvedem iz okna. Ali onda je zatutnjalo. Nije znala dobro podesiti eksploziv, jer to je bila neka nova vrsta. Što mogu, hombre, što je tvoja žena bila tako glupa!

Hannagan nije izustio ni riječi. Ni El Toro se više nije javljao.

— Što ćemo dalje? — upitao je Eastmaster.

Njegovo pitanje je pokazalo da je dovoljno mudar da Hannaganu prepusti vodstvo. Hannagan je poznavao i bandite i zemlju bolje od njega.

— Potrebne su nam zalihe za tri-četiri dana, prije svega voda — rekao je Hannagan. — Neka se za to pobrinu Stella i Conchita. Conchita se osim toga mora obući za dugo jahanje, i to vraški brzo! A ti, Eastmasteru, imaš priliku da pokažeš što umiješ oko konja. U koralu iza kuće nalazi se desetak konja. Izaberi najotpornije i osedlaj ih. Čini mi se da se u ostavi nalaze sedla. Ako te tko bude što pitao, reci mu da je El Toro naredio da to obaviš za njega. Glasno pozovi El Tora! On će znati što to znači, tako da će na vrijeme otvoriti gubicu i umiriti znatiželjnika.

Eastmaster je kimnuo.

Ni Conchita nije gubila vrijeme. Stella je otišla u kuhinju.

El Toro i Hannagan su ostali sami. Otvorena škrinja s blagom još je bila na stolu. Ali nijedan od njih nije gledao blago. Promatrali su se međusobno, znajući koliko je veliko njihovo neprijateljstvo.

El Toro je prvi progovorio:

— Rossy me uvrijedila kad je pobjegla preda mnom kao pred divljom životinjom. A ja sam čovjek kao i ti, poseban čovjek. Nas dvojica smo pravi ljudi. Ali...

— Zaveži! — izderao se Hannagan. — Zaveži svoju prokletu gubicu!

Ali El Toro je nastavio:

— No što je žena u životu pravog muškarca? U biti su sve one drolje. Pogledaj samo Conchitu. To je tipično za sve. Zbog žena se pravi muškarci ne bi smjeli smrtno zavaditi. Sonora-hombre, prijeđi na moju stranu! Uskoro ću s tisuću ljudi ujahati u Hermosillo. Pripadat će mi cijela Sonora, a onda ću imati pod oružjem deset tisuća ljudi i krenuti u Mexico City. Usputno ćemo okupiti još nekoliko tisuća boraca. Bit ćeš pukovnik u mojoj vojsci. A onda ćeš birati najljepše žene kamo god budeš došao. Zaboravi svoju glupu drolju!

Hannagan se jedva uspio svladati. Hladno se nasmijao.

— Uživam u tvom strahu — rekao je. — Obećavam ti da ću te ubiti samo ako to ne budem mogao izbjeći. Inače, potruditi ću se da te prevedem preko granice i predam vojsci. A onda će te objesiti. Dovoljan razlog je tvoj prepad na Santa Rosu. Ta-

kvi zločini potpadaju pod vojni sud na teritoriju Arizone. Želio bih vidjeti kako visiš.

El Toro je odmahnuo debelom glavom.

— To nećeš doživjeti. Možda ćeš me vidjeti mrtvog, ali nikada obješenog!

El Toro je bio uvjeren u ono što je rekao.

Zašutjeli su. Čekali su da dođu ostali.

IX

Kad su izjahali, bilo je još sve mirno.

Jahali su udolinom. Eastmaster je bio na čelu kolone a uzde El Torova konja držao je u lijevoj ruci.

Iza El Tora jahao je Hannagan. Ruke El Tora više nisu bile na leđima, nego privezane sprijeda za sedlo.

Oko El Torova debelog vrata bila je omča lasa. Kraj lasa držao je Hannagan i neprestano ga je pritezao tako da El Toro nije mogao prestrašiti konja, na primjer puminim krikom, i onda nestati u noći. Omča bi mu se zategla oko vrata.

Iza Hannagana jahale su Conchita i Stella.

Projahali su pokraj kuća, a onda su stigli do kuće na čijoj je verandi jučer radio Frederick. Stanovao je tu s mulatkinjom Mary.

Odjednom se začuo Frederickov glas:

— Hej, tko to tamo jaše?

— Reci mu! — naredio je Hannagan El Toru.

Prije nego što su krenuli, Hannagan mu je objasnio što mora činiti ako ih netko nešto pita. El Toro je morao umiriti

svoje ljude i otkloniti sumnju.

Ali El Toro nije poslušao zapovijed. Umjesto toga zabrunđao je nešto sasvim drugo:

— Hej, Frederick, imaju me! Obavijesti ljude i...

Dalje nije dospio, jer mu je Hannagan tako zategnuo omču oko vrata da više nije mogao govoriti.

Ali El Toro je ostvario svoju nakanu. Konačno, sada banditi znaju da El Tora odvođe.

Kolona se zaustavila. Hannagan je dojahao do El Tora i udario ga kundakom po sljepoočici. El Toro je klonuo u sedlu. Netko drugi na njegovu mjestu pao bi sigurno u nesvijest.

Hannagan je doviknuo Fredericku:

— Sve je u redu, Frederick! On je naš. Držim ga na nišanu. Ispraznit ću u njega cijeli magazin ako nam budete pravili poteškoće. Pazi, Frederick, mi znamo da smo izgubljeni ako nas napadnete, ali najprije će umrijeti El Toro. To vam mora biti jasno!

Crnac nije odgovorio. Pošli su dalje, a onda se začuo hitac iz revolvera. Ali nitko nije pucao u njih, nego u zrak. To je Frederick sazivao bandite.

Posvuda su se počele paliti svjetiljke. Ponovo se začulo pet alarmnih hitaca. Sad su vjerojatno probuđeni svi u naselju.

Bjegunci su nakon milje jahanja došli do kanjona kroz koji su dojahali iz Santa Rose. Čak i Hannagan, koji je tada bio u nesvijesti, poznavao je taj put. Bio je već dva puta u tom banditskom gnijezdu, ali onda je tu postojao gradić.

Noć je bila vedra, a kad se

mjesec pojavio iza brda, postalo je još svjetlije.

Bilo je prilično hladno, kao i uvijek u Sonori. Kad su stigli na početak kanjona, čekao ih je samo jedan bandit. Revolveri su mu visili ispod bokova. Bilo je jasno da taj čovjek nije sam. Njegovi drugovi su sigurno u dobru zaklonu.

Zaustavili su se. Hannagan se ponovo približio El Toru i položio pušku na njegova bedra.

— Reci mu, El Toro! — promrmrljao je Hannagan.

El Toro je podigao lijevo rame i obrisao krvavo lice u košulju.

— Hannagan me ulovio. Ima otkočenu pušku i opalit će smjesta ako treba. Ne smijete ništa riskirati, Channighane. Moraš nešto smisliti. Miguel je vjerojatno mrtav. Predajem ti komandu. Smisli nešto, ali nemoj žuriti. Jesi li čuo da ne moraš žuriti?

Posljednje riječi imale su neko posebno značenje.

— Zaveži sada! — zapovjedio je Hannagan.

— Channighan, Lynn Channighan? — upitao je Hannagan.

— To sam ja, Hannagane. Ne biste li radije ovo dobrovoljno prekinuli?

— Hoćemo, hoćemo — rekao je Hannagan — ali kad stignemo prijeko u Arizonu. Channighane, veseli me što nisi budala, amigo. Jer ti ćeš mi vjerovati da ne blefiram. Dakle oslobodi prolaz!

Kad je Hannagan zašutio, začulo se iza njegovih leđa komešanje. Znali su vrlo dobro da je divlja horda posvuda oko njih.

— Propusti nas i obuzdaj ove

divlje majmune, Channighane! – zapovjedio je oštro Hannagan.

Stap Eastmaster, koji je shvatio situaciju, krenuo je prvi, a onda svi za njim.

Eastmaster je postupio ispravno. Natjerao je konja ravno na Lyna Channighana, tako da se ovaj morao izmaknuti. Činilo se kao da će poznati bandit i revolveraš povući oružje, ali onda se sklonio.

– Već ću te dohvatiti, Hannagane! Zapravo sam uvijek želio saznati, hombre, kakav si!

– Dođi u Arizonu! – odgovorio je Hannagan, prolazeći s El Torom.

Žene su ih slijedile.

Lynn Channighan je od bijesa tresnuo svoj sombrero o zemlju.

Morao je dobro vikati da nadjača glasove jahača i zadrži ih da ne jurnu. Preuzeo je komandu nad tom divljom hordom, a on je bio iskusan vuk.

Razumio je što je El Toro mislio kad mu je govorio da nešto smisli. I da ne žuri.

Značenje posljednjih riječi Channighan je odmah shvatio.

* * *

Kad su se s obronka spustili u ravnicu obraslu kaktusima, Hannagan je doviknuo Eastmasteru:

– Na istok! Jašimo na istok! Eastmaster se zaustavio i okrenuo na sedlu.

– Najbliži put vodi ravno na jug! – rekao je. – Čak ako podemo i dužim, zaobilaznim putem, možemo uvijek izboriti slobodan prolazak. Konačno, mi ne blefiramo, a to zna onaj

Channighan. Dakle možemo jahati kamo želimo, je li tako?

– Ne – suprotstavio se Hannagan. – Tamo se nalazi klanac koji je poznat po opasnim odronima kamenja. Čak malo jača jeka može izazvati lavinu kamenja. Klanac će biti zatrpan kad stignemo do njega. A onda ga ne možemo otvoriti prijetnjom da ćemo ubiti El Tora. Banda želi dobiti na vremenu. Najprije će pokušati spriječiti da najkraćim putem dodemo u Arizonu. Dakle moramo zaobići i jahati dužim putem, ali slobodnim. Imaš li još primjedbi?

Eastmaster je razmišljao, a onda rekao:

– Ne, nemam. Jašimo dakle na istok, kako ti želiš.

Jahali su i jahali prema istoku. Povremeno bi zastali da odmore konje i osvrnu se za sobom. Ali na obzoru još nije bilo bandita koji ih slijede. Stigli su konačno do vode i zastali. Ustanovili su da je dobra za piće. Osvježili su se malo. Sunce je bilo visoko i bilo je vruće. Sakrili su se u sjenu stijena i grmlja, ali svejedno su se znojili iz svih pora. Uzeli su malo hrane iz svojih zaliha.

Hannagan je bio na kraju snaga. Oči su mu se sklapale. Svladao ga je san. Nije čak znao da je spavao više od dva sata.

Kad se probudio, začuo je malo podalje Eastmasterov glas:

– Ne možemo ga pustiti da spava do noći. Moramo dalje, inače će nam ponovo presjeći put. Do vraga, sjedimo ovdje kao na žeravici, a on spava, jer je za njega naprosto bilo prera-
no da se upusti u ovu avanturu.

Trebalo je da čekamo još nekoliko dana...

— To nismo mogli, Eastmasteru — začuo je tada Stellinglas. — To on nije mogao, jer je htio meni pomoći. Onaj Miguel Blanco odveo me u svoju kuću. Ali imala sam uza se nož. A onda... — glas ju je izdao. Ali nije ni morala sve reći. Svi su shvatili da je ona ubila Miguela Blanca. — Zbog toga nije duže čekao — dodala je oštro.

— Ti, prokleta vještice! — prosiptao je El Toro. — Ti si ubila mog najboljeg čovjeka za kojim su trčale sve žene! Takva prokleta drolja kao ti...

Više ništa nije uspio reći, jer ga je pogodio tup udarac u glavu.

— Već sam ti rekao da ne otvaraš svoju prljavu gubicu kad te nitko ništa ne pita! — zabrundao je Eastmaster. — Ono što je učinila Stella sasvim je u redu. Hej, Conchita, zašto i ti nisi stjerala El Toru nož među rebra?

Conchita se muklo smijala.

— On je pravi muškarac, ovaj El Toro — rekla je napokon. — Volim prave muškarce. Zašto da ga probodem nožem? — ponovo se smijala.

— Ti si zvijer — kazao je Eastmaster. — Ah, moraju postojati i žene poput tebe.

Hanegan je otvorio oči i uspravio se. Popio je malo. Ispružio je noge, a onda se uspeo na stijenu koja je stršala iznad vode. Imao je dobar vidik.

Najprije nije zapazio baš ništa. Ali kad je pogledao prema istoku, učinilo mu se da vidi nekoliko oblačića prašine. To su mogli biti jahači iza nekog proplanka. Bio je uvjeren da to ni-

su divlji konji, a da su antilope, prašina bi bila veća.

— Pred nama su — rekao je.

— Bit će da su zaključili da ćemo okrenuti prema jugu čim vidimo da je put slobodan. A sada ćemo mi po vlastitim tragovima natrag.

Svi su se iznenadili. Eastmaster je kimnuo glavom.

— Zašto ne! Dok nas banda ponovo stigne, imat ćemo lijepu prednost. Osim toga ti majmuni moraju prijeći više milja nego mi, a moraju i jahati brže. Ali kojim putem ćemo sada krenuti, Hannagane?

— Postoji još jedan klanac prema jugu — rekao je Hannagan. — Ako je Channighan mislio da ne znam za njega i stoga projahao pokraj nas, onda će klanac biti slobodan. Ali to može biti i stupica. Moramo riskirati.

Eastmaster je bio istog mišljenja.

Hannagan je sjeo kraj Stelle, koja je dijelila hranu. Bio je gladan. San ga je oporavio. Poslije jela osjećat će se bolje i snažnije.

— Nisi im morala reći da si se nožem branila od Miguela — promrmljao je.

— Što smeta ako to znaju?

I Stella je pojela nekoliko zaloga.

Oboje su promatrali Conchitu Monteno, koja je iznenada povukla k sebi kožnatu vreću u kojoj je bilo banditsko blago. Otvorila ju je i izvadila nekoliko prstenova i narukvica.

— Što je sad to? — zabrundao je Eastmaster.

Tiho se smijala. Okitila se skupocjenim lancem, a onda ga sakrila pod rubac na vratu.

– Zašto to ne smijem nositi, Stalp? Zašto? Uopće ne znamo hoćemo li uspjeti prenijeti to blago. Što je loše u tome ako se već sada malo uljepšam? Kad samo pomislim koje su plemennite dame nosile ove prekrasne stvari! Grofice, kneginje, kraljice...

– Sad mi je jasno da si potpuno luda kad su u pitanju nakit ili muškarci – rekao je Eastmaster, gledajući pri tome Hannagana. – Što ti misliš o tome, Hannagane?

– Što se mene tiče, neka sve povješa oko vrata. Možda ćemo na taj način uspjeti nešto prenijeti.

– Neka se onda i Stella okiti – dodala je Conchita. – Hoćeš li, Stella? Evo, izvoli! A da si baš morala onog Miguela...

– Zaveži! – prekinula ju je Stella grubo. – Ne želim nijedan komad tog smeća. To nisu bili razlozi za mene.

– Morala je ići zbog mene – umiješao se Hannagan. – El Toro ju je uzeo da bude moja njegovateljica. To je bila njegova bolesna ideja.

Conchita se više nije oglasila. Promatrala je prstenje koje je natakla na prste. Promatrala ga je sa žaljenjem, jer je znala da će ga ubrzo morati predati.

X

Upravo se spuštao sumrak kad su krenuli. Išli su polako, a kad su se iza planina pojavili mjesec i zvijezde, postalo je vidljivije. Bili su već sasvim blizu planina.

Oko ponoći Hannagan je skrenuo prema sjeveru. Jahali su ravno prema brdima i već su bili samo pola milje udaljeni od

ulaza u klanac. Svi su osjećali da Hannagan oklijeva da uđe u tamni klanac.

Hannagan se napola okrenuo u sedlu.

– Eastmasteru – upitao je – jesi li još spreman likvidirati El Tora ako nas uhvate? Ako misliš oklijevati sa sačmaricom, ja ću ga preuzeti, ali onda ti moraš prvi u klanac.

– Ubit ću ga prije nego što oni ispale na nas i jedan jedini metak – odgovorio je Eastmaster sa začelja kolone.

Hannagan je pozvao Steilu k sebi. S njom je ujahao u klanac.

Klanac nije bio dug, ni nekoliko stotina metara, ali vodio je do prijevoja koji je bio lijepo osvijetljen mjesečinom. Bilo je svjetlo, vraški, svijetlo.

Hannagan je zastao u sjeni na izlazu iz klanca. Probudio se njegov instinkt. Vjerovao je da se još igra stara igra. Nije mogao znati da se ta opasna igra davno promijenila.

– Hej, vi ste vani! – viknuo je. – Znam to. Vjerojatno ćete nas pokušati pobiti na mjesečini. Ali u istom trenutku umrijet će i El Toro! Pazite, on će umrijeti prvi!

Nakon tih riječi Hannagan i Stella dojahali su na svjetlo. Odjednom se on bacio na Steilu, tako da su pali na zemlju. Preko njih su zafijukali meci i ubili konje prije nego što su mogli pobjeći.

Hannagan i Stella otkotrljali su se u stranu da ne dospiju pod konje. Ponovno su bili u sjeni i uspjeti pronaći zaklon.

Hannagan se oglasio:

– Eastmasteru, jesi li ga već ubio?

– Ne, još nisam. Samo sam

ga udario puškom po glavi, tako da visi na sedlu kao vreća.

– Odveži ga!

– Dobro. A što onda?

Hannagan nije odgovorio. Dopuzao je do mrtvih konja, koji su mu poslužili kao zaklon, ali izišao je iz sjene na mjesecavo svjetlo. Opet su zazviždali meci, no nijedan ga nije pogodio.

Hannagan je skinuo s konja boce s vodom, zalihe hrane i neke druge stvari.

Kad se vraćao, ponovo su zapucali. Konji ga nisu potpuno pokrivali, tako da su ga banditi mogli vidjeti. Jedan metak ga je malo okrznuo po lijevom rameu. Zapeklo ga je poput udarca bičem.

Opet je bio kod Stelle u sjeni.

Čuo je Eastmastera kako psuje.

– Pripazi, Eastmasteru, oni su sigurno i iza nas. Pustili su nas unutra i onda zatvorili stupicu.

Eastmaster je kleo još više nego prije.

– Njima je potpuno svejedno što će se dogoditi njihovu šefu, tom velikom El Toru. Hej, zar im više ništa ne znači? – pitao je Eastmaster.

– Vjerojatno ne – odgovorio je Hannagan. – Nešto se promijenilo. Zapravo sam morao s tim računati čim je Lynn Channighan preuzeo komandu – zastao je, a onda doviknuo: – Hej, Cannighane, jesi li tu?

– Naravno, Hannagane! Odmah ću ti reći da si El Tora možete staviti na šesir. Ova igra neće dugo trajati. Hajde pogodi što nas sada zanima!

Hannagan nije odgovorio. Otputao je unatrag do male usje-

kline. Tu je pronašao Stellu, Conchitu, Eastmastera i onesviještenog El Tora.

Hannagan je opazio da se El Toro polako osvješćuje.

– Fućkaju na tebe, El Toro – rekao mu je Hannagan suho. – Pucali su na nas, iako su znali da ćemo te ubiti.

– Ali to niste učinili, vi varalice! – odgovorio je El Toro. – Znate da bi vam oderali kožu da mi se nešto dogodi. Channighan je lukav! Doći će vrijeme kad će on...

– Vrijeme je, El Toro, da odbaciš iluzije – prekinuo ga je Hannagan. – Učinio si grešku kad si Channighanu predao komandu nad svojim ljudima. Channighan nije vjeran kao Miguel. On sa svojim istomišljenicima juri za tvojim blagom i ne pada mu na pamet da za tebe osvaja Hermosillo ili čak Mexico City. Oni vrlo dobro znaju da to nije nimalo jednostavno, da je to samo tvoj san. Channighan je sigurno svoje ljude rasporedio na sve putove i izlaze iz ovih brda i oni nas ne smiju propustiti. Dospjeli smo u njegovu zamku, jer nitko nije na tvojoj strani, amigo. Fućkaju na tebe. Što se njih tiče, možemo te zatući kao žabu. Možda je Channighan to htio od samog početka, ali ga je Paco pretekao.

– Lažeš, Sonora-hombre, lažeš! – siktao je El Toro. – Channighan mi je vjeran kao i svi ostali. Samo je okrenuo igru. Peći će vas na vatri ako mi padne i dlaka s glave. Njemu neće te moći dugo lagati.

– No, vidjet ćeš! – odgovorio mu je Hannagan.

Uto se začuo povik. Bio je to Channighanov glas:

– Hannagane, jesi li promislilo?

– Što je trebalo da promislim? – pitao je Hannagan glasno, izlazeći pri tome iz zaklona.

Držeći se stijene, otišao je nekoliko koraka naprijed.

Channighan se glasno smijao.

– Mi hoćemo samo El Toro – blago i ništa drugo! Netko od vas neka ga donese do mrtvih konja. Ne smijete pucati kad ga budemo uzimali. Ne zaboravite da vas imamo u zamci. Do El Tora nam nije stalo. Dat ću vam pet minuta vremena, a onda ću vas pitati posljednji put. Ne zaboravi, posljednji put!

Hannagan je odustao od pregovora. Ni Eastmaster ni dvije žene nisu rekli ni riječi.

Samo je El Toro glasno psuvao. A onda se proderao:

– Channighane, pasji sine, otpisan si, potpuno si otpisan! Ima više od stotinu ljudi koji će osvetiti ovu izdaju. Otpisan si!

Ali Channighan ga nije udostojao ni odgovora. Sve je bilo tiho i mirno.

Eastmasteru – upitao je Hannagan – hoćeš li se boriti ili predati blago?

– Borit će se! – javila se Conchita. – Naravno, borit će se. Jer on želi to blago, baš kao i svi mi ovdje! A zadobit će i mene ako se bori!

– Ako Channighan dobije blago, imat će i tebe vrlo lako! – progovorio je opet El Toro. – Ako neki pavijan otme blago, i on će te moći imati. Ti si ipak samo hrpa smeća. Ako blago bude išlo kroz stotine ruku, trčat ćeš za njim bez obzira na to tko mu je vlasnik. Pitam se za-

što si tako lijepa, a ništa ne vrijediš.

– Vrijedim! – usprotivila se Conchita. – Vrijedim više od svih vas ovdje. Pomoći ću Eastmasteru. Borit ću se na njegovoj strani. Reci mu, Eastmasteru, da ćemo se boriti!

– Tako je – kazao je mirno Eastmaster. – Ili se ti možda nećeš boriti, Hannagane?

– Neću za blago – odgovorio je Hannagan. – Ja sam želio uzeti samo Rosyna slonića. Htio sam dokaz da je El Toro kriv za smrt moje žene. A onda sam još htio vidjeti kako El Toro visi. Vojska na teritoriju Arizone objesila bi ga zbog prepada na Santa Rosu. To je bio moj cilj. Hoću li se usprkos svemu s vama boriti protiv Channighana, ovisi o tome da li će nas Channighan, ako mu predamo blago, pustiti da zajedno s El Torom napustimo ovaj kraj. U to ne vjerujem, jer Channighan ne ostavlja iza sebe žive neprijatelje. A El Toro, kad bi se na bilo koji način uspio dokopati slobode, progonio bi ga do nankraj svijeta. I nas, uostalom. Prema tome se ipak moramo boriti, iako zbog različitih razloga.

Jedva da je to izgovorio, kad se ponovo začuo Channighanov glas:

– Hej, što ste odlučili?

– Morate sami doći po El Torovo blago! – viknuo je Hannagan.

Odgovora nije bilo.

Hannagan je bio siguran da će banditi doći. Zbog toga je rekao Eastmasteru:

– Oni su i iza nas u klancu. Možda su nam već odveli i ona tri konja. Ne vjerujem da ih je

više od dvojice. Channighan sigurno nije mogao naći mnogo ljudi u bandi koji su spremni da izdaju El Tora. Ti meksički banditi su vjerni svom vođi, pogotovu što im je obećao da će uskoro poći u rat za koji će žrtvovati svoje blago. Ne, ne, Channighan ima uza se dvojicu ili trojicu ljudi. One iza nas moraš ti preuzeti. Uzmi sačmaricu i pođi u zaklon. Lezi na trbuh. Vjerovatno ćeš ih pravovremeno otkriti zahvaljujući vedru nebu. Stella i Conchita, vas dvije ostanite u ovoj udubini. Čuvat ćete El Tora. Držite oružje spremno i pucajte ako vam se tko približi. Ja idem naprijed.

Htio je već nestati u tami, ali ga je Stella zadržala.

— Čekaj, Hannagane!

Zastao je. Prišla mu je i poljubila ga.

— Sonora-hombre, mnogo sreće!

Krenuo je, no zastao je na sekundu. Njezin poljubac je još osjećao na usnama.

Kad je stigao do izlaza iz klanca, na mrtve konje već je pala sjena.

Hannagan se šćućurio, uzeo revolvere u obje ruke i čekao. Nadao se da će čuti šumove.

Ali vrijeme je prolazilo. Postalno je hladno a počela se dizati i prva magla.

Odjednom je počelo. Začuo se krik. Hannaganu se učinilo da je to Eastmesterov glas. Odmah zatim oglasila se sačmarica. Revolveri su zagrmjeli. U klanecu se to čulo dvostruko.

Hannagan se bacio na trbuh. Oslonio se laktovima na tlo. Revolveri su bili spremni.

Sada moraju doći i ostali napadači.

Opazio je ispred sebe sjenu i odmah zapucao. Odjeknuo je divlji, reski urlik koji je prešao u ječanje. Pogođeni čovjek zapucao je tri puta naslijepo.

Hannagan je bio oprezan. Njegovi pucnjevi su ga odali. Ubrzo su oko njega počeli zviždati meci. Otkotrljao se na stranu, pa zatim još dvaputa, dok nije ledima udario u stijenu. Ustao je, naslonio se na stijenu i čekao.

Nije morao dugo čekati. Odjednom se pojavila izdužena sjena. Zapucao je bez oklijevanja i pogodio. Ali i njega je s desne strane pogodio metak. Bol je bila oštra, silovita, no reagirao je kao pravi revolveraš. Ostao je na nogama, gadajući u smjeru iz kojeg je metak došao. Ispaljena su još dva hica i jedna krhotina okrznila ga po licu i vratu. Nastavio je pucati.

Znao je da u jednom koltu ima još samo dva metka a u drugom tri.

Začuo je Eastmasterov glas:

— Hej, Hannagane, imam dvojicu. Kako je kod tebe?

— I ja imam dvojicu. Dodi, priklještit ćemo ga! Bit će dovoljno svjetla.

Po Hannaganovu glasu se nije moglo zaključiti da je ranjen. Uspio je čak da mu glas zvuči pomalo trijumfalno.

Slutio je da je Channighan ostao sam i da je upravo s njim izmijenio posljednje hica. Čuo je Eastmastera kako dolazi. Ali osluškivao je i u drugom smjeru.

Začuo se topot konja koji odlazi. Odahnuo je. Varka mu je uspjela. Channighan nije mogao naslutiti da je ranjen. I Eastmasterov glas je zvučao

snažno. Channighan se nije usudio ući u klanac i boriti se protiv dvojice. Zbog toga je odjahao. Ali on sigurno neće odustati. Vjerojatno je otišao da potraži nove pomagače.

— Ovamo, Eastmasteru! — povikao je Hannagan.

Nije se mogao pomaknuti. Bio je sretan što još uopće može stajati. Bol je doduše malo popustila, ali pri prvom koraku koljena će mu sigurno popustiti. I Eastmaster je prilazio polako, kao da je pijan. Spotaknuo se nekoliko puta.

— Ovdje sam — rekao je Hannagan, čuvši kako Eastmaster teško diše.

Eastmasterov snažni lik se pojavio na slabom svjetlu novog dana.

Posljednjom snagom je došao do Hannagana. I onda se prislonio na stijenu. A onda su mu popustile noge.

— Žao mi je — jedva je izustio. — Zbog svega. Rado sam ti pomogao da se izvučemo odatle. Ono je bio Channighan, je li?

— On je to bio, čini mi se. Jesi li jako ranjen, Eastmasteru?

— Jako, u trbuh. Neću to preživjeti. Želio sam blago i Conchitu. Ah, ona je možda loša i ništa ne valja, ali je lijepa. No sada je gotovo. Hannagane, bio sam lud onda kad sam te onako...

— Sve je u redu — promrm-ljao je Hannagan.

Nekoliko trenutaka su šutjeli i štedjeli snagu.

— A kako je s tobom? — pitao je zatim Eastmaster.

— Jedan metak me pogodio i iznad pojasa mi odnio komad kože. Od toga neću umrijeti, ali

ću iskrvariti. Kad Channighan iz daljine bude motrio da li netko od nas može jahati, doći će bliže, a onda će od mene dobiti metak.

— Da, daj mu što mu pripada — rekao je Eastmaster posljednjom snagom i klonuo.

Stella je izišla iz zaklona.

— Clinte!

— Dodi, djevojko, pomози mi!

XI

Sunce je bilo visoko na nebu kad su krenuli.

Stella je prije polaska previla Hannanagnovu ranu. Dok se Hannagan malo odmarao, Stella i Conchita su dovele konje. Prekrile su Eastmastera kamenjem, jer nije bilo vremena da ga pokopavaju.

U koloni su bili Stella, Conchita, Hannagan i El Toro.

Hannagan je sjedio koso u sedlu. Rana ga je boljela gotovo nepodnošljivo.

El Toro, koji je dotad bio miran i nije stvarao poteškoće, odjednom se javio promuklim glasom:

— Sonora-hombre, stari prijatelju, ne možeš dobiti ovu igru. Imaš previše na vratu, mislim na nas ovdje. A Channighan je slobodan poput vuka. Sigurno nas prati, promatra i dobro zna da s dvije žene i jednim zarobljenikom, koji će ti razbiti glavu čim mu se za to pruži prilika, nemaš izgleda. On te već negdje očekuje. Može čekati dugo, dok se ti ne iscrpiš i više ne budeš sposoban za borbu. Ovaj dan će biti vruć i dug. Imam prijedlog, čovječe, stari amigo...

— Zaveži! — zarežao je Hannagan. — Ono što ti je rekao Eastmaster vrijedi i dalje. Ako

ne prestaneš brbljati, razbit ću ti njušku!

El Toro je zašutio. U njegovim očima je plamtjela mržnja, ali nije rekao više ni riječi.

* * *

Oko podne, kad se vrućina više nije mogla izdržati, zaustavili su se među stijenama, kojima su morali prići sasvim blizu, jer jedva da su stvarale ikakvu sjenu.

Svi su promatrali Hannagana. El Toro vrebajući, Conchita poluzatvorenih očiju ali napeta izraza lica, a Stella vidljivo zabrinuta. Sve više i više je pazila na El Tora i Conchitu.

Jer Conchita i El Toro su se nekoliko puta dugo i značajno pogledali, činilo se kao da se ni jemo dogovaraju.

Hannagan je ležao na zdravoj strani. Izvukao je kolt iz opasača i stavio ga kraj sebe da mu bude pri ruci ako zatreba. Činilo se da spava, ali samo je žmirio.

El Toro se javio tek nakon jednog sata, kad je vrućina malo popustila.

— Nećeš uspjeti! Channighan nije daleko od nas. Vjerojatno više nije sam. U ovoj zemlji...

Zašutio je, jer su se iznenada začuli pucnji. Meci su se zabili u stijene lijevo i desno od njih. Bio je pogođen jedan od konja poginulih bandita, a drugi je pobjegao. Stella i Conchita su prestrašeno kriknule. Skočile su i potrčale prema ostalim konjima da se ne prestraše i ne pobjegnu.

Hannagan se također pokrenuo. Otkotrljao se u stranu i skočio iza jedne stijene te se uzverao na njezinu izbočinu viso-

ku oko dva metra, kako bi imao bolji vidik.

Stotinjak metara daleko od njega dizao se oblak prašine. Sigurno je to bio neki jahač. Ali Hannagan nije mogao pucati, jer je jahač bio izvan dometa puške.

Bio je to Lynn Channighan. Mahnuo je prema Hannaganu. Tu kretnju je Hannagan mogao shvatiti samo kao poziv da dođe dolje i bori se s njim!

Hannagan je dahtao. Sišao je sa stijene, naslonio se i odahnuo. Boljelo ga je cijelo tijelo. Vratio se k ostalima.

— Ne vrijedi više mnogo, Sonora-hombre! — rekao mu je El Toro. — Izgubili smo dva konja. Vjerojatno ću ja biti taj koji će morati ići pješice. Jer ove dvije ljepotice mogu jahati zajedno, nisu teške. Hombre, skini mi lišćine da izadem i uhvatim tog pasjeg sina! Ti to više ne možeš. Ali ja mogu! Dakle... — pružio mu je svoje svezane ruke. — Otvori! Ne treba da me se bojiš. Kunem se! Želim se samo obračunati s tim izdajicom...

— Ne! — nije se dao pokolebati Hannagan. Pogledao je prema Stelli. — Još nismo izgubili — dodao je. — Ti ćeš, Stella, morati jahati s Conchitom na jednom konju. Krenut ćemo odmah. Ne smijemo nipošto zaboraviti boce s vodom.

— U redu, Clinte — odgovorila je Stella mirno.

Gledali su se nekoliko trenutaka. I oni su imali svoj govor očima kao maloprije Conchita i El Toro.

* * *

Stavio je El Toru omču lasa oko vrata. Nabacio ju je sa sedla.

— To je neljudski! Ne možeš ga vući za sobom na konopcu kao govedo! — pobunila se Conchita. — Zar nije dovoljno što mora ići pješice? A ima još i lisičine. Hannagane, zašto si tako nemilosrdan prema njemu?

— Pitaj to njega.

Hannagan je odjahao dalje. Kraj lasa privezao je za sedlo. El Toro je krenuo prije nego što se konop zategao.

Napredovali su sporije, iako je El Toro išao brzo. No uskoro je postalo loše za El Tora. Prašina, vrućina i težak teren umarali su ga. Bio je i izgreben od kaktusa. Uznosio se ali nije pokazivao znakove iscrpljenosti. Činilo se da samo čeka trenutak kada će Hannagan pasti sa sedla.

Hannaganu je bilo gore iz sata u sat. Rana ga je još boljela. Bojao se groznice.

Kad se okrenuo da pogleda prema Stelli i Conchiti, Stella se prestrašila. Vidjelo se da ga već obuzima groznica. Ali on nije zastao.

Približavali su se brdima i kanjonu koji je na drugoj strani brda vodio prema granici. Kad bi napredovali kao toga dana, uspjelo bi im da sutradan navečer stignu do kanjona. Ako budu imali sreće, susrest će neka kola, ili jahače, ili kakvu karavanu. Taj dio zemlje nije pust.

No isto tako mogli bi naići na bandite koji pripadaju El Toru ili bi ih veselilo da mu pomognu.

Kad se smračilo, stigli su do potoka koji je izlazio iz kanjona i završavao kao prirodni bazen.

Kad je Hannagan sjahao, uči-

nio je to tako žurno da je više nalikovalo na pad.

Tako je izbjegao metak koji je dolutao iz sumraka. Pogodio je konja u vrat. Možda Hannagana ne bi dohvatio, jer strijelac iz mraka ipak nije mogao točno gadati.

Konj se od bola propeo i srušio Hannagana na zemlju. Kad se Hannagan htio dići, El Toro se našao jednim skokom kraj njega i pogodio ga nogom u bradu.

S Hannaganom više nije imao problema. Dugo je trebalo dok se Hannagan osvijestio. Kako su imali dovoljno vode, Stella mu je hladila glavu oblozima, oprala gornji dio tijela i isprala ranu.

Kad je popio malo vode, prvo pitanje mu je bilo o El Toru.

— Ovdje sam — rekao je El Toro i približio se. — Ovdje sam, slobodan i naoružan. Sonora-Hombre. Da sam htio, ti bi sad već bio mrtav. Znaš li to?

— Naravno — odgovorio je Hannagan. — I što sad?

— Imao bih prokletu smolu da te pogodilo to tane — mrmljao je El Toro. — Ti i Eastmaster borili ste se protiv petorice, a samo je Channighan preostao. To je već uspjeh. Ali vi ste se borili za mene.

— I za mene — rekla je Conchita.

— Sigurno, Conchita, sigurno! — smijao se El Toro. — Tko god da preostane od nas, tebi će uvijek biti dobro.

Čučnuo je kraj Hannagana. S druge strane uz Hannagana sjedila je Stella. Činilo se kao da će se baciti preko njega.

— Bez brige, Stella — smijao se El Toro. — Već sam ti neko-

liko puta rekao, zelenooka ljepotice, da mu neću učiniti ništa nažao. Baš ništa! Jesi li razumio, Hannagane? Možeš li to shvatiti usprkos svojoj groznici?

— Mogu — promrmlija je Hannagan.

— Idem sad uhvatiti Channighana — rekao je El Toro mirno, kao da je riječ o najjednostavnijoj stvari na svijetu. — Možda ću uspjeti, možda neću, ali moram pokušati. On je negdje vani i možda će noćas pokušati ubiti našeg posljednjeg konja. A onda nas ima u šaci. Ne bi trebalo da pobijedi. Nikad ne smije pobijediti čovjek koji je izdao — mene! Ah, Sonora-Hombre, kakav si ti junak prema njemu! Častan čovjek! Ti nikad nisi htio moje blago, već samo dokaz da sam kriv za smrt tvoje žene. Htio si dokaz, nisi me htio čak ni ubiti, nego samo predati prijeko gringosima na granici. Kakav si ti samo čovjek, Sonora-Hombre! Ali i ja sam čovjek. Tvoja Rosy je mogla živjeti. Zašto je bježala pred mnohom kao pred divljom životinjom? Bila je luda, to ti sada smijem reći. Trebalo je da joj laska što je hoće hombre poput mene...

— Umukni! Začepi tu svoju prokletu gubicu! — prosiktao je Hannagan, pokušavajući se podići.

Ali Stella ga je čvrsto držala.

— Kad se sutra vratim, nastavit ćemo! — rekao je El Toro svečanim glasom. Dat ću ti zadovoljštinu za tvoju ženu koja me nije htjela ljubiti. Do vide-nja!

Nestao je iz Hannaganova vidika.

— Conchita — javio se El Toro ponovo iz tame — ako se sutra ne vratim, ne trči prijeko Channighanu radi mog blaga. On ne voli žene. Opominjem te! Ostani radije kod Hannagana i Stelle i pomози im!

Conchita je šutjela. Čučala je među stijenama i grmljem kod posljednjeg konja koji im je preostao i čekala.

Ali El Toro nije ni očekivao njezin odgovor.

Nestao je u noći.

Ništa se nije čulo. Vrijeme je sporo teklo. Hannagan je ležao a Stella je bila pokraj njega. Ležali su zajedno pod jednim gunjem. S vremena na vrijeme Stella mu je stavljala obloge na čelo.

Odjednom se iz tame pojavila Conchita.

— Hoće li El Toro uspjeti? — prošaptala je.

Stella joj nije odgovorila.

— Hej, ti, a na što si ti pak ponosna? — prosiktao je Conchita. — I prije sam se ljutila na tebe. Onda kad si se vratila u Santa Rosu pošto si od svog oca pobjegla s onim kartašem, izgledala si kao preplašeni miš. Iako si čistila sobe u hotelu, svaki dan si postajala sve ljepša, a vratio ti se i tvoj ponos. I sada si tako ponosna da mi nećeš ni odgovoriti. Zašto?

— Previše govoriš, Conchita. Hannagan mora spavati. Mora se oporaviti prije zore.

Conchita se povukla ponovo na mjesto gdje je ležala vreća s blagom. Sjela je kraj vreće i pokrila se gunjem do vrata.

— Kad bi El Toro pobijedio Channighana — govorila je poluglasno — tada bi pripao meni zajedno sa svojim blagom...

XII

Malo prije nego što se sasvim razdanilo, začuo se El Torov krik. Bio je to divlji, životinjski krik, ali i krik tijumfa.

A onda su se začuli hici, tupi i potmuli.

Ponovo je odjeknuo El Torov krik, ali drugačiji. Zdvojan i očajan. Polako je prešao u steganje, a onda je zamro.

Hannagan se probudio. Probudio ga je taj krik.

— Channighan je ubio El Tora — rekao je muklo. Glava mu se razbistrila. Groznica je popustila. Osjećao se mnogo bolje. — Zaista je Channighan ubio El Tora.

Uspravio se. Naslonio se na stijenu i dohvatio kolt koji je neprestano ležao kraj njega.

Na prvom jutarnjem svjetlu pregledao je oružje. Stella je čučala kraj njega. Vidjela je da se on ne boji. Bio je potpuno miran.

— Clinte, možemo mu prepustiti El Torovo blago — rekla je Stella. — Tada se ne bi morao boriti protiv njega. Ti nikada nisi htio El Torovo blago. Nikada! Dakle, mi ništa i ne gubimo. Trebalo bi da se dogovorimo s Lynnom Channighanom.

Odmahnulo je glavom.

— On se neće u to upustiti. On ne želi samo El Torovo blago. Njegova je namjera da za sobom ne ostavi nikakve svjedoke. Samo tako može biti siguran da nitko neće doznati što se ovdje događalo i tko je na kraju dobio blago. Nema on nikakvih iluzija. I još nešto! Channighanu nije stalo do žena. Apaš bi vas možda ostavio na životu jer ste žene, jer voli ljepotu. Ali... —

iznenada je zašutio kao da mu je nešto palo na pamet. — Conchita, hej, Conchita! — pozvao je oštro.

Nije bilo odgovora.

Nakon nekoliko trenutaka začuli su kako više.

— Channighane, hej, Channighane! Dolazim k tebi s blagom! Dolazim s El Torovim blagom! Channighane, idem k tebi prijeko! Ne pucaj na mene! Lynne Channighane, prelijepa sam a da bi me ustrijelio! Ja sam...

Naglo je zašutjela.

— Već ju je uhvatio — rekao je Hannagan.

* * *

Conchita je zanijemjela, jer se Channighan iznenada stvorio pred njom.

— Eh! — izustila je, pogledavši ga.

Iako je bila prašna i raščupana, ipak je njezina ljepota bila uočljiva. Otvoreno se nudila da bi preživjela. Bila je spremna platiti za to svaku cijenu.

Channighan ju je odgurnuo a onda još zakoračio dva koraka unatrag, da bi je mogao bolje pogledati.

Bacio je pogled i na vreću s draguljima. Ponovo je pogledao Conchitu. Njegove irske oči bile su ledene.

— Neprestano se vješaš o vrat jačima — rekao je.

Jezikom je ovlažila usne, zabacila glavu i poravnala kosu. Bila je to duga crna kosa koja joj je padala niz leđa.

— Ja sam nagrada koju dobiva jači — odgovorila je. — To je nešto drugo, hombre. To je zakon prirode. Najljepše žene su uvijek bile određene za najjače muškarce. A ja sam više nego

lijepa. Zar to ne vidiš? Eastmaster je to vidio, El Toro također. Ja sam nagrada koja se dobiva za pobjedu! Došla sam k tebi i donijela ti ono što je uvijek pripadalo jačem.

— Zaboravila si Paca Rodrigesa — promrmljao je Channighan. — On ti je čak vjerovao. Smatrao je da je kao posebnu nagradu uz blago dobijao tebe. Nemaš sreće s ljudima koji su na neko vrijeme uspjeli osvojiti blago. Nemaš sreće, ljepotice!

— Da, ja sam lijepa — rekla je, uspravljajući se još više. — U krugu od tisuću milja nećeš naći ljepšu ženu. A kako si ti čovjek kojemu nijedan drugi nije dorastao, ostat ćeš na životu, moći ćeš imati mene i tek sada zapravo početi pravi život. Svakog dana će ti biti kao u raju.

On se smijao.

U njegovim očima pojavio se čudan sjaj.

— Žene mi ništa ne znače — odgovorio je. — Odrastao sam među sedam sestara, a kad sam stasao, pobjegao sam, jer više nisam mogao izdržati sa ženama. Ponovo nemaš sreće, draga moja! Ali pustit ću te da odeš. Idi! Možda ćeš uspjeti. Hajde, kreći!

Nije mogla vjerovati.

Zar su istinite te njegove riječi?

Taj bandit i revolveraš potpuno je neosjetljiv prema ženskoj ljepoti. On čak mrzi žene!

— Da idem? Pješice? Kamo? — pitala je.

— K Hannaganu i njegovoj crvenokosoj ljepotici ne! Jer njih ću ubiti. Puštam te da odeš zato što si mi donijela blago. No kreni dok se nisam predomislio. Treba da ideš samo prema

sjeveru. Možda ćeš uspjeti za dvadeset ili trideset sati. Uvjeran sam da si izdržljiva poput Indijanke. Kreni! I ponesi sobom svu svoju ljepotu. Ja fućkam na nju!

Okrenula se bez riječi. Nije se ni načas sjetila dragulja koje je ostavila u kožnatoj vreći. Prstene i ogrlice koje je stavila na sebe bili su joj odjednom potpuno nevažni.

Bojala se da je Channighan ne ustrijeli s leđa. Drhtala je od straha za svoj život. Zaželjela se svog saluna u Santa Rosi. Čak kad bi sama i stara morala ondje proživjeti svoj vijek, to bi bila velika sreća.

Išla je s noge na nogu. Rado bi potrčala, ali znala je da bandit neće pucati samo ako ostane mirna.

Jer on je ubojica. Nije se osvrnula ni kad je bila izvan domašaja njegova oružja.

* * *

Hannagan je strpljivo čekao. Stella je znala što čeka.

— Misliš li da će htjeti otvorenu borbu? Ili će nam se prišuljati i onda...

— Ne! — Hannagan je odmahnuo glavom. — Channighan je čovjek koji ne može podnijeti poraz. Doći će. Ako me ubije, ti se moraš boriti. Vjerojatno će Conchitu pustiti da ode, jer ona nema šanse da se probije pješice u ovom kraju bez vode i hrane. Izgubljena je. On je nije pustio ni k nama. Žao mi je Stella, što ti ne mogu reći ništa ljepše.

Stajali su jedno nasuprot drugome, prislonjeni leđima na stijenu. U međuvremenu se sunce popelo visoko, magla je nestala

i svanuo je prekrasan dan. Ubrzo će vrućina.

Hannagan je nekoliko trenuta gledao u Stellite zelene oči.

– Htio bih nešto znati – promrmljao je.

– Pitaj!

– Conchita je rekla da si jednom pobjegla iz Santa Rose s nekim kartašem, a onda si se vratila... – počeo je govoriti, ali ništa nije pitao.

Nasmiješila se zamišljeno. Bila je raščupana, obrazi su joj upali, ali se Hannaganu činila ljepša nego ikad prije.

– Bila sam kao mušica koja je htjela na svjetlo – rekla je. – A onda se pojavio čovjek za kojega sam smatrala da je vrijedan da osvoji svijet. Bila sam spremna platiti svaku cijenu za dio sreće. No on je bio samo igrač koji je jednog dana krivog čovjeka htio prevariti trikom. A nije bio dovoljno brz na revolveru. Da, vratila sam se kući, jer su se mušici na svjetlu spalila krila. Bila sam premlada i preglupa. U međuvremenu sam naučila da mnogo šta u stranom svijetu nije ni bolje ni drugačije, nego u mom malom gradu. Ne vjerujem više u čuda, bajke ili snove. Trebalo je vremena dok se nisam promijenila. A onda sam jednoga dana ponovo pošla u svijet, ali bez iluzija. Nisam spalila krila. Razumiješ li me, Clinte Hannagane!

– Naravno – rekao je. – I ti si me poljubila.

– Da. Nisam više mala glupača kao nekada kad sam poljubila prvog čovjeka, onoga s kojim sam tada otišla da bih ga vidjela kako za stolom umire.

Nije znao izgubiti. A pravi igrač mora znati gubiti. Mora znati da nema izlaza ako su karte jednom pale. Mora prihvatiti odluku onakvu kakva jest. Ne može se izvlačiti prozirnim trikovima. To sam naučila. Zbog toga više nisam glupa djevojčica kao nekada. Uvijek ću te ljubiti, Clinte Hannagane, uvijek! A ako se izvučemo odavde, bosonoga ću ići za tobom. Znači li ti to išta?

Razmišljao je o njezinu pitanju. Shvatio je da mu želi dati novi cilj.

Najprije ga je uvjerila da je jača od Rosy, a to je i dokazala. Nije pobjegla pred Miguelom Blancom kao Rosy pred El Torom. A sada misli kako da se spase odavde i počnu nanovo.

– Da, znači – kimnuo je. – Možda će mi vratiti volju za životom. Poljubi me kad sve bude gotovo, ovako ili onako. Znam da ću ubiti Channighana. Sada to znam. Samo, hoću li tada... – Poljubit ću te – odgovorila je.

Kimnuo je. Vratio je revolvere u opasač. Ledima se odgurao od stijene na koju je bio oslonjen.

Izišao je na čistinu.

Nije morao dugo čekati.

Channighan je dojahao. Vreća s El Torovim blagom visila je na njegovu sedlu.

Sjahao je na sigurnoj udaljenosti. Uzde su pale na zemlju. Dobro uvježbani konj neće otići sve dok uzde leže na tlu.

Channighan se nekoliko koraka udaljio od konja. Počeo se približavati Hannaganu. Sunce ga je obasjavalo s leđa.

– Hannagane – rekao je – možda je glupo da riskiram ono

što sam već dobio. Ipak, ne bih bio zadovoljan kad te ne bih pobijedio. Sad!

Obojica su povukla. Hannaganov hitac začuo se djelić sekunde prije. Pogodio je. I Channighan je pogodio. A onda su pogodili još jednom. Tek tada je postalo jasno tko je dobio igru.

Channighan je pao.

A Hannagan je još stajao.

Okrenuo se i doteturao do stijenjena.

— Dovedi njegova konja, Stella! — rekao je i pao na koljena.

Pomogla mu je da legne na stranu. Vjerovao je da će umrijeti.

* * *

Tri dana kasnije Stella je znala da će živjeti. Toga dana došli

su konačno El Torovi banditi. Stella ih je čekala s oružjem u rukama. Viknula je:

— Neka netko od vas dode po El Torovo blago! Nikada ga nismo htjeli. Uzmite ga, a nas pustite na miru! Jeste li čuli? Pustite nas na miru! Channighan je ubio El Tora, a Hannagan Channighana. Ostavite Hannagana na životu!

Poslali su nenaoružana čovjeka da preuzme blago.

— Već smo sve čuli od Conchite, koju smo našli dvadeset milja daleko odavde kako umire.

Stella je napokon ostala sama s Hannaganom. Kad je navečer otvorio oči, više nije bio u groznici.

Poljubila ga je.

— Sve je u redu, Clinte.

K R A J

POVRATNIK

Mahlon Mitchell živio je među Indijancima Vrana pet godina i kao mladić, napustio ih je bez pozdrava, vrativši se opet među njih kao starac, i očajnik.

Bez obzira na sve, Mahlon Mitchell bio je hrabar čovjek. Plašio se povratka među Indijance, ali je ipak otišao i uopće nije bitno što je to učinio samo zbog toga jer je bio očajnik. Nikad u životu nije se ničega bojao kao tog povratka.

Bili su šestorica i krenuli su u potragu za selom Žutog Srndača. Poručnik Bradford poveo je narednika O'Hara i trojicu vojnika, a šesti je bio ridokosi Mahlon Mitchell, odjeven u odijelo od jelenske kože, jedino među mođrim konjičkim odorama. Bio je izviđač koji je morao pronaci Vrane, vrstan poznavatelj toga plemena zato što je i sam nekoć bio njegov pripadnik. Prvi put poslije trideset godina osjetio se važnim.

Iako nije bilo prikladnijeg čovjeka za tu dužnost, istovremeno i tumača i izviđača, Mahlon je morao moliti da mu je dodijele.

— Imam velikog utjecaja među Vranama — hvalio se pred majorom u tvrdavi. — Bio sam jedan od njihovih voda.

Major se mrštio, a oko usana mu se pojavio leden izraz što je bilo istovjetno izriječkom izrečenoj sumnji. Mitchell više nije bio izviđač nego samo ostarjeli, kostobolni civil koji je vojsci pribavljao ogrjev, isuviše izmožden godinama i starim ranama da bi mogao pošteno odraditi dnevnicu. I bio je očajan jer je znao da će ga prvim vlakom poslati u Sjedinjene Države, u zaborav.

Dobrovoljno se prijavio za poslanstvo Vranama.

— Sumnjam da možeš izdržati to putovanje — hladno reče major. — Možeš lako ispasti iz igre.

Mitchell zaboravi da je u tome trenutku ponizni molilac.

— Ispasti iz igre! — viknu. — Jednom sam prejahao stotinu i dvadeset kilometara i još dvadesetak prepuzao sa slomljenom nogom. Ja ne ispadam iz igre tek tako!

— Sada si star — podsjeti ga major.

Nije bio trenutak za ljutnju nego za ponos. Starac zabaci glavu i prezrivo pogleda sugovornika.

— Još sam Mahlon Mitchell, čovjek koga su zvali Željezna Glava zbog ove ride kose. Pobjeđivao sam u dvobojima s njihovim najboljim ratnicima. A Vrane me nisu zaboravili!

Major nije htio priznati da Mitchell nije bio zaboravljen ni među bijelcima.

— Vrlo dobro! — reče naposljetku. — Poručnik Bradford treba pronaći pleme Žutog Srndača i predati im darove, obećavajući im još više svega i svačega prestanu li trgovati municijom sa Siouxima.

Vrane i Siouxi bili su neprijatelji, ali su jedni s drugima poslovali ako je posrijedi bilo što vrijedno pa su tako meci koje su bijelci davali Vranama pogadali druge bijelce iz cijevi suških pušaka.

— Do Green Springsa pratit će vas dvadesetorica vojnika — obavijestio ga major. — Tako ćete prijeći preko zemlje Siouxa.

Prošli su, pa se pratnja vratila. Mahlon Mitchell bio je izviđač i to je bilo sve čime se trebao baviti. Poslanstvo Vranama bilo je još jedno putovanje u opasnost i, čak i ako prežive, nitko ne zna što ih čeka na cilju. Pa i ako tada sve bude u redu, što mu preostaje? Samo pogibeljan povratak u tvrđavu, protjerivanje na Istok i polagano uvenuće u kakov ubožnici.

Vrane su pronašli njih. Mitchell

četvrt sata nije nikome htio saopćiti tu vijest, osjećajući se u šutnji nadmoćnim pred opreznim vojnicima koji su motrili na sve strane, ipak ostajući slijepi kod zdravih očiju.

— Poručniče, — reče — najbolje će biti da ovdje pričekamo. Na vrhu onoga brežuljka je nekoliko Crvenokožaca, a ovo je sasvim prikladno mjesto za prvi susret.

Strpljivo su čekali.

Mitchell se prisjećao kako je prije trideset godina napustio Vrane — namah, gotovo nagonski, zato što se pojavila pogodna prilika iako se zamisao o tome već odavno radala.

Počelo je podsmijehom na licu nekog krznarskog šegrta kada je Mahlon Mitchell s odredom Vrana ujahao u trgovište i nadgledao da Indijanci ne budu prevareni prilikom razmjene. Šegrtovo držanje bilo je dovoljno rječito i bez riječi — indijanski zet, crvenoljubac, živi s gomilom divljaka. A nekoć je bio bijelac!

Kada je došlo vrijeme, Mahlon Mitchell se vratio da ponovo bude bijelac.

Bio je u odreda koji je izjahao da napadne Čejene i ukrade im konje. Otkrili su ih i on je, zajedno s Vranom koga su zvali Konjotjerač, bio odsječen od ostalih u bitki koja se učas razbuktala. Konjotjerač je bio ranjen, a obojica su imali samo jednog konja. Kada su odmakli dvanaestak kilometara od čejenskog logora i zastali pokraj rijeke, shvatio je da ranjenik neće preživjeti.

Ostao je s njim do svanuća, a tada mu je nožem prikratio muke. Odjahao je na zaplijenjenom konju.

Poslije nekog vremena uvjerio je sebe da je ubojstvo Konjotjerača bilo nužno, pa čak i milosrdno djelo — oslobodio je patnika daljeg trpljenja. I skalpirao ga je kako bi izgledalo da su sve počinili Čejeni. Zapravo želio je sve to zaboraviti.

Ako Vrane, kojima se sada vraćao, pogode istinu o njegovu odlasku, kraj mu neće biti ni brz ni milosrdan.

Kada su se dva indijanska izvidnika spustila s brežuljka, Mitchell ispusti sav zrak iz pluća. Ipak se nije moglo reći da je uzdahnuo. Širokim zamahom skinuo je već pohabani šešir kako bi Vrane mogle vidjeti ostatke nekada bujne ride koje kojom se dičio. Tanki kovrčavi pramenovi padali su mu do rame-na.

Gledajući kako dvojica Indijanaca postrance tjeraju konje niz obronak shvati: »Premladi su da bi me se sjećali«.

Na njima se vidjelo da su prokušani ratnici, ali po godinama mu nisu mogli biti drugovi u konjokradičkim pohodima protiv Čejena ili u osvetničkim okršajima s odredima Siouxa.

Dva Vrane su zategli uzde i šutke se zagledali u pridošlice. Jedan nešto upita, ali Mitchell nije mogao razabrati riječi. Oblije ga hladan znoj. Pomisli:

— Zar sam zaboravio jezik Vrana ili sam oglušio?

Indijanac ponovo progovori i Mitchell se više ni o čemu nije dvoumio. Glasom punim strahopoštovanja jedan od Indijanaca progovori:

— Željezna Glava! Željezna Glava se vratio!

— Ja sam Željezna Glava — odgovori. — Vratio sam se svojoj braći.

Mladić koji je govorio, sjaši i koraknu naprijed. Kretnje su mu bile dostojanstvene i hodom je isticao ukrase koje je nosio. Bio je ratnik, uglednik u jedinom za muškarca podobnom zanimanju, ali nije bio nadmen. Prilazio je poput čovjeka koji želi samo jednakost.

Zagleda se u Mitchellovo lice i reče:

— Ja sam Bivolje Rame. Ja sam sin Željezne Glave.

Starac zaškilji.

— Dobro, zaboga! — promrmlja.

— To uistinu možeš biti baš ti.

»Što je s Tihom, tvojom majkom?« poželji ga upitati. »Je li živa i stara? Ili je davno, davno umrla?«

Nije izustio njeno ime. O Tihoj ne

može biti dobrih vijesti, a nije želio znati da je mrtva, nije želio znati da je stara.

Osjećao je kako je poručnik sve nervozniji, ali ga je pustio da čeka prijevod razgovora.

Obrati se Bizonovom Ramenu.

— Moj sin je ratnik. Pobjeđivao je u bitkama?

— Mnogo puta — odgovori Vrana ponosno.

Mitchell mu pruži ruku i ratnik je prihvati.

Potom mrko pogleda poručnika.

— Rekao sam vam da imam utjecaja među njima. Nisu zaboravili Željeznu Glavu. Ovaj mladić tvrdi da mi je sin, a nikad nisam znao da sam ostavio potomka.

Mitchell i Bradford su jahali jedan uz drugog kada su ušli u indijansko selo.

•Nikad nisu shvatili što se uistinu zbilo s Konjotjeračem,• uvjeri Mitchell sebe samoga i osjeti veliko olakšanje. •Sjećaju se samo lijepih stvari, a tako i treba uvijek biti. U redu, uvijek sam im donosio sreću, sami su to neprestano ponavljali. Bio sam moćna i djelotvorna medicina, sve do posljednje bitke.•

Tih davnih dana lovovi su bili obilati, ratnički odredi vraćali su se u naselje pjevajući, okićeni skalpovima, vodeći zarobljene konje i dugo prepričavajući svakolika junaštva.

Uvijek su bili dobre sreće, sve do toga posljednjeg pohoda kada su ih Čejeni iznenadili i raštrkali, pa je Željezna Glava zaklao prijatelja da bi ponovo postao Mahlon Mitchell.

— Misle o tebi sve najbolje — komentirao je poručnik Bradford.

Izviđač je mogao priuštiti sebi skromnost pa doda: — Govorili su da sam im moćna medicina.

•Ali za mene više nije bilo djelotvorne medicine kada sam ih napustio,• prizna u sebi, sjetivši se tu-robnih godina kada je redao pro-mašaj za promašajem: pokušao je podići farmu, trgovati, raditi kao kovač, izbacivati i palubni mornar. Naposljetku je opet pobjegao na

granicu svoje mladosti da radi za vojsku i siječe drva. Život više nije imao nikakve slasti. Nizale su se godine pune svakojakih opasnosti i pustolovina. Mladost više nije mogao oživjeti, ali njenog pratioca — pogibelj — uvijek je mogao ponovo pronaći ako je sudbinu izazivao.

Kada se dobrovoljno javio za poslanstvo Vranama, Mitchell je znao da možda kreće u svoju posljednju pustolovinu.

— Ti poznaješ Žutog Srndaća, rekao si — podsjeti ga Bradford.

— Sasvim dobro. Poznavao sam njegova starijeg brata. (•I ostavio ga mrtva pokraj rječice.•) Žuti Srndać je desetak godina mlađi od mene i bio je tek dječak koji se spremio moliti za medicine kada sam prvi put susreo Vrane. Kada sam otišao, bio je hrabar muž. Sjećam se prvog ratnog pohoda u kome je sudjelovao.

U životu Vrana vladao je krut, nemilosrdan redosljed. Muškarac je rastao žudeći za slavom, postio je i molio da bi stekao medicine i, kada bi mislio da je osvojio naklonost duhova, odlazio u potragu za opasnostima. Nakon nekog vremena napustio bi zemaljski život. Bijelčev život bio je beskrajno složeniji — preobilan i stvarima koje bi muškarac mogao poželjeti i načinima na koje je uvijek mogao ostati praznih ruku.

•Davno je bilo kada smo bili mlađi,• užasnu se stari izviđač kada im pristupi poglavica. Godine su duboko izbrazdale njegove preplanule obraze.

Žuti Srndać nije izmahnuo rukom. Šutke i nepomično zurio je u Mitchellovo lice, a tek onda obzirno, gotovo ponizno upita:

— Je li je to uistinu Željezna Glava koji se vratio svojoj braći?

•To ne pita stoga što me ne prepoznaje,• shvati došljak, •nego zbog toga jer se boji. Strahuje da sam možda duh.•

— To je uistinu Željezna Glava koji je neko vrijeme živio među duhovima — odgovori. — Ali tu priču Žuti Srndać treba saslušati nasamo

Ratnici koji su prve noći u selu sjedili i pušili s poručnikom Bradfordom bili su odreda probrani odličnici čijeg se društva nitko nije trebao stidjeti, ali ipak među njima nije bilo vrhovnog poglavice.

Žuti Srndać je sjedio u jednom šatoru s Mahlonom Mitchellom kojemu se nije žurilo da razveze svoju priču.

– Žuti Srndać je veliki ratnik i voda svog naroda – reče Indijancu.

– Još dok smo bili mladići ja sam znao da će tako biti.

– Ja to nisam znao – zamišljeno odgovori poglavica. – Mora da su to Željeznoj Glavi rekli njegove medicine. Uvijek su bile moćne. – Zašuti, pa nakon kraće stanke doda:

– Nadam se da moj brat Željezna Glava još ima svoje medicine.

Bijelac nije mogao priznati istinu. Hvastanje mu je bilo u krvi.

– Sada imam još bolje medicine – slaga – zato što sam neko vrijeme, ne znam koliko je to trajalo, živio među narodom duhova.

Šutke je pušio, puštajući da poglavičino nestrpljenje što više naraste prije nego mu oda tajnu. Svoju priču sastavljao je kako bi mu što padalo na um, posuđujući dijele svih predaja i vilinskih pripovijesti koje je nekad čuo među Vranama. Kazivao je kako se borio rame uz rame s Konjotjeračem protiv neprijateljskog ratnika koji je sve više i više rastao dok se naposljetku nije preobrazio u bijelog vuka, odnio Mitchella do mjesta gdje su svi stanovnici imali vučje obličje i zadržao ga tamo.

Žuti Srndać je dlanom prekrpio usta ne skrivajući zaprepaštenje, a klimanjem glave pokazivao je naklonost svom prijatelju.

– Više nikada nisam vidio Konjotjerača. Nisam ga vidio ni danas, a ni Grbavoga Bizona niti Vijavicu koji su toga dana bili s nama -- završi Mitchell.

Žuti Srndać strese glavom.

– Oni su mrtvi. I mnogi drugi. Vijavica počiva nedaleko oдавде. Mnogo vremena poslije bitke vratio

sam se na ono mjesto i lovio, pa sam pronašao moga brata Konjotjerača. Prepoznao sam da su to njegove kosti po stvarima koje su ležale pokraj njih. Odnio sam ih u selo umotane u pokrivač. Mislio sam da su ga ubili Čejeni, ali sada znam da je to učinio duh Bijelog vuka.

Mitchell tužno reče:

– Čak i kada me Bijeli vuk vratio pokraj rijeke, usred neprozirne noći i uz pucanj groma, nisam došao Vranama. Mislio sam da bi im to moglo donijeti nesreću, jer su mi duhovi bili oteli vrećicu s medicinama. Tako sam se vratio među bijele ljude da je ponovo nadem. Tada sam shvatio da je nisam izgubio. Gdje god sam prolazio, bijeli ljudi su bili sretni, pa sada znam da imam još jaču medicinu nego onda.

– Istina je da su bijelci sve moćniji i bogatiji – složi se Žuti Srndać. – Radujem se što je Željezna Glava opet došao Vranama.

•Kao da je zaključio da ću ostati•, pomisli Mitchell. •Vrane više ne žive tako dobro kao nekad. Nemaju više toliko dobrih konja, šatori su im pohabani, a i glad već vreba iza prvog brda•.

– Željezna Glava je posijao sjeme među Vrane – reče poglavica – i ono je izraslo u snažno stablo. I ja imam sinove, pa više ne idem u ratove. U šatoru namještenom za Željezu Glavu čeka ga jedna žena. Stara je. Možda bi moj brat više volio tamo zateći mladu djevojku.

– Željezna Glava više nije mlad – odgovori bijelac mrgodno.

Hodajući prema označenom šatoru, prisjećao se davnih dana. •Nikada nije bila ljepotica i tamo će ga dočekati starica mlohava kože. Ali ona nikad nije okretala glavu od njega kada bi joj što govorio kao što je činila većina ostalih ljudi. Pa to je kao da se vraćam kući!•

Zadovoljstvo mu ispuni tijelo toplinom. •Ovdje se ispravno ophode prema čovjeku. Kada ostari, više se ne mora boriti•. Čekala ga je pokraj ulaza gdje su prema običaju

sjedile starice, lica zakrivenog plahom. I ne videći, znao je kako izgleda: pogrbljena i izborana, nesretna, ali puna dostojanstvenog ponosa koji joj nitko nije mogao oteti osim ako izgubi i sina kao što je izgubila njegova oca.

Mitchell sjede na mjesto predviđeno za glavu obitelji. Bez pozdrava reče:

– Željezna Glava želi da mu njegova žena išetka kosu.

Šutke je pristala. Spokojno šuteći, išetkala mu je kosu čekinjastim životinjskim repom. Mogla mu je reći kako mu se kosa prorijedila ili kako ju je nekoć naglo ostavio. Mogla ga je gorko kleti. Ipak, jedino što je izustila nakon poduže tišine bilo je

– Dobro je da se Željezna Glava vratio svom narodu.

»Moj narodu«, pomisli. »Moj narod. Više od bijelaca tamo, u drugom svijetu. A što ako ostanem s njima?«

– Imam dvije bjele žene – reče joj – ali je Tiha bolja supruga od njih.

Toliko joj je mogao priuštiti da se sjeća i pripovjeda prijateljicama...

Zadatak poručnika Bradforda bio je obavljen zapanjujućom lakoćom iako su pregovori trajali pola dana i zahtijevali mnogo rječitosti. Da, Vrane više neće trgovati municijom sa Siouxima. Siouxi su neprijatelji, a Vrane su trgovali s njima samo zato da pribave stvari koje su im nedostajale. Vranama će biti drago da takve stvari dobiju kao poklone od njihova bijeloga oca.

Žuti Srndać je govorio:

– Nekoć je naš brat Željezna Glava živio s nama. Njegove medicine bile su moćne. Bili smo bogat narod s mnogo snažnih ratnika i dobrih konja, a gotovo nikada nismo bili gladni.

Spominjao je mnoge dokaze i potanko opisivao veličinu svoga naroda, hrabrost Željezne Glave i dobru sreću koju im je donio bijelac.

– Željezna Glava je otišao, a mi

nismo znali zašto. Sada se vratio da nam kaže što se dogodilo.

Mahlon Mitchell im ispričava navlas istu priču kao i poglavici, ne odstupajući ni u najsitnijoj pojedinosti, onako kako je i trebalo iznositi takve priče. Tada opet sjedne, ne hajući nimalo što se poručnik Bradford srdito mršti zbog toga jer mu nije preveo dugo izlaganje. Njegove medicine opet su bile vrlo moćne.

Jedan za drugim istupili su ozbiljni ratnici i nudili mu pravi raj. Željezna Glava se vratio, Željezna Glava će ostati i Vrane će ponovo biti jaki.

Mahlon Mitchella nigdje drugdje nije čekao bolji život. Godine su mu donijele kostobolju, zglobovi su mu se kočili, ali on im ionako više nije bio potreban za to da se s mladima natječe u slavi. On će pričavati svoje pothvate među sebi jednakima i njegova djela i tada će biti podjednako veličanstvena kao i onda kada ih je izvršavao. Sve dok bude živ, njegovi podvizi služit će kao primjer koji će govorljive žene prenositi svojim dječacima. A njegova žena brinut će se da mu bude udobno.

Uistinu, Vranama bi vrlo brzo mogla zaprijetiti glad, a nikad nisu bili sigurni ni od iznenadnih neprijateljskih prepada. Ipak, tu ga čeka poštovanje i bar onoliko sigurnosti koliko čovjek može imati bilo gdje drugdje – ako se taj čovjek zove Mahlon Mitchell. Međutim, ne smije dopustiti da pomisle kako ga je lako zavrbovati.

– Željezna Glava se vratio svojoj braći – progovori smrtno ozbiljno.

– Bilo bi mu drago ostati među njima, ali su mu njegove medicine rekly samo da se vrati. On ne zna da li je to podrazumijevalo i ostanak. O tome mora pitati svoje medicine, pa će sutra otići da vidi što mu je činiti.

»Oh braćo moja, lakše vas je zaluditi nego bijele ljude! Mogu vas motati oko maloga prsta. Nikad vam neću dopustiti da shvatite ka-

ko moje medicine vrijede samo među vama i zbog vas!*

Uputivši se prema brežuljku gdje će razgovarati sa svojim medicinama, krenuo je okolišnim putem. Žuti Srndać mu je rekao gdje su postavili Vijavičino tijelo kada je taj ratnik umro od zadobivenih rana prije devet zima. Mnogo su ga oplakivali, njegove su žene odrezale kosu i zasjekle noge.

Na platformi od šiblja na razgratnom stablu, pod otvorenim nebom, ležalo je ono što je ostalo od Vijavice. Plahta u koju su ga umotali bila je sva u dronjcima koji su visjeli s rubova uleknute platforme. Nije bilo ptičurina – vrane i jastrebci odavno su bili dovršili svoj posao. Pod stablom su bile razbacane kosti žrtvovanog konja.

Mitchell sjaše, gundajući zbog ukočenosti i kostobolje. Podbočio se šakama i zagledao uvis, osjećajući nemoćan bijes zbog prohujalih godina.

Vijavica se rodio u šatoru Vrana i umro u preriji. Živio je junački, nikad ni u što ne sumnjajući, uklapajući se u sredinu kojoj je bio predodređen i nikad nije imao potrebe da potraži neku drugu, bolju.

– Da li se taj konj koga su ubili za tebe odaziva na taj zvižduk? – glasno upita Mitchell. – Da li te ta trula plahta grije zimi?

Praznovjerne budale, većina među vama, reče u sebi. Svi se boje svega, osim smrti. Svaka životinja može biti duh, svaki ptičji cvrkut može biti poruka. Poruke su tajna, a duhovi gotovo uvijek zli. Vrane su divljaci i tresu se od straha pred svim što ih okružuje, vape za moćnom medicinom što će ih spasiti od pogibelji koju ne shvaćaju.

Ipak, je Mahlon Mitchell gorio od zavisti prema čovjeku koji je bio savršen, koji nikad nije postavljao pitanje i koji se nikad nije kolebao, za čovjekom koji je časno umro i sada bio izvan svake patnje.

Konja i ostavio u podnožju svetoga brijega i krenuo, želeći otvoriti srce vradžbinama koje će tu zateći

ako je uistinu Indijanac, ali ipak omalovažavajući ih kao besmislicu zato što je bio bijelac.

Već je jednom to prošao, i žed i glad i samoću u planini, pa se vratio da ispričaja pojednostiti zanosnog sna u nadahnuću koje uopće nije bio doživio. Ipak je uvjerio plemenske starješine i stekao vječicu s medicinama.

Ovoga puta jad mu je bio još veći, jer više nije bio mlad i nije se nimalo nadao da će ipak uzmoći iskusiti strahopoštovanje i zanos. Njih je tu nalazio samo Indijanac i to zato što ih je unaprijed očekivao i vjerovao u njih. Utvrđenim redosljedom izvodio je obredne kretnje i molio. Službeno, ne bi smio ni jesti ni piti sve dok ne dobije poruku od duhova, ali tko će ga vidjeti bude li, kada se smrkne, žvakao osušeno meso ukradeno iz zaliha Tihe ili krišom išao do izvora u podnožju? Danju je pak plesao i pjevao.

Kostobolja ga je mučila, pa su mu pokreti bili kruti. Ipak je činio sve što je trebalo činiti pred nevidljivim, bezimenim duhovima, ali nije čuo nikakve poruke zato što je znao da ne postoje.

Trećega dana se umorio. Sve ga je boljelo, pa je mirno pričekao da istekne vrijeme. Mahlon Mitchell, koji će uskoro – ponovo i zauvijek – biti Željezna Glava, podiže lice prema suncu i nasmiješi se.

Među Indijancima koji su mu išli u susret bio je i poručnik Bradford. Izviđač ga obavijesti o svojoj odluci.

Živjet će među Vranama – reče kratko.

– Stvarno, gospodine Mitchell? Naravno odluka ovisi samo o tebi.

– Istina je. Nitko me ne može prisiliti da se vratim u tvrđavu, zar ne?

Prirodno da su bijelci htjeli da se vratim s njima kako bi bili sigurni da će stići do tvrđave, a možda i zato da stari izviđač potvrdi poručnikov izvještaj majoru. Ali nitko od njih nije time pretjerano dosadivao Željeznoj Glavi. Doduše, mogli su

mu se podsmjehivati i plaziti mu jezik, pa su tako i činili. Ali Željezna Glava bio je ratnik Vrana.

– Neću te ni pokušavati nagovarati da se vratiš – reče mu poručnik. – Ali ne budeš li to htio, nikad nećeš podignuti placu. Čini mi se da bih se na tvom mjestu više volio vratiti među Indijance s poklonima. Ne bi mi bilo drago da im dodem praznih ruku... Siromašan.

– Ono što ja imam vrednije je od bilo kakvih darova – odgovori mu starac. – Ono što im ja mogu dati zove se uspjeh i dobra sreća.

Potom su šutke jahali, ali je Mitchell duboko razmišljao.

•Vratiš im se siromašan poput crkvenog miša i oni te prihvate, iskreno, prijateljski, ali zacijelo mu neće oprostiti ako ih jednom prestane služiti dobra sreća. Vratiš li im se bogat, s velikim tovarom svakojake robe, pa je dijeliš široke ruke poput lorda, opet to ne bi oprostili.

I nakon parne kupelji razmišljao je o tome dok mu je Tiha nenametljivo pomagala da se odjene za plemensko vijećanje na kojem će izvijestiti uglednike o tome što mu je medicina savjetovala da čini. Donijela mu je boje i dragocjenu krhotinu ogledala. Donijela mu je ukrase od kuglica i ogrlicu od životinjskih kandži. Tu je bilo i pero za njegovu kosu – jedno orlovo pero kojim se smio kititi samo prokušani ratnik.

Bio je prožet zadovoljstvom. Vraćao se ugodnom životu koji nikad nije bio zaboravio, a ovoga puta ostatak će do kraja. Da, bit će tu i gladnih godina, a i zimske studeni su gorče kada se živi pod kožnim šatorom. Zubobolja će zacijelo biti strašnija od svih paklenih muka i jedan spretan kovač s dobrim kliještima vrijedio bi mu mnogo više nego i najvještiji vrač i cijelo njegovo umijeće. Oko indijanskog naselja uvijek nešto smrdi, osjećao je mučninu promatrajući obrede njihove poganske vjere, a neprestana galama i dozivanja često su nepodnošljivi. Međutim, ono drugo što ga

tu čeka – poštovanje, dostojanstvo i spoznaja da im je potreban – bilo je dovoljno da uspostavi ravnotežu.

Tiha nešto promrmlija i odstupi aстранu, okrenuvši se prema poručniku Bradfordu koji se pojavio na ulazu u šator.

Vojnik ljubazno upita:

– Hoće li oni imati kakvih primjedbi budem li i ja prisustvovao vijećanju?

– Lako moguće – reče Mitchell.

– Ali ja ih mogu nagovoriti.

Na trenutak se zastidje što je viđen tako polugol, išaran bojama i okičen krznanim vrpčama i niskama od kandži. Kada je bio mlad, nije bilo ničega neobičnog u tome što se bijelac odijevao kao Indijanac. Ali tada nije bilo uniformiranih konjičkih oficira da to šutke promatraju, a da ta šutnja vrlo lako može skrivati prezir.

Želio je smjestiti poručnika na pravo mjesto. Reče mu:

– Smatraš li da možete pronaci put do tvrđave i k tome još sačuvati skalpove?

– Mislim da možemo – odgovori Bradford, ali zamišljeno dodade:

– Znam da te prati dobar glas pravog junaka, jer bih inače povjervovao da ostaješ ovdje samo zato što ne želiš još jednom proći teritorijem Siouxa.

Mitchella prožme bijes, ali mu je oprez nalagao da bude suzdržljiv. Ravnodušnim glasom reče:

– Neću se na to obazirati, poručniče. Došao si Vranama kao prijatelj. Dopustit ćemo ti da mirno odeš.

Kada su njegov sin i još nekolicina ratnika došli da ga odvedu do mjesta vijećanja, Mahlon Mitchell je točno znao što će im reći.

Sjedio je u plemenskom vijeću, pokraj preplanulih, ozbiljnih ratnika koji su sjedili oko vatre. Ispotiha uzdahnu i opusti se, utonuvši u toplinu oživjeloga starog prijateljstva, u ugodu spoznaje da ga toliko trebaju. Ali prije nego budu sigurni u njega, morat će ih uvjeriti da ga još više pozele i povrh toga pokazati

još nešto poručniku.

Nakon dugotrajnog pušenja i polaganoga obrednog uvoda, starac se uspravi.

– Željezna Glava će živjeti sa svojom braćom Vranama – reče ozbiljnim glasom. – On će se vratiti i Vrane će zauvijek biti njegov narod. Tako su mu rekle njegove medicine.

Onda zbog Bradforda ponovi to na engleskom, a Indijanci su strpljivo čekali da završi. Tada se glave ukrašene perjem pokrenuše i odsjaj vatre zatreperi na strogim licima.

Žuti Srndać reče.

– Dobro je što se Željezna Glava vraća svom narodu. Sada će Vrane opet biti jaki jer je Željezna Glava moćna medicina. Ali on kaže da će se vratiti. Želio bih znati što to znači. Zar on nije već ovdje?

– Željezna Glava prvo ide u tvrđavu gdje su bijeli vojnici – objasni Mitchell. – On se zakleo da će se vratiti u tvrđavu i reći bijelim poglavcima da su im Vrane prijatelji. Tada će se vratiti s poklonima.

I to je zbog poručnika ponovio na engleskom.

Odgovor je premašio sve njegove nade. Indijanci su se svom snagom borili za njega i jedan za drugim nizali svakojake razloge zbog čega bi Željezna Glava trebao sada odmah ostati među njima i više se uopće ne vraćati u tvrđavu.

Jedan vijećnik je ustvrdio da možda Željezna Glava nije dobro razumio ono što su mu rekle medicine, a ostali odmah zavikaše u znak slaganja, ponavljajući da je to uistinu moguće. Mitchell opazi da su se uvelike uznemirili.

Tužna lica uvjeravao ih je da nikako nije mogao pogriješiti. Prvo mora ići u tvrđavu, a onda će zauvijek ostati s Vranama.

Činilo mu se da je na tamnim indijanskim licima opazio duboku žalost. »Imam ih u šaci!« reče sam sebi.

Zahtijevali su samo jedno: da

ostane još idući dan. Priredit će svečanost u njegovu čast...

* * *

Bijelci krenuše na put rano ujutro, poslije cjelonoćne svečanosti. Povorka koja ih je pratila klicala je Željeznoj Glavi moćnoj medicini.

Mahlonu Mitchellu bilo je žao što ga tišti mučnina i loša probava, pa nije mogao nesmetano uživati u svom trijumfu. I Žuti Srndać je išao s njima, i Bizonovo Rame i dvanaestorica ostalih ratnika, pa čak i nekoliko žena koje su se brinule o prtljazi. Njegova Tiha bila je među njima, jašuci pjegava konjića i vodeći na uzdi još jednoga koji je vukao saonice od pruća.

Oko podne bio je već toliko bolestan da ga je sasvim prestalo zanimati što se zbiva oko njega. Poručnik to prokomentira.

– Možda zato što je na gozbi bilo previše psetine? I meni se smjesta preokrenuo želudac.

– Već sam jeo psetinu – progunda Mahlon Mitchell. – Pseće meso je sasvim u redu.

Gotovo se srušio kada je sjahao. Pokušao je zaspiti, ali uto Tiha sjedne pokraj njega. Pridignu se bolno jaučući i osjeti kako mu njena ruka miluje oznojeno čelo.

Ni ujutro mu nije bilo nimalo bolje.

– Požurit ćemo da što prije stignemo do tvrđave – predloži poručnik.

Mahlon Mitchell nije htio nigdje žuriti. Sasvim iscrpljen dugotrajnim želučanim grčevima, nije se mogao ni prisjetiti koliko još dana moraju putovati do tvrđave.

– Poslat ću jednoga vojnika da nam dovede liječnika ususret – obeća Bradford. – Neka nas čeka ju kada prijedemo područje Sionxa.

Svijajući se od bolova, Mitchell mu ništa ne odgovori.

Toga dana nije jahao. Položili su ga na saonice od pruća i privezali, pa ga je vukao konj.

U jednom trenutku bio je dovolj-

no pribran da se uzmgne obratiti poručniku:

— Ovako su me... vukli... poslije bitke s Crnim Nogama.

»Preživio sam i to«, prisjećao se dok mu se mutilo pred očima. Opet je utonuo u tamu.

Ali sjetio se još nečega. »Nikad prije nisam bio ovako bolestan. Ovoga bih puta uistinu mogao umrijeti!«

Ponekad bi se tama rascijepila, poput zavjese i u otvoru bi ugledao samoga sebe kako se utapa u moru nepodnošljivoga bola. Kada bi se crni zastor razdvojio, pred njim su promicala mnoga lica: poručnik Bradford se sav zdvojan nagnjao nad njega i pitao ga nešto na što mu nije mogao odgovoriti; narednik O'Hara mu je donosio vodu, ali je nije mogao piti; Tiha mu je nježno spuštala dlan na čelo. To ga toliko prenerazi da mu se svijest namah razbistri. Ona se toliko zaboravila da je — pred svima i nimalo ne mareći ni o čemu — otvoreno pokazivala da Željezna Glava pripada samo njoj.

Počeo je osjećati strah kakav mu je dotad bio sasvim nepoznat. Zahvatila ga je panika, ali je bio isuviše bolestan i onemoćao da bi mogao odgurnuti Tihu.

Vidio je lice svoga indijanskog sina Bizonovog Ramena, ozbiljno i napregnuto.

A onda ponovo poručnik, zabrinut i mračan.

— Zaustavite konja — dahnu Mitchell.

Morao je nešto dočekati. Nije imalo nikakva smisla bježati pred tim. Neka dode baš sada i dokrajči agoniju.

Ugleda preplanulo i izbrazdano lice svog prijatelja Žutog Srndača. Poglavica ga pogleda, a na licu mu je bio izraz koji bolesnik nikad dotad nije na njemu vidio.

Naježivši se od strave, Željezna Glava shvati da nije držao Vrane u šaci. Jer ono što je vidio na tom grubom, domorodačkom licu bila je — samilost.

»Svečanost! Tada su me otrovali!« shvati. Povika na engleskom: — Zašto? Zašto?

Žuti Srndać odgovori na jeziku Vrana. — Žao nam je što smo to učinili, ali Željezna Glava je moćna medicina mog naroda. Sada više nikada neće napustiti svoju braću koja ga trebaju...

Bijeli vojnici ostaviše indijansku pratnju, prejahашe rijeku i potjeraše konje uzagrepce.

Na obali je Tiha, ne obazirući se na krv koja joj je curila iz zasjekotina na nadlakticama, zajedno s još jednom Indijankom izrađivala platformu od šiblja i pričvršćivala je na stablo. Uskoro će u krošnji počivati tijelo Željezne Glave tako da moćna medicina može zauvijek bdjeti nad zemljom Indijanaca Vrana.

Preveo Ivo Žanić

U PRIPREMI:

Chuck Conway:
TRINAEST RAZBOJNIKA

**SPECIJALNO
IZDANJE**

2 romana

LASO

CIJENA 30 d

**western
križaljka**

TEKSAŠANI SU DOŠLI

Kod svog prodavača novina
kupite i **SPECIJALNO** izdanje
sa dva romana

**SPECIJALNO
IZDANJE**

2 romana

LASO

CIJENA 30 d

**western
križaljka**

MRTVI GRAD